

174.4
พ 751 ก
ร. 3

ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร

104 พ.ค. 2544

ปริญญานิพนธ์
ของ
พิศมัย พนาเวศร์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา

กุมภาพันธ์ 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

64169

ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติ ในเขตกรุงเทพมหานคร.

บทคัดย่อ
ของ
พิศมัย พนาเวศร์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา

กุมภาพันธ์ 2540

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบที่มีต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ภาคในเวลา ปีการศึกษา 2539 จำนวน 415 คน โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ แบบสอบถามวัดความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ การใช้สถิติค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลังการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยวิธีการทดสอบของ นิวแมน-คูลส์ (Newman Keuls Method)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง ชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย

ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยที่มีต่อลูกค้า มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง สำหรับคะแนนเฉลี่ยรองลงมาคือ คะแนนเฉลี่ยความมีระเบียบวินัยต่อสังคม ความมีระเบียบวินัยต่อหน่วยราชการ ความมีระเบียบวินัยต่อพนักงาน และความมีระเบียบวินัยต่อคู่แข่ง โดยมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ส่วนความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความรับผิดชอบต่อกลุ่มต่าง ๆ ทุกกลุ่มมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีความเห็นด้านความรับผิดชอบต่อพนักงาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด สำหรับคะแนนเฉลี่ยรองลงมาคือ คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อหน่วยราชการ ความรับผิดชอบต่อลูกค้า และความรับผิดชอบต่อคู่แข่ง

2. ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านของนักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาหญิงมีความเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุก ๆ ด้าน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาด้านบริหารธุรกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาแต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

OPINIONS TOWARDS BUSINESS ETHICS OF THE SECOND - YEAR DIPLOMA
STUDENTS IN BUSINESS-ADMINISTRATION / OF RAJAMANGALA
INSTITUTE OF TECHNOLOGY IN BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT

BY

PISMAI PANAWESE

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Business Education
at Srinakharinwirot University

February 1997

The purpose of this study was to determine opinions towards business ethics in the subjects of discipline and responsibility to customer, competitor, employee, government and social of the second-year diploma students in business administration of Rajamangala Institute of Technology in Bangkok Metropolis. The sampling was 415 second-year diploma students in business administration studying in the first semester of the year 1996, determined on the variables of students' sex, major subjects, parents' educational levels, parents' occupation and family's income. Opinions towards business ethics questionnaire were administered by using t-test, One-way Analysis of Variance and Newman Keuls Method to analyze the data and to test them for statistically significance.

The research findings were as follows:

1. Opinions towards business ethics of the second-year diploma students in business administration indicated that the sum mean scale and each subject were in agreeable levels.

Opinions towards business ethics in the subject discipline to customers were the highest in strongly agreeable levels, while the discipline to social scale was in the second rank. The rank indicated that the subjects placed the mean scales of discipline to government, discipline to employee and discipline to competitor in agreeable levels.

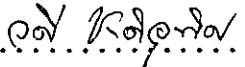
Opinions towards business ethics in the subject responsibility to every group were in agreeable levels that the subject responsibility to employee was the highest, while the scale of responsibility to social including the scales of responsibility to government, responsibility to customer and responsibility to competitor was in the second rank.

2. Statistically significant differences were found in responses of males and females' opinions towards business ethics in every scale. The mean scale of females was significantly higher than males at the level .05.

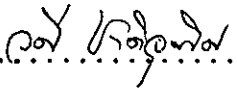
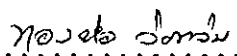
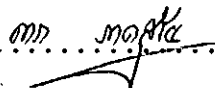
Besides, statistically significant differences were found in opinions towards business ethics responses of subjects on the basis of major at the level .05. No statistically significant difference was found in opinions towards business ethics responses of subjects on the basis of parents' educational levels, parents' occupation and family's income.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ธุรกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วดี ขาดีอุทิศ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทองหล่อ วิภาวิน)
..... กรรมการ
(อาจารย์ดารา ภาคสุชน)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วดี ขาดีอุทิศ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทองหล่อ วิภาวิน)
..... กรรมการ
(อาจารย์ดารา ภาคสุชน)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธีร์ ลิ้มไทย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๒๗ .. เดือน .. กุมภาพันธ์ .. พ.ศ. ๒๕๔๐

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์วดี ชาติอุทิศ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทองหล่อ วิภาวิน กรรมการ อาจารย์ดารา ภาคสุชน กรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพิร์ ลีมไทย กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งเพิ่มเติม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณนักศึกษานิเทศศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณอาจารย์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานครทั้ง 5 วิทยาเขต ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ให้โอกาส สนับสนุน อนุญาตให้ลาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท รวมทั้งการให้ทุนในการศึกษาและทุนในการทำปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และทุก ๆ ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจอย่างดียิ่งจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

พิศมัย พนาเวศร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
ข้อตกลงเบื้องต้นของการศึกษาค้นคว้า	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
✱ ทฤษฎีความรู้ว่าด้วยจริยธรรม ✓	14
✱ ความหมายของจริยธรรม ✓	14
✱ ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล ✓	15
✱ แหล่งกำเนิดของจริยธรรม ✓	17
✱ การเกิดจริยธรรม ✓	18
✱ การฝึกฝนจริยธรรม ✓	19
ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม ✓	20
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ✓	21
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโรลเบอร์ก ✓	23
จริยธรรมกับตัวแปรทางสังคม	26
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจ	30
๓ ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจ	30
๓ ความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ	32

3	★ จรรยาบรรณของนักธุรกิจที่ควรประพฤติปฏิบัติ	37
	★ แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ	38
	วิวัฒนาการของแนวความคิดทางด้านจริยธรรมทางธุรกิจ	39
5	★ ปัญหาและอุปสรรคของจริยธรรมทางธุรกิจ	41
	★ หลักสูตรจริยธรรมกับการบริหารธุรกิจ	42
	คุณสมบัติของนักศึกษการบริหารธุรกิจ	43
	บทบาทของนักธุรกิจ	46
	นักธุรกิจต่อลูกค้า	48
	นักธุรกิจต่อคู่แข่ง	48
	นักธุรกิจต่อหน่วยราชการ	49
	นักธุรกิจต่อพนักงาน	51
	นักธุรกิจต่อสังคม	52
	พนักงานต่อนักธุรกิจ	53
	ความมีระเบียบวินัย	54
	ความรับผิดชอบ	59
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	76
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	83
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	85
	ประชากร	85
	กลุ่มตัวอย่าง	86
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	89
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	89
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	91

การตรวจให้คะแนน	92
การวิเคราะห์ข้อมูล	93
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	94
 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	 98
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	98
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	119
 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	 120
/ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	120
/ วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	120
/ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	121
การเก็บรวบรวมข้อมูล	121
การวิเคราะห์ข้อมูล	122
/ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	122 ★
การอภิปรายผล	125 ★
/ ข้อเสนอแนะ	136
/ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	137
 บรรณานุกรม	 138
 ภาคผนวก	 147
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 165

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากร จำแนกตามสถาบัน เพศ และสาขาวิชา	87
2	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถาบัน เพศ และสาขาวิชา	88
3	แสดงจำนวนร้อยละของเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของ ผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขต กรุงเทพมหานคร	100
4	แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทาง ธุรกิจแต่ละด้านของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2	106
5	แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทาง ธุรกิจของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม	107
6	แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทาง ธุรกิจของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม	109
7	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษการบริหาร ธุรกิจชายและหญิง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	112
8	การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละ ด้านของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามสาขาวิชา	113

9	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมของนักศึกษา บริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ในสาขา วิชาที่ต่างกันเป็นรายคู่	115
10	การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละ ด้านของนักศึกษบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	116
11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละ ด้านของนักศึกษบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง	117
12	การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละ ด้านของนักศึกษบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	118

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงจำนวนเพศของนักศึกษา	101
2 แผนภูมิแสดงจำนวนนักศึกษานในแต่ละสาขาวิชา	102
3 แผนภูมิแสดงจำนวนระดับการศึกษาของผู้ปกครองของนักศึกษา	103
4 แผนภูมิแสดงจำนวนอาชีพของผู้ปกครองของนักศึกษา	104
5 แผนภูมิแสดงจำนวนฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของนักศึกษา	105
6 กราฟแสดงค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม	108
7 กราฟแสดงค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม	110

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันการพัฒนากำลังอยู่ในจุดหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ เศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ระดับนานาชาติ และจะต้องแข่งขันในเวทีโลกมากยิ่งขึ้นทุกขณะ ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจภายในประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ภาคอุตสาหกรรม และบริการที่ทันสมัย ในขณะที่ฐานที่ตั้งของชุมชนได้เริ่มเปลี่ยนจากเกษตรสังคมชนบทมาสู่ความเป็นสังคมเมืองยิ่งขึ้น ดังนั้นถ้าจะทำให้คนเป็นผู้กำหนดหรือสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาได้ จำเป็นจะต้องพัฒนาคนให้มีศักยภาพและขีดความสามารถสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539 : 177)

การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง (แผนการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 5) /การจัดการศึกษาในทัศนะของบลูม เน้นว่า การพัฒนาบุคคลควรจัดให้มีความสมดุลกันทั้ง 3 ด้าน คือ ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย (สัจด์ อุทรานันท์. 2532 : 204) /เพราะถ้าให้ความสำคัญเพียง 2 ด้าน คือ ด้านวิชาความรู้และทักษะ แต่ย่อหย่อนในด้านจริยธรรมแล้ว อาจทำให้บุคคลนั้นมีความรู้ความสามารถไปใช้ในทางที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีการเอารัดเอาเปรียบ สังคมก็จะอยู่ด้วยความไม่สงบสุข ดังพระราชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2534 : 526) ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตอนหนึ่งว่า "คนที่รู้มากฉลาดมากนั้น ถ้าเอาความรู้ความฉลาดของตนไปแสวงหาประโยชน์ หรือเบียดเบียนผู้อื่นโดยไม่ชอบธรรมแล้ว จะทำให้เกิดความเสียหายได้ร้ายแรงที่สุด"

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งในด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคมซึ่งมีความเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้บุคคลและสังคมปรับตัวตามไม่ทัน เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ เป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้บุคคลสร้างผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการธุรกิจรูปแบบการดำเนินการธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งนับวันจะมีการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น เพื่อจะนำเข้าสู่เป้าหมายของธุรกิจ คือ กำไรสูงสุด การแข่งขันทางธุรกิจจะทำให้เกิดการผลิที่มีประสิทธิภาพ นำผลประโยชน์ไปสู่ผู้บริโภค และสามารถที่จะขยายขอบเขตของตลาดสินค้าไทยในต่างประเทศได้อย่างกว้างขวาง แต่ตามสภาพที่เป็นจริง การส่งเสริมให้รักษาระเบียบวินัยให้ถูกต้องตามหลักการและความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจยังอยู่ในลักษณะที่ย่อหย่อน การแก้ไขปัญหาคือเป็นไปบนทางวิหยาแล้วล้อมคอก นั่นคือ เมื่อเกิดปัญหาจนสุดงอมจึงจะมีการดำเนินการแก้ไข รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ข้อบังคับหลังจากความเสียหายได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ การปลอมแปลงสินค้า การปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า การผลิตสินค้าด้อยคุณภาพ การกักตุนสินค้า การใส่สารพิษเจือปนอยู่ในสินค้ามากเกินไปเกินอัตราที่กำหนด การชำระภาษีอากรให้แก่รัฐ ไม่ตรงตามความเป็นจริง การร่วมกิจกรรมการกุศลเพื่อหวังผลประโยชน์ในแง่การโฆษณาหรือหาตำแหน่งมากกว่าความจริงใจ คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ขยายตัวในอัตราที่สูงมาก (สุภชัย พานิชภักดิ์. 2533 : 12 - 14) ปัญหาความปลอดภัยด้านแรงงาน ตัวเลขจากการประสบอันตรายของผู้ใช้แรงงานมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ประเทศไทยได้ถูกจัดเข้าทำเนียบสถิติระดับโลกด้านความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงาน เช่น จากกรณีไฟฟ้าไหม้โรงงานตุ๊กตา บริษัทเคเดอร์ อินดัสเตรียล (ประเทศไทย) จำกัด ได้มีการสุ่มตัวอย่างตรวจสอบความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 144 โรงงาน พบว่า โรงงานที่ตรวจสอบประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีบันไดหนีไฟ 90 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีสัญญาณเตือนภัย และประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ มีอุปกรณ์ดับเพลิงไม่เพียงพอ (จินตนา บุญงการ. 2538 : 143 - 144) รวมทั้งในกรณีตึกโรงแรมรอยอลพลาซ่าถล่มที่จังหวัดนครราชสีมา ในเดือนสิงหาคม 2536 มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และปัญหาจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงการขาดจริยธรรมในการ

ประกอบอาชีพธุรกิจที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนักธุรกิจไม่ประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ขาดความมีระเบียบวินัย ขาดสำนึกในความรับผิดชอบ จากนิตยสาร Times เมื่อเดือน พฤษภาคม 1987 กล่าวว่า "ไม่เคยมีช่วงใดมาก่อนที่มีความไม่ถูกทันทองคลองธรรมในการ ดำเนินธุรกิจเกิดขึ้นมากเท่าในช่วงเวลานี้ การทุจริตประพฤติมิชอบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ผลจากการสำรวจวิจัยในสหรัฐอเมริกา พบว่า 76% ของผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกว่่านักธุรกิจ ขาดจรรยาบรรณ" (จินตนา บุญงการ. 2538 : 29) จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและ การเอารัดเอาเปรียบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน หน่วยงาน พนักงาน และสังคม ดังนั้นความสับสนวุ่นวาย ความไม่สงบสุข จึงเกิดขึ้นทั่วไปในสังคม ซึ่งมีผลกระทบทั้ง ทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาความมั่นคงของประเทศ

การประกอบอาชีพทางธุรกิจเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะ ทางด้านเศรษฐกิจ จริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการ ดำเนินการขององค์การธุรกิจ ดังคำกล่าวของนายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา ได้กล่าวว่า "บุคคลเจริญได้ด้วยจริยธรรมในการดำเนินชีวิตฉันใด นักธุรกิจก็เจริญได้ด้วยจริยธรรมในการ ดำเนินธุรกิจฉันนั้น" จึงควรปลูกฝังให้นักธุรกิจดำเนินธุรกิจของตนให้อยู่ในกรอบของการประพฤติ ปฏิบัติที่ไม่ผิดกฎหมายไม่ผิดศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีของชาติ การดำเนินธุรกิจที่อยู่ในกรอบ ของจริยธรรมแล้ว ย่อมส่งผลให้ธุรกิจนั้น ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี มีความเจริญรุ่งเรืองในระยะ ยาวหลายชั่วอายุคน เป็นความเจริญก้าวหน้าที่ทรงคุณค่า เป็นที่ภาคภูมิใจของคนรุ่นต่อ ๆ ไป อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (อานวย วีรวรรณ. 2533 : 5 - 6 ; อ้างอิงมาจาก พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา. 2533) ซึ่งตรงกับแนวคิดของนักปรัชญาชาวกรีก ชื่อ ซิลอน ได้กล่าวไว้ว่า "พอคำ วานิชเพียงยอมขาดทุนเล็กน้อยก็จะสร้างกำไรโดยมิชอบ เพราะการขาดทุนอาจสร้างความเจ็บปวด ในระยะสั้นชั่วคราว แต่การฉ้อโกงนั้น จะมีผลกระทบตลอดไป" นอกจากนี้ ศาสตราจารย์จอร์จ สไตเนอร์ ยังชี้ให้เห็นถึงการกระทำที่ขาดจริยธรรมนั้น ไม่ใช่ว่าเพียงแต่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือผิดศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำลายความเชื่อถือระหว่างกัน ซึ่งจะมีผลทำให้กลไกของ สังคมธุรกิจขาดทฤษฎีธรรม (สมชาย ภาควาสน์วิวัฒน์ และคนอื่น ๆ. 2533 : 38 - 40) ดังนั้นคุณสมบัติที่จะสร้างความเป็นเลิศให้กับนักธุรกิจนั้น จึงมิได้ขึ้นอยู่กับความรู้ทางธุรกิจ

และวิชาการเท่านั้น สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าคือ การประพฤติปฏิบัติให้ถูกทางของคลองธรรม และควร จะได้รับการปลูกฝังให้อยู่ในสามัญสำนึก (อานวย วีรวรรณ. 2533 : 3 - 4)

ดังนั้นการปลูกฝังจริยธรรมทางธุรกิจให้อยู่ในสามัญสำนึก โดยการประพฤติปฏิบัติจน เป็นนิสัย จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาบริหารธุรกิจ ซึ่งยังเป็นเยาวชน และเป็น ทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ จริยธรรมที่จำเป็นต่อการปลูกฝังให้เกิดจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ทางธุรกิจมีอยู่หลายด้านด้วยกัน แต่สิ่งที่จำเป็นและควรจะต้องปลูกฝังก่อน เพื่อให้สอดคล้องตาม ความมุ่งหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสายวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันเทคนิควิชิ ราชมงคล หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2536 ข้อ 3 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2536 : 1) โดยมุ่ง เน้นปลูกฝังคุณธรรมในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ อันจะมีผลและจะเป็น ประโยชน์ต่อการที่จะไปประกอบอาชีพทางธุรกิจ และเป็นนักธุรกิจที่ดีในอนาคต สามารถปฏิบัติ งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ประสบความสำเร็จในทางที่ถูกต้อง และสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยสันติสุข

สถาบันเทคนิควิชิราชมงคล เป็นสถาบันหนึ่งที่ผลิตบุคคลระดับผู้ปฏิบัติการทางด้าน บริหารธุรกิจในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายวิชาบริหารธุรกิจ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้มีความชำนาญในวิชาชีพ ตลอดจน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความสำนึกในจรรยาอาชีพ และสามารถประกอบสัมมาอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นด้านจริยธรรมทาง ธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบที่มีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม ของนักศึกษาบริหารธุรกิจ สถาบัน เทคนิควิชิราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 ว่ามีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจดังกล่าวแล้วมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ ในการเสริมสร้างแนวทางการจัดการศึกษาโดยการปลูกฝัง ส่งเสริม และสอดแทรกจริยธรรม ทางธุรกิจอย่างเหมาะสม ตลอดจนปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบที่มีต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยงานราชการ และต่อสังคม ของนักศึกษการบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคนิครณียราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษการบริหาร ธุรกิจ โดยจำแนกตามเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเสริมสร้างแนวการจัดการศึกษาโดยเป็นแนวทางในการปลูกฝัง ส่งเสริม และสอดแทรกจริยธรรมทางธุรกิจอย่างเหมาะสม ให้กับนักศึกษการบริหารธุรกิจ

2. เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดบรรยากาศของสถาบันฯ ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างจริยธรรมในทางธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่เข้าในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษการบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 มี 7 สาขาวิชา คือ การบัญชี การตลาด การเลขานุการ การเงิน การธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโฆษณาและภาษาธุรกิจ ภาคในเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 สังกัดสถาบันเทคนิครณียราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 5 วิทยาเขต คือ วิทยาลัยการพระนคร จักรพงษ์ภูวนารถ เทคนิครุงเทพฯ บพิตรพิมุข มหาเมฆ และบพิตรพิมุข จักรวรรดิ มีห้องเรียน 49 ห้อง และมีนักศึกษาทั้งสิ้น 1,772 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักศึกษการบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 มี 7 สาขาวิชา คือ การบัญชี การตลาด การเลขานุการ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโฆษณาและภาษาธุรกิจ ภาควิชาเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 415 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มีดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา ซึ่งจำแนกดังต่อไปนี้

3.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

3.1.2 สาขาวิชาที่ศึกษา จำแนกตามสาขาวิชา ได้แก่

- 1) สาขาวิชาการบัญชี
- 2) สาขาวิชาการตลาด
- 3) สาขาวิชาการเลขานุการ
- 4) สาขาวิชาการเงินการธนาคาร
- 5) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
- 6) สาขาวิชาการโฆษณา
- 7) สาขาวิชาภาษาธุรกิจ

3.1.3 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

- 1) ระดับประถมศึกษา
- 2) ระดับมัธยมศึกษา
- 3) ระดับอุดมศึกษา

3.1.4 อาชีพของผู้ปกครอง

- 1) รับราชการ
- 2) ทางานรัฐวิสาหกิจ
- 3) ทางานบริษัทเอกชน
- 4) ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- 5) เกษตรกรรม
- 6) รับจ้าง

3.1.5 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

- 1) ระดับต่ำ
- 2) ระดับปานกลาง
- 3) ระดับสูง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย
ความคิดเห็น 2 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านความมีระเบียบวินัย

3.2.2 ด้านความรับผิดชอบ

ข้อตกลงเบื้องต้นของการศึกษาค้นคว้า

1. ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้อง หมายความว่าถึง ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ ที่มีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม

2. นักศึกษาบริหารธุรกิจทุกคนจะออกไปประกอบอาชีพทางธุรกิจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง (แนวทางการประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ) ที่กำหนดขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ ซึ่งอาจจะระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (สำหรับนักธุรกิจพึงยึดถือปฏิบัติ)ให้อยู่ในระเบียบวินัย (และสำนึกในความรับผิดชอบต่อ)พฤติกรรมและการกระทำที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย) (อันได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น ๆ

2. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพทางธุรกิจให้ถูกต้องตามมาตรฐาน กำหนด กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่ตั้งขึ้น ไม่ว่าจะระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม และมีจิตสำนึกที่จะประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม ดังรายละเอียดที่จำแนกตามความสัมพันธ์ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่นักธุรกิจหรือนิติบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

ต่อลูกค้า

- ให้โอกาสลูกค้าทุกคนโดยเท่าเทียมกัน
- เอาใจใส่ในการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ รวดเร็ว ด้วยอัธยาศัยไมตรี
- ตรงต่อเวลาในการนัดหมายกับลูกค้า
- มีความจริงใจ รักษาความลับสัญญา ถือว่าลูกค้าเป็นบุคคลที่สำคัญ
- ผลิตสินค้าได้มาตรฐาน
- รับฟังความคิดเห็นจากลูกค้า

ต่อคู่แข่ง

- ช่มชู้ กีดกันคู่แข่งไม่ให้เสียโอกาสอย่างไม่เป็นธรรม
- แย่งขาย เมื่อลูกค้าได้ตกลงใจซื้อสินค้าจากคู่แข่งแน่นอนแล้ว
- นำข้อมูลของคู่แข่งมารายงานมิชอบ

ต่อพนักงาน

- จ่ายค่าจ้างเหมาะสมกับความสามารถและลักษณะงาน
- จัดงานให้ตรงกับความถนัดและความพอใจของพนักงาน
- ให้ออกาสแสดงความสามารถและความคิดเห็นโดยเสรี
- ส่งเสริมให้มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียว
- เก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวของพนักงาน และไม่เปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต

ต่อหน่วยราชการ

- เสียภาษีให้รัฐอย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง
- ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและความสงบสุขของบ้านเมือง
- ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายในการทำธุรกิจ
- ลักลอบขนสินค้าหนีภาษีเข้ามาขายในประเทศ

ต่อสังคม

- เว้นจากการประกอบธุรกิจที่ทำให้สังคมเสื่อมทั้งทางด้านจิตใจและศีลธรรม
- หลีกเลี่ยงการทำธุรกิจที่สนับสนุนให้เกิดการทำผิดกฎหมาย
- ให้ความเคารพในสิทธิทางปัญญาของผู้อื่น
- รักษาสินค้าไม่เกินความเป็นจริง
- รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของการกระทำหรือความรู้สึกที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมและมีวิจรรย์ญาณของผู้ประกอบอาชีพทางธุรกิจที่มีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ลูกค้านักแข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ต่อลูกค้า

- ขายสินค้าในราคายุติธรรม มีกำไรตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า
- ขายสินค้าให้ถูกต้องตรงตามจำนวน คุณภาพ และราคาที่ตกลงกัน
- ไม่ปล่อยข่าวเท็จให้ลูกค้าหลงเชื่อ ทำให้สินค้ามีราคาสูง จนทำให้ลูกค้าต้องซื้อ

สินค้าโดยไม่จำเป็น

- คำนึงถึงความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อผู้บริโภค

ต่อคู่แข่ง

- ให้ความร่วมมือในการแข่งขัน เพื่อให้เกิดแนวความคิดในการคิดค้นผลิตภัณฑ์หรือ

บริการใหม่ ๆ

- ให้ความร่วมมือในการวางแผนป้องกันการขาดแคลนและการหาแหล่งชดเชย

ทรัพยากรธรรมชาติ

- ยอมรับในสินค้าที่ดีกว่าของกลุ่มคู่แข่ง

ต่อพนักงาน

- ให้การช่วยเหลือแนะนำสั่งสอนและติดตามผลงาน
- จัดสวัสดิการให้พนักงานอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
- ดูแลความปลอดภัยและสุขภาพของพนักงานให้เหมาะสมกับสภาพการทำงาน
- ให้การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและประสบการณ์

ต่อหน่วยราชการ

- ชื่อสัตย์สุจริตในการติดต่อกับหน่วยราชการ
- ไม่สนับสนุนการกระทำของข้าราชการที่มีเจตนาทำการทุจริต
- ไม่ติดสินบนจ้างวานข้าราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกของตนในการประกอบ

ธุรกิจ

- ให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการในการให้ความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์แก่สังคม
- พึงมีทัศนคติที่ถูกต้อง และมีความเชื่อถือต่อหน่วยราชการโดยไม่มีอคติใด ๆ

ต่อสังคม

- เว้นจากการประกอบธุรกิจที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ดูแลเอาใจใส่การประกอบกิจการของตนโดยป้องกันมิให้เป็นต้นเหตุต่อมลภาวะ

สิ่งแวดล้อมและสังคม

- ดูแลเอาใจใส่ต่อความมั่นคงแข็งแรงของอาคาร เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพย์สินของผู้ใช้บริการ

11. นักศึกษาด้านบริหารธุรกิจ หมายถึง นักศึกษาด้านบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ภาคในเวลา ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2539 ของสถาบันเทคนิครี้อยราชชนก ในเขตกรุงเทพมหานคร

12. สถาบันเทคนิครี้อยราชชนกในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง สถาบันการศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายวิชาบริหารธุรกิจที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ วิทยาเขตพัฒนการพระนคร วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ วิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ

13. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของหัวหน้าครอบครัว ผู้ที่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูให้การศึกษา ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

13.1 ระดับประถมศึกษา หมายถึง ผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาดังแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้นถึงระดับประถมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า

13.2 ระดับมัธยมศึกษา หมายถึง ผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาดังแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า

13.3 ระดับอุดมศึกษา หมายถึง ผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาดังแต่ระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

14. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง การทำงานเพื่อหารายได้ประจำที่ยึดเป็นอาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัวผู้ที่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูให้การศึกษา ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

14.1 รับราชการ

14.2 หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

14.3 หน่วยงานบริษัทเอกชน

14.4 ประกอบธุรกิจส่วนตัว

14.5 เกษตรกรรม

14.6 รับจ้างทั่วไป

15. สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง ระดับฐานะของครอบครัว โดยมี รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพรวมกันทั้งบิดาและมารดาหรือผู้ปกครองเฉลี่ยต่อเดือน แบ่ง เป็น 3 ระดับ

15.1 ระดับต่ำ หมายถึง ผู้ปกครองที่มีรายได้ไม่เกิน 12,000 บาท

15.2 ระดับปานกลาง หมายถึง ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 12,001-30,000 บาท

15.3 ระดับสูง หมายถึง ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความรู้ว่าด้วยจริยธรรม
2. ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม
3. จริยธรรมกับตัวแปรทางสังคม
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจ

ทฤษฎีความรู้ว่าด้วยจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม

นักการศึกษาและท่านผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านต่างก็ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรมไว้ดังนี้

วสิน อินทสระ (2518 : จ - ฉ) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งที่ควร เว้น กระทำสิ่งที่ควรกระทำด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุ รู้ผล ถูกต้อง ตามกาลเทศะและบุคคล

พนัส หันนาคินทร์ (2520 : 44) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงประพฤติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง เกษมสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกของสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ผู้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรม จึงต้องประกอบกันทั้งความรู้สึภายในจิตใจ และการปฏิบัติทางกายอันสอดคล้องกับทางจิต

มารณชัย ตันชวนิชย์ (2523 : 41) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ชอบที่พึงปรารถนาของผู้ที่ได้พบเห็น ความประพฤติอันนี้ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคล แต่ละคนทีแสดงออกมาเป็นประจำ เป็นอุปนิสัย สืบเนื่องมาจากความนึกคิดเชื่อถือหรือนิสัยที่ได้สะสมไว้ มิใช่เป็นการกระทำทีแสดงออกมารโดยเสแสร้งทั้งกาย วาจา และใจ

สุกัญญา สุตบรรทัด และคนอื่น ๆ (2537 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ปรัชญาหรือระบบที่เกี่ยวข้องด้วยศีลธรรม เป็นหลักประเพณีปฏิบัติของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง จริยธรรมเป็นทฤษฎีหรือหลักเกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติของคนว่าดีหรือไม่ดี เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับ ความสมัครใจว่าจะทำหรือไม่ก็ได้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2538 : 216) หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

กู๊ด (Good. 1973 : 314) ให้ความหมายของจริยธรรมคือ การปรับตัวให้เข้ากับ กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 384) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกลุ่มของกฎเกณฑ์มาตรฐานทางจริยธรรมของการประพฤติปฏิบัติทางสังคม ซึ่งบุคคลได้รับไว้เป็นกฎเกณฑ์ภายในตัวเอง

เดนเนธ บลองชาร์ด และนอร์แมน วินเซนต์ ฟิล (อัจฉรา อัจฉายกชาติ, แปล. 2534 : 91) ได้กล่าวไว้ว่า การเป็นคนมีจริยธรรมนั้น หมายถึง การประพฤติถูกต้องตลอดเวลา มิใช่ตามสะดวก

จากความหมายของจริยธรรมที่นักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ไว้ดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอันสืบเนื่องมาจากความนึกคิดที่รู้สึกผิดชอบชั่วดีให้เหมาะสมตามกาลเทศะทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล

ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 2 - 4) คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ไว้ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมที่มีในแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ ความรู้เกี่ยวกับ

กฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่เด็กจะเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยเฉพาะในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. ทศคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรม จริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบ ลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับ ค่านิยมทางสังคมนั้น ๆ แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติ อาจมีทัศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของ สังคมได้ และในระยะเวลาหนึ่งก็ยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้อีกด้วย ทศคติเชิงจริยธรรม ของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรม เพราะทัศนคตินั้น รวมทั้งความรู้และ ความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน จึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่า

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกหรือไม่เลือก ที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่ เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์ กับพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของบุคคลโดยเฉพาะพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมทางสังคมนั้น ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้น พฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับได้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่า ด้านอื่น ๆ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและ ความทุกข์ของสังคม

นอกจากนี้ลักษณะทางจริยธรรมยังแบ่งออกเป็น 2 ด้านด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 4 - 5) ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาของจริยธรรม ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาความรู้ทางศาสนา ทางกฎหมาย และระเบียบประเพณีของหมู่เหล่า อาจอยู่ในรูปของค่านิยมของสังคม และในรูปของคุณธรรมและ ทุษกรรมต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาของจริยธรรมจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม

2. ด้านโครงสร้างของจริยธรรม เป็นเกณฑ์ในการกำหนดระดับขั้นของพัฒนาการทาง จริยธรรมของบุคคล ซึ่งจะต้องคำนึงถึงมูลเหตุจูงใจในการเลือกกระทำเป็นสำคัญ เพราะเป็น เรื่องที่เกิดจากการรู้ การคิดของมนุษย์ ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของเพียเจต์ ซึ่ง

เป็นผู้ริเริ่มเสนอความคิดนี้ และต่อมาโรลเบอร์ก ก็ได้นำความคิดนี้ไปขยายออกไปจาก 3 ถึง 6 ชั้น และครอบคลุมการบรรลุภาวะทางจิตใจที่สูงกว่า ลักษณะทางด้านโครงสร้างของจริยธรรมนี้คือการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะพัฒนาไปได้สูงหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาและภาวะทางอารมณ์ของบุคคล ประกอบกับการมีประสบการณ์ที่เหมาะสมในสังคมอีกด้วย

จากลักษณะของจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า จริยธรรมนั้นสามารถจำแนกออกเป็น จริยธรรมขั้นความคิด เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่มีอยู่ในจิตใจ การคิดที่จะทำความดี แม้ว่ายังไม่ปฏิบัติก็นับว่ามีคุณธรรม ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นจริยธรรมขั้นปฏิบัติการ เป็นคุณธรรมที่แสดงออกภายนอก อันสืบเนื่องมาจากความรู้สึกรู้จักคิด สังเกตได้จากการกระทำที่ดีงามในทางสังคม ซึ่งจะต้องมีคุณธรรมที่ลึกซึ้งอยู่ภายในจิตใจเป็นพื้นฐาน จึงจะเป็นไปโดยจริงจัง บริสุทธิ์ และเป็นของแท้มั่นคงยั่งยืน

แหล่งกำเนิดของจริยธรรม

จริยธรรมของบุคคล มีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม กล่าวคือ บุคคลที่เกิดมาในแต่ละสังคมจะต้องเรียนรู้และยอมรับจริยประเพณีในสังคมของตน ซึ่งจะแตกต่างจากจริยประเพณีของสังคมอื่น ๆ ไม่มากก็น้อย ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าแหล่งกำเนิดที่สำคัญของจริยธรรมของบุคคลก็คือ สังคมหรือผู้ที่แวดล้อมตนนั่นเอง จากฐานการเกิดจริยธรรมจะเริ่มก่อตัวขึ้นในทารกตั้งแต่แรกเกิด โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ละน้อยตามที่มีการพัฒนาทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ จะอำนวยความสะดวกให้นักทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมหลายคนเชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของชีวิตมนุษย์ คือ ในช่วงสิบปีแรก และจะฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลัง ๆ ของชีวิต แต่ก็มีนักทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งสามารถพิสูจน์ว่า ลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ สามารถจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์โดยไม่จำกัดอายุและนักทฤษฎีทั้งหลายยอมรับว่า จริยธรรมของมนุษย์นั้นมีการเจริญขึ้นเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัดจากวัยทารกไปถึงวัยผู้ใหญ่ แม้มนุษย์ทุกคนจะมีการพัฒนาจริยธรรมในอัตราที่แตกต่างกัน แต่นักทฤษฎีทางจริยธรรมก็ยังเชื่อว่า การพัฒนานี้ในบุคคลต่าง ๆ มีลำดับ

ขั้นตอนเป็นแบบอย่างที่สำคัญยิ่งกัน นอกจากนี้นักค้นคว้าทางจริยธรรมส่วนมากยังลงความเห็นว่า ต้นกำเนิดและแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมนั้น อยู่การเรียนรู้จากสังคมเป็นสำคัญ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 5)

จึงเห็นได้ว่า จริยธรรมของบุคคลนั้นจะได้รับอิทธิพลจากการเรียนรู้ในทางสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม ดังนั้นจริยธรรมของบุคคลจึงสามารถที่จะฝึกฝนอบรมและปลูกฝังให้เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในสถาบันการศึกษาได้

การเกิดจริยธรรม

โรวิท ประมวลพฤษ และภมิตา กุสกูล (2532 : 8 - 9) ได้แบ่งลำดับขั้นของการเกิดจริยธรรมได้ 4 ขั้น ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบ เป็นกระบวนการได้จิตสำนึกซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กอาจเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่แวดล้อมตนอยู่ แล้วนำมาปรับเข้ากับตนเอง ซึ่งเป็นการดูดซึมการกระทำนั้น การเรียนรู้แบบทางจริยธรรมจึงเกิดได้ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อนและชุมชน ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรมีจริยธรรมสูงเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก
2. การแนะนำสั่งสอน โดยผู้ใหญ่จะให้คำแนะนำสั่งสอนทั้งโดยตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นกระบวนการได้จิตสำนึกเช่นเดียวกับการเรียนรู้แบบ การแนะนำสั่งสอนจึงเป็นการดูดซึมทางอารมณ์และทัศนคติของบุคคลอื่น ทว่าให้อารมณ์ของเด็กมิได้พัฒนาการมาโดยอิสระ แต่ไปอิงอยู่กับกลุ่มซึ่งเป็นสัมพันธภาพอย่างหนึ่งของฝูงสัตว์ และเป็นรากฐานของชีวิตทางสังคม แต่การแนะนำสั่งสอนนี้ก็เป็นวิธีการที่มีประโยชน์สำหรับบิดามารดาและครูในการพัฒนาจริยธรรม และได้ผลมากกว่าการสอนแบบให้เด็กรู้ตัว (Conscious) วิธีการนี้แม้จะมีอิทธิพลต่อการสร้างลักษณะนิสัย แต่เป็นการเรียนรู้โดยไร้สำนึก จึงเป็นการยอมรับโดยขาดเหตุผล และการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นบุคคลที่ถูก "แนะนำสั่งสอน" มากจนเกินไป จะเกิดปัญหาเป็นความอ่อนแอทั้งทางด้านลักษณะและบุคลิกภาพได้ ดังนั้นเมื่อเด็กเติบโตขึ้นมีวุฒิภาวะที่จะใช้เหตุผล และการวิเคราะห์แล้ว เด็กก็อาจจะขัดแย้งหรือไม่เชื่อคำแนะนำนั้น และการที่เด็กสามารถคิดวิเคราะห์จนเกิดจริยธรรมด้วยตนเองนี้ถือว่าเป็นอุดมการณ์ทางจริยธรรมขั้นสูงที่สุด

3. การลอกแบบ ในขั้นนี้เด็กจะรับเอาบุคลิกภาพทางจริยธรรมของผู้ใหญ่ไว้เป็นของตนเอง โดยอาศัยความรักและความชื่นชมในผู้ใหญ่คนนั้น เช่น การชื่นชมวีรบุรุษ เป็นต้น การลอกแบบทางจริยธรรม จึงอาจจะทำให้เด็กเกิดการลอกแบบจริยธรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ได้ทั้งสองทาง

4. การสร้างจริยธรรมของตนเอง เมื่อเด็กได้ผ่านขั้นตอนการลอกแบบมาแล้ว เด็กจะสร้างจริยธรรมของตนเอง โดยสร้างมาจากการปรับตัวในสภาพธรรมชาติ (Natural Self) กับตนเองในสภาพที่มีจริยธรรม (Moral Self) เข้าด้วยกัน การปรับจริยธรรมนี้มักจะเกิดในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะได้พบกลุ่มเพื่อนกลุ่มใหม่ ค่านิยมใหม่ที่อาจทำให้เขาละทิ้งจริยธรรมและค่านิยมเก่าที่รับไว้เมื่อตอนเป็นเด็ก วัยผู้ใหญ่จึงเป็นวัยของการปรับรูปแบบจริยธรรมของมนุษย์ ซึ่งในกระบวนการปรับรูปแบบจริยธรรมนี้ มนุษย์ต้องพิจารณาตนเองใน 3 ประเด็น คือ 1) ตัวเราที่เรารู้จัก 2) ตัวเราที่คนอื่นรู้จัก และ 3) ตัวเราในอุดมคติ ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองเหล่านี้ จะได้รับอิทธิพลจากผู้รอบรู้ที่อยูรอบตัวเป็นอย่างมาก เช่น พ่อ แม่ ครู ที่จะตัดสินว่าเขาเป็นคนดีหรือเลว ผู้ใหญ่จึงยังคงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของลูกหลานและลูกศิษย์ของตน

จากที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ลำดับขั้นของการเกิดจริยธรรมนั้นเริ่มจากการเลียนแบบ เด็กจะรับเอาพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ในขั้นการแนะนำสั่งสอนเด็กจะได้รับอารมณ์และทัศนคติจากผู้ใหญ่หรือบุคคลอื่น ในขั้นการลอกแบบเด็กจะรับเอาบุคลิกภาพทางจริยธรรมของผู้ใหญ่ไว้เป็นของตนเอง และการสร้างจริยธรรมของตนเอง เป็นการปรับรูปแบบจริยธรรมในการพิจารณาตนเอง จึงถือได้ว่าผู้ใหญ่หรือครูอาจารย์ย่อมมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อการเกิดจริยธรรมและการพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก

การฝึกฝนจริยธรรม ✕

พัฒนาการทางจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม ย่อมจะมีลำดับขั้นตอน มีแบบอย่าง และมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกัน โดยมีองค์ประกอบของการฝึกฝนจริยธรรมที่สำคัญ 3 ประการ (โรวิท ประวาลพุกษ์ และภนิดา อุสกุล. 2532 : 9) คือ

1. ความรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม ซึ่งเด็กจะต้องเรียนรู้ว่า ควรจะปฏิบัติอย่างไร ซึ่งความรู้นี้อาจจะเกิดจากการได้รับประสบการณ์ การรับรู้เหตุผล และ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เช่นนี้จึงต้องอาศัยสติปัญญาเป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่คนที่มี ปัญญาดีและมีความรู้ดี มิได้หมายความว่ามีความจริยธรรมดีตามไปด้วย ซึ่งแต่ละคน อาจเคยทำผิด จริยธรรมมาแล้วด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน ดังนั้นจึงใช้สติปัญญาเป็นเครื่องชี้จริยธรรมมาได้

2. ลักษณะนิสัย คือ การฝึกฝนจริยธรรมจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยเช่นเดียวกับการจะ สร้างคนให้เป็นนักดนตรีได้ คนผู้นั้นจะต้องเล่นเครื่องดนตรีจนเกิดความชำนาญ มนุษย์จะเป็น มนุษย์ได้ก็ด้วยการฝึกฝนให้เติบโตขึ้นอย่างมนุษย์ ทางด้านจริยธรรมก็เช่นกัน ต้องหมั่นปฏิบัติ อยู่เสมอจึงจะเป็นผู้มีจริยธรรม และมีทักษะ ตลอดจนทัศนคติทางจริยธรรม

3. จิตใจ การมีความรู้และลักษณะนิสัยทางจริยธรรมมิใช่หัวใจของการฝึกจริยธรรม เพราะอริสโตเติล ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรมมิใช่เป็นสิ่งที่มิได้อยู่ในตัวมนุษย์ตั้งแต่กำเนิด แต่คุณธรรม เป็นภาวะทางจิตใจที่จะทำดีหรือชั่ว การสร้างจิตใจที่มีจริยธรรมหรือการฝึกภาวะทางจิตใจให้มุ่งที่จะ ทำดีจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมของคน

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า จริยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้ ดังนั้นการพัฒนา การทางจริยธรรมจึงควรฝึกให้ทั้งความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อจริยธรรม และฝึกภาวะทาง จิตใจให้มุ่งที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีอยู่เสมอจนเป็นนิสัย ✕

ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม ได้มีนักจิตวิทยาหลายท่าน ที่ศึกษา แต่นักจิตวิทยาที่ได้อธิบายและวางรากฐาน ทฤษฎีนี้คือ เพียเจต์ (Piaget) และ โคลเบอร์ก (Kohlberg)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ (Piaget) (ธีระพร อุวรรณิณ. 2532 : 189 - 190) มีแนวคิดว่าย
จริยธรรมมีสองส่วนคือ การเคารพกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม และการมีความยุติธรรม ซึ่ง
หมายถึง มโนคติเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่พัฒนามาจากการพิจารณาสัญญาทางสังคม ความเสมอภาค
และการกระทำต่อกัน เพียเจต์ ได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์เด็กอายุระหว่าง 4-13 ปี ท้าให้
ต้องลงความเห็นว่ายพัฒนาการทางจริยธรรมที่ครอบคลุมทั้งการเคารพกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม
และการมีความยุติธรรมมี 2 ขั้น คือ

ขั้นแรก เรียกว่า จริยธรรมจากภายนอก (Heteronomous Morality) หรือ
จริยธรรมตามข้อบังคับ (Morality of Constraint)

ขั้นที่สอง เรียกว่า จริยธรรมจากภายใน (Autonomous Morality) จริยธรรม
ความร่วมมือ หรือจริยธรรมในการปฏิบัติต่อกัน (Morality of Reciprocity)

ซึ่งทั้ง 2 ขั้นนี้มีความแตกต่างกัน 9 ด้าน (ธีระพร อุวรรณิณ. 2532 : 191 -
197 ; อ้างอิงมาจาก Lickona. 1976) คือ

ด้านจริยธรรมภายนอก	ด้านจริยธรรมภายใน
1. มีทรรศนะเกี่ยวกับความรับผิดชอบแบบ ปรนัยคือ ตัดสินความผิดในการกระทำ โดยพิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้น	1. มีทรรศนะเกี่ยวกับความรับผิดชอบแบบอัตนัย คือ ตัดสินความผิดในการกระทำโดยพิจารณา จากเจตนาของผู้กระทำผิด
2. มีทรรศนะเกี่ยวกับความถูกต้อง ทรรศนะ เดียวคือ ทรรศนะของตนเอง	2. เห็นว่าความถูกต้องมีได้หลายทรรศนะ
3. เชื่อว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ตายตัว เปลี่ยน แปลงไม่ได้	3. เชื่อว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่มนุษย์ร่วมกันสร้างขึ้น สามารถเปลี่ยนแปลงได้
4. เชื่อเรื่องกรรมตามสนอง	4. ไม่เชื่อเรื่องกรรมตามสนอง
5. เห็นว่าการกระทำที่ถูกลงโทษเป็นการ กระทำที่ผิด	5. เห็นว่าการกระทำจะถูกหรือผิด ไม่เกี่ยวกับ การถูกลงโทษหรือไม่
6. นิยมการลงโทษที่รุนแรงให้สาสมกับ ความผิด	6. นิยมการลงโทษทางสังคม
7. นิยมการลงโทษโดยผู้มีอำนาจ	7. นิยมการลงโทษโดยส่วนตัว
8. นิยมการกระจายทรัพยากรโดยพิจารณา จากการทำถูกหรือผิด	8. นิยมการกระจายทรัพยากรด้วยความเท่าเทียม กัน
9. ยอมรับการตัดสินโดยผู้มีอำนาจ เป็นการ ตัดสินที่ยุติธรรม	9. ยอมรับว่าการตัดสินอาจลดความเท่าเทียมกัน แก่ผู้เกี่ยวข้องเป็นการตัดสินที่ยุติธรรม

จากการศึกษาของเพียเจท์ พบว่า จริยธรรมภายนอกมักจะเกิดขึ้นกับเด็กเล็ก ส่วน
จริยธรรมภายในจะเกิดขึ้นกับเด็กโต และเพียเจท์ ยังได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมออก
เป็น 3 ขั้นคือ

1. **ขั้นก่อนจริยธรรม** การพัฒนาเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความอยาก ความต้องการทางกายซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่มีคำนึงถึงกาลเทศะ เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น
2. **ขั้นยึดคำสั่ง** พัฒนาการขึ้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เขาต้องทำตาม
3. **ขั้นยึดหลักแห่งตน** พัฒนาการขึ้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8-10 ปี เพียเจท์ เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญา และจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกัน และความเท่าเทียมกันของบุคคล ในช่วงอายุ 8-10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุขั้นที่ 3 แต่ก็อาจมีบางคนพัฒนาช้ากว่านี้ หรือบางครั้งพัฒนาการหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่ 2 เนื่องจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เพียเจท์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมออกเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน ทฤษฎีของเพียเจท์ เป็นทฤษฎีที่ถือได้ว่ามีคุณค่ามากทฤษฎีหนึ่ง เพราะได้กระตุ้นให้มีการวิจัยมากมาย และยังเป็นรากฐานให้กับทฤษฎีอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีของโรลเบอร์ก เป็นต้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโรลเบอร์ก

โรลเบอร์ก (Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้เริ่มศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม โดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจท์เป็นพื้นฐาน ตั้งแต่สมัยที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ในปี ค.ศ. 1958 โรลเบอร์ก ได้แบ่งประเภทของความคิดหรือเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ประเภท โดยได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะของคำตอบของเยาวชนอเมริกันอายุ 10 ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุการณ์การเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

หรือสังคม โดยเรียงเหตุผลเหล่านี้ตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้น ๆ ได้แก่ เหตุผลประเภทที่ผู้ตอบ อายุ 10 ปี ำซ้ตอบมากที่สุดไปจนถึงประเภทที่ 6 ซึ่งผู้ตอบอายุ 16 ปี ำซ้ตอบมากกว่าผู้ตอบ อายุต่ำกว่าทั้งหมด ขั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์ก ำได้ถูกจัดเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมี 2 ขั้น ดังปรากฏในตาราง (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2524 : 29 - 30 : อ้างอิงมาจาก Kohlberg. n.d.)

เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของโคลเบอร์ก

ขั้นการำใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) 2-7 ปี ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) 7-10 ปี	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) 2-10 ปี
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (Good - boy Orientation) 10-13 ปี ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม (Authority and Social order Maintaining) 13-16 ปี	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventionally Level) 10-16 ปี

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 5 หลักการตามค่านับสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) 16 ปีขึ้นไป ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (Conscience Orientation) วัยผู้ใหญ่	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) 16 ปีขึ้นไป

ขั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์ก ได้ถูกจัดเป็น 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ อายุ 2-10 ปี เป็นระดับที่มีการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น

ขั้นที่ 1 การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน

ขั้นที่ 2 การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ อายุ 10-16 ปี เป็นการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้

ขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน

ขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ อายุ 16 ปีขึ้นไป เป็นการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดตรองไตร่ตรองด้วยตนเอง แล้วตัดสินใจตามความสำคัญที่ตนคิด

ขั้นที่ 5 การเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อลัทธิอันพึงมีพึงได้
ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 มีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทางสังคมของตน และมีความยืดหยุ่น
ทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่ง
ตรงกับหลักในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า หิริ โอตตัปปะ ด้วยคือความละอายใจต่อการทำความชั่ว
และความกลัวบาป

ทฤษฎีของโรลเบอร์กได้เน้นถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของคนมี 6 ขั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์
กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิด แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้น
ที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึงความเข้าใจที่เหนือกว่า มีการรับรู้ที่กว้างขวางลึกซึ้ง และเป็น
นามธรรมมากกว่า เป็นการแก้ปัญหาที่มีหลักเกณฑ์ มีเหตุผลมากกว่าขั้นต่ำ ย่อมจะแสดงให้เห็นถึง
ความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน และอาจทำให้สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของบุคคลเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์แต่ละชนิดได้

จริยธรรมกับตัวแปรทางสังคม ✕

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่ทำให้จริยธรรมของบุคคลมีการ
พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไป ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีจริยธรรมแทบทุก
ทฤษฎี จะมีข้อความพาดพิงถึงประสบการณ์ทางสังคมของบุคคลว่าเป็นต้นเหตุของการเริ่มต้น
และการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่ง ถ้าบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคม
ที่คล้ายคลึงกัน เช่น อยู่ในกลุ่มคนฐานะเดียวกัน หรือได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาคล้าย ๆ กัน
บุคคลเหล่านั้นก็อาจมีจริยธรรมที่คล้ายคลึงกันได้ ยิ่งกว่านั้นคนที่ได้รับประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน
แต่มีความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจประสบการณ์นั้นไม่เท่าเทียมกัน ผลกระทบที่เกิดจาก
ประสบการณ์ทางสังคมอันเดียวกันย่อมจะแตกต่างกัน คนที่มีเพศต่างกันหรือฐานะต่างกัน อาจ
เป็นสาเหตุให้เขาเหล่านั้นได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกันไปอย่างมาก อันอาจมีผลต่อ
การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลเหล่านั้นด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 9)

ตัวแปรทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมของบุคคล ได้แก่ เพศกับจริยธรรมของบุคคล ถึงแม้ว่าความมีจริยธรรมสูงจะมีลักษณะที่สังคมกำหนดไว้สำหรับเพศใดเพศหนึ่งโดยเฉพาะ แต่สิ่งที่ได้กระตุ้นความสนใจในการเปรียบเทียบจริยธรรมของชายกับหญิง คือ ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงของ فروยด์ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ فروยด์ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เด็กชายในครอบครัวปกติที่มีบิดาและมารดาพร้อมเพรียง จะมีการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมเมื่ออายุประมาณห้าขวบ กล่าวคือ ในช่วงอายุ 3-5 ปี เด็กชายจะรู้สึกว่าการบิดาของตนแย่งความรักของมารดาไปจากตน จึงเกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรต่อบิดา แต่ต่อมาเด็กชายผู้มีการพัฒนาทางสังคมอย่างปกติจะสามารถแก้ปัญหาขัดแย้งกับบิดาของตนได้ด้วยการยอมรับเป็นตัวแทนอย่างแท้จริง ทำให้ فروยด์ ทำนายว่า ชายจะมีจริยธรรมสูงกว่าหญิง

ส่วนทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม ให้ข้อทำนายที่ตรงกันข้ามกับทฤษฎีของ فروยด์ (Freud) ทั้งนี้เพราะผลการวิจัยการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ของหญิงเปรียบเทียบกับชาย ปรากฏว่า หญิงมีการพัฒนาทางภาษาได้เร็วกว่าชาย ทำให้มีความฉลาดและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้หญิงเข้าจากเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้เร็วและมากกว่าชาย นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยอื่น ๆ ยืนยันว่า หญิงมีการคล้อยตามสังคมสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้คาดได้ว่าในวัยก่อนและระหว่างวัยรุ่น หญิงจะมีการพัฒนาทางจริยธรรมสูงกว่าชาย แต่เนื่องด้วยลักษณะการยึดมั่นต่อสังคม อาจทำให้การพัฒนาจริยธรรมของหญิงช้าลงในวัยรุ่นตอนปลาย ฉะนั้นในระหว่างวัยรุ่นตอนปลายกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ชายอาจมีการพัฒนาทางจริยธรรมไปสูงขึ้นที่ 5 และ 6 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กมากกว่าหญิง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520 : 94) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของชายและหญิงในระดับอายุเดียวกันในแต่ละชั้นเรียน พบว่า ในกลุ่มนักเรียนอายุประมาณ 13-15 ปี หญิงมีการพัฒนาทางจริยธรรมสูงกว่าชายอย่างเห็นได้ชัด ส่วนในระดับอายุ 17-19 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมของชายและหญิงเท่าเทียมกัน ส่วนในระดับอายุ 19-21 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมของชายก้าวหน้ากว่าของหญิงอย่างเห็นได้ชัด

ไรท์ (Wright. 1971 : 57, 145) ได้ประมวลผลการวิจัยต่าง ๆ ที่เปรียบเทียบ จริยธรรมในด้านต่าง ๆ ระหว่างชายกับหญิง พบว่า การศึกษาพฤติกรรมโง่งในการทดลองหรือ พฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ส่วนมากจะไม่พบความแตกต่างระหว่างชายกับหญิง แต่มีการวิจัยบางเรื่อง ที่พบความแตกต่างว่าหญิงจะโง่งน้อยกว่าชาย แต่มีความเอื้อเฟื้อและความรับผิดชอบสูงกว่าชาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Wright. 1971 : 57, 145) แต่ก็มีผลงานวิจัยบางเรื่องที่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ไรท์ (Wright) เช่น อาร์ทชอร์ท และ เมย์ (Hartshorne and May. 1928) พบว่า หญิงได้โง่งในสถานการณ์ต่าง ๆ มากกว่า ชาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Hartshorne and May. 1928) และเบอร์ตัน (Burton. 1963) พบว่า หญิงอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีลักษณะคดโกงเป็น จำนวนมาก และชายอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เป็นจำนวนมาก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Burton. 1963) ส่วนโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964b) ได้ศึกษาความแตกต่างในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน พบว่า ในวัยเด็กเล็กและ เด็กโตไม่พบความแตกต่างระหว่างหญิงกับชาย แต่เมื่อมาถึงวัยรุ่นชายมีการพัฒนาทางจริยธรรม ที่ก้าวหน้ากว่าหญิง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1964b) อย่างไรก็ตามการเปรียบเทียบความแตกต่างทางจริยธรรมระหว่างชายกับหญิงนั้น อาจ เป็นเหตุให้พบผลขัดแย้งกันได้ เพราะชายกับหญิงจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันมากหรือน้อยนั้น ย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับลักษณะทางสังคมอื่น ๆ ด้วย จึงควรพิจารณาตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวประกอบอีกด้วย

ฐานะของครอบครัว พิจารณาได้จากรายได้รวมของสมาชิกในครอบครัว การศึกษาและ อาชีพของหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น เยาวชนที่เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะต่าง ๆ กันนั้น จะมีวิถี การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน และได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลที่มี คุณสมบัติที่ต่างกัน ประสบการณ์ก็ย่อมแตกต่างกัน เป็นเหตุให้จริยธรรมของบุคคลแตกต่างกันได้ด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 12)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520 : 94) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทยเมื่อเปรียบเทียบกับแยกตามชั้นเรียนและฐานะของครอบครัวแล้ว พบว่า ผู้ที่มาจากครอบครัวฐานะสูง มีพัฒนาการทางจริยธรรมที่ก้าวหน้ากว่าผู้ที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางและต่ำ

เคย์ (Kay. 1975) ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวในการที่จะช่วยเพิ่มหรือลดความเร็วของการพัฒนาทางจริยธรรมของเยาวชน เคย์ยังเห็นความสำคัญของลักษณะของครอบครัวว่ามีส่วนที่จะปลูกฝังลักษณะเบื้องต้นทางจริยธรรมให้แก่เยาวชน ซึ่งจะเป็แนวทางให้เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดีขึ้นได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Kay. 1975) นอกจากนี้ เคย์ (Kay. 1970) และเบอร์ตัน (Burton. 1963) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของคนในต่างสังคม วัฒนธรรม และฐานะต่อการใช้เหตุผลหรือการตัดสินใจเชิงจริยธรรม พบว่า ถ้าเปรียบเทียบการตัดสินใจจริยธรรมของเยาวชนที่มาจากครอบครัวฐานะต่างกันแล้ว เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีพัฒนาการทางจริยธรรมช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางหรือสูง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Kay. 1970 : 182 and Burton. 1963 : 496 - 497)

เรสท์ (Rest. 1976 : Abstract) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับการพัฒนาการทางจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 74 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง สติปัญญาปานกลาง มีจำนวนชายหญิงเท่ากัน พบว่า หญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฮิลตัน (Hilton. 1978 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ตัดสินใจทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระ 3 ประการคือ ความเชื่อ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับสติปัญญาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 195 คน พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมกับระดับสติปัญญาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลทำให้เกณฑ์การตัดสินจริยธรรมแตกต่างออกไป และระดับสติปัญญาฐานะทางสังคมเศรษฐกิจที่ต่างกันของบุคคล สามารถทำนายระดับการตัดสินทางจริยธรรมของบุคคลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากที่กล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรในทางสังคมมีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคล ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแปรทางด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ถึงแม้ว่าจะอยู่ในสังคมเดียวกันก็มีผลทำให้จริยธรรมของบุคคลแตกต่างกันไปได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจ

ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจ

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านต่างก็ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรมทางธุรกิจไว้ดังนี้

สุรพจน์ สุวรรณพานิช (2531 : 19) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจไว้คือ พฤติกรรมที่เหมาะสมและยุติธรรม ซึ่งธุรกิจนั้นเลือกที่จะปฏิบัติ อันอาจจะอยู่นอกเหนือขอบเขตการควบคุมของกฎหมายหรือข้อกำหนดต่าง ๆ และถือว่าเป็นความรับผิดชอบที่ธุรกิจนั้นจะตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องภายในและภายนอกองค์กร ภายในเช่นผลประโยชน์หรือความยุติธรรมต่อผู้ถือหุ้น ลูกค้า พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ที่สมควรจะได้รับ ส่วนภายนอก เช่น ผลประโยชน์ของชุมชน สังคมและรัฐ โดยพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานและค่านิยมของสังคม

สมชาย ภาคภาสน์วิวัฒน์ และคนอื่น ๆ (2533 : 39) ได้อธิบายถึงความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจว่า เป็นการนำหลักแห่งความถูกต้องมาใช้ในพฤติกรรมทางธุรกิจ พฤติกรรมใดถูกต้องตามหลักจริยธรรมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องหรือขัดแย้งของพฤติกรรมนั้น กับค่านิยมเกี่ยวกับความถูกต้อง และความยุติธรรมของสังคมนั้น ๆ

อานวย วีรรณ (2533 : 33) ได้อธิบายสรุปไว้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจเป็นหลักเกณฑ์ที่นักธุรกิจจะพึงยึดถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ทำให้เห็นได้ชัดว่านักธุรกิจไม่ซื่อสัตย์แต่เป็นพ่อค้า แต่เป็นบุคคลผู้ประกอบกิจการที่ไม่ได้คำนึงถึงแต่ผลกำไรที่จะได้รับแต่

เพียงอย่างเดียว เป็นบุคคลที่มีความสำนึกในความรับผิดชอบ มีความเป็นธรรม มีความเข้าใจ เป็นอย่างดีในบทบาท และความสำคัญทั้งของตนเอง ของส่วนรวม และสิ่งแวดล้อม

ประยูร จินดาประดิษฐ์ (กลุ่มนิสิต MBA. 2535 ; อ้างอิงมาจาก ประยูร จินดาประดิษฐ์. 2535 : 1) ได้สรุปผลการสัมมนาเรื่อง "จริยธรรมกับการทำธุรกิจ" มีความเห็นว่าการจริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง จิตสำนึกในการทำธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบและสร้างสรรค์

กมล อัญญาภาติ (2536 : 296) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจคือ คุณภาพและจริยธรรมที่ได้กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้ประพฤติให้เป็นไปในแนวทางที่จะอำนวยความสะดวกสุขให้แก่ทั้งตนเองในฐานะผู้ประกอบการ องค์กร รัฐบาล บุคคลอื่น ๆ ในสังคม ตลอดจนสถานะแวดล้อม

วิชัย ฌ พล (2536 : 53) ได้ให้ความหมายของจรรยาบรรณทางธุรกิจไว้ว่า หมายถึง มาตรฐานของการผลิตสินค้า และการให้บริการเพื่อผลตอบแทนตามคุณค่าของการลงทุน โดยเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย กล่าวคือ ทั้งเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน ผู้บริโภค ผู้รับบริการ รัฐบาล และสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจร่วมกัน

นิยะดา ชุมทองศรี (2536 : 9) ได้กล่าวว่า จริยธรรมทางธุรกิจคือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความซื่อสัตย์สุจริตที่แต่ละคนมีหลักประจำใจของตน หรือเป็นค่านิยมของกลุ่มคนซึ่งทำให้คนเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมของตนเองหรือกลุ่มอย่างถูกต้องเป็นธรรม ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง จริยธรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือในประเทศใดประเทศหนึ่ง อาจจะไม่เหมือนกันก็ได้

วันทนี ภูมิภัทราคม และคนอื่น ๆ (2537 : 236) ได้สรุปจรรยาบรรณของนักธุรกิจไว้คือ การเป็นนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการที่ดี จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีคุณสมบัติและจรรยาบรรณของนักธุรกิจอย่างน้อยจะต้องมีจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อลูกค้า ต่อเพื่อนร่วมงาน และคู่แข่ง จะมีส่วนช่วยให้กิจการดำเนินไปได้ด้วยดี และไปสู่ความสำเร็จได้

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2538 : 268) ได้ให้ความหมายของจรรยาบรรณนักธุรกิจว่าหมายถึง ความประพฤติและคุณธรรมที่เหมาะสม สามารถยึดถือเป็นแนวทางสำหรับประกอบอาชีพเพื่อรักษาชื่อเสียงและเกียรติภูมิให้ดำรงคงอยู่ตลอดไป

จากความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจที่ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ทำไว้ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ในการประกอบอาชีพทางธุรกิจที่ได้กำหนดขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ ซึ่งจะระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม สำหรับนักธุรกิจพึงยึดถือปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น ๆ

ความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ

จริยธรรมทางธุรกิจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ (ผู้ประกอบการธุรกิจที่ดีมีความสามารถและมีจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ ย่อมจะเป็นกลไกสำคัญที่จะผลักดันให้ธุรกิจประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับเชื่อถือ ได้รับความไว้วางใจ มีข้อได้เปรียบในเชิงธุรกิจ และมีแนวโน้มที่จะรุ่งโรจน์) ดังที่ ไซบ์ ณ พล (2536 : 54 - 55) ได้กล่าวว่า (จริยธรรมเป็นหนทางแห่งความสำเร็จที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจ อาจจำแนกความสำคัญได้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความเชื่อถือ (Credit) เป็นปัจจัยที่ได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทั้งในด้านการลงทุนและตลาด
2. ก่อให้เกิดการทุ่มเท (Devotion) (เมื่อปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนอย่างมีมนุษยธรรม และมีพัฒนาการต่อเนื่อง (พนักงานย่อมทุ่มเทความสามารถต่อการผลิตหรือการบริการอย่างเต็มกำลังความสามารถ)
3. ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี (Good Image) ย่อมมีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการ (Brand Loyalty) จึงเป็นที่มาแห่งความร่ำรวย
4. ก่อให้เกิดการลดหย่อนทางกฎหมาย เพราะมีประวัติที่ดีงาม หากพลาดพลั้งมีคดีความกับบุคคลอื่น
5. ก่อให้เกิดการทำงานอย่างมีความสุข เพราะทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างก็สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

มูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย (อานวย วีรบรรณ. 2533 : 3 - 5) กลุ่มคณะกรรมการมูลนิธิฯ ได้พิจารณาเห็นพ้องต้องกันว่า คุณสมบัติที่จะสร้างความ เป็นเลิศให้กับนักบริหารไทยนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับความรู้ทางธุรกิจและวิชาการเท่านั้น สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าคือการประพฤติปฏิบัติให้ถูกทางของคลองธรรม จริยธรรมของนักธุรกิจควร จะได้รับการปลูกฝังให้อยู่ในจิตสำนึกให้นักธุรกิจดำเนินธุรกิจของตนในกรอบของการประพฤติปฏิบัติ ที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีของชาติ ต้องไม่ดำเนินการใด ๆ อย่างขาด คุณธรรม และเป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่น และมีความเชื่อมั่นว่า นักธุรกิจใดก็ตาม หาก ดำเนินธุรกิจอยู่ในกรอบที่เรียกว่า "จริยธรรมนักธุรกิจ" แล้ว ก็จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองใน ระยะยาวหลายชั่วอายุคน เป็นความเจริญก้าวหน้าที่ยิ่งคุณค่าเป็นที่ภาคภูมิใจของคนรุ่นต่อ ๆ ไป อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2538 : 268 - 274) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมี จริยธรรมในประกอบธุรกิจที่ทำให้การประกอบธุรกิจประสบผลสำเร็จคือ

1. ด้านการผลิตสินค้า (The Ethical in Producing) ทำให้การผลิตสินค้าได้ มาตรฐาน ให้ความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การส่งมอบสินค้าแก่ลูกค้าตรงเวลาทันตามต้องการของ ผู้บริโภค
2. ด้านการจำหน่ายสินค้า (The Ethical in Distribution) การตั้งราคา สินค้าเหมาะสมไม่เอาเปรียบลูกค้า ส่งมอบสินค้าครบถ้วนตามจำนวนที่สั่งซื้อ ไม่จำหน่าย ตัดราคาให้ต่ำกว่าผู้อื่น
3. ด้านการบริการ (The Ethical in Services) มีความรับผิดชอบในการ บริการ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งสินค้า การบริการหลังการขาย การบริการผ่อนชำระ บริการใน ด้านความปลอดภัย และการบริการด้านข้อมูลข่าวสารโดยไม่หลอกลวงลูกค้า
4. ด้านความซื่อสัตย์ในอาชีพธุรกิจ (The Ethical in Business Honour) มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ย่อมจะแสดงถึงศักดิ์ศรีและความเชื่อมั่นต่อกัน ถ้าไม่มีความซื่อสัตย์ ต่อกันแล้ว ธุรกิจจะมีอายุยืนยาวได้ยาก

5. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (The Ethical Social Responsible) ไม่ผลิตสินค้าที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ มีการควบคุมเสียง สี และกลิ่น ไม่ให้รบกวนแก่ชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง เสียสละ ช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาส เคารพสิทธิมนุษยชน แบ่งปันแก่ผู้ยากไร้

6. คุณธรรมของพนักงานขาย (The Ethical of Saleman) ด้วยการยึดหลักแห่งคุณภาพ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่รู้ได้เพียง ถูกหรือเมาะเย้ยลูกค้า มีความซื่อสัตย์สุจริต มีอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อลูกค้า

7. การปฏิบัติตามกฎหมาย (Follow the Rule and Regulation) ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด รักษาสิทธิและเสรีภาพของบวชน ไม่ว่าจะเป็นการตั้งราคาสินค้า หรือการแข่งขันทางการค้า

วันทนี ภูมิภทราคม และคนอื่น ๆ (2537 : 236) ได้กล่าวสรุปว่า การมีจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นยิ่ง อย่างน้อยนักธุรกิจจะต้องมีจริยธรรมต่อตนเอง ต่อลูกค้า ต่อเพื่อนร่วมงาน และคู่แข่ง ซึ่งมีส่วนช่วยให้กิจการดำเนินไปได้ด้วยดี และไปสู่ความสำเร็จได้หากไม่มีจริยธรรมแล้วจะนักธุรกิจให้ประสบความสำเร็จค่อนข้างยาก

นอกจากนี้ความสำคัญของการมีจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ มีส่วนทำให้การบริหารงานในองค์การธุรกิจประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ดนัย เทียนพูน (2530 : 9 - 19, 45, 50) ได้กล่าวถึงนักบริหารมืออาชีพที่ประสบผลสำเร็จทางด้านธุรกิจ มีหลักการบริหารและหลักการดำเนินชีวิตโดยสรุปดังนี้คือ

ปัญญา สำเนา ประธานกรรมการธนาคารกสิกรไทย ยึดหลักในการทำงานคือ มีความตั้งใจเด็ดเดี่ยว มีความซื่อสัตย์และจริงใจ เป็นบุคคลที่มีระเบียบและละเอียดรอบคอบ

เกษม จาติกวณิช อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย คติพจน์ที่ยึดถือคือ "รักองค์การ มุ่งงานเลิศ เกิดคุณธรรม" มีจิตใจสะอาด สุจริต ปกป้องลูกน้องที่มีความรับผิดชอบในงานที่ทำ

คุณนิ สวัสดิ์-ชูต อดีตผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ยึดหลักในการทำงานคือ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีเหตุผล และมีความเชื่อถือระหว่างกัน

และยังมีนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในวงสังคมอีกหลายท่านให้ความสำคัญต่อการมีจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจที่มีส่วนทำให้ประสบความสำเร็จในด้านธุรกิจเป็นอย่างมาก กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้คือ

สมาใจ วิริยะบัณฑิตกุล (เทียม รัชชวัฒนา. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก สมาใจ วิริยะบัณฑิตกุล. 2533 : 194) ผู้ก่อตั้งกลุ่มบริษัทสหพัฒนพิบูล ที่มีอัจฉริยภาพเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของผู้ประกอบการสูงมาก มีความซื่อสัตย์ เป็นบุคคลที่ได้ชื่อว่ามีคุณธรรมเป็นที่ยอมรับนับถือของคนสหกรณ์ และวงการค้าทั่วไป จึงสนับสนุนให้กลายเป็นบุคคลที่สังคมไทยเรียกว่ามีบารมี (Charisma) สูงมากบุคคลหนึ่ง

ประยูร จินดาประดิษฐ์ (บุญยง ว่องวานิช. 2535 ; อ้างอิงมาจาก ประยูร จินดาประดิษฐ์. 2535 ; 67 - 68) ประธานกรรมการบริหารบริษัทห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู) จำกัด และอีกหลายบริษัทในเครือ ยึดถือคติคือ "ความซื่อสัตย์ เป็นนโยบายที่ดีที่สุด" หลักในการทำผลกำไรให้ได้สูงสุด วัชธรรมะควบคู่ไปกับการบริหาร เพื่อให้เกิดงานและผลกำไรที่ถึงพร้อมทั้งคุณภาพและคุณธรรม การทำงานต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ำให้คนอื่นเชื่อถือ ำไว้วางใจ

บรรณวิทย์ บุญญรัตน์ และคนอื่น ๆ (สมภพ อมาตยกุล. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก บรรณวิทย์ บุญญรัตน์ และคนอื่น ๆ. 2532 : 94) กรรมการผู้จัดการบริษัท ๒๐ปีเอ็ม (ประเทศไทย) จำกัด จากบทสัมภาษณ์พิเศษ โดยมีปรัชญาและหลักการในการดำเนินธุรกิจคือ ำให้เกิดและรับฟังความคิดของพนักงาน ำให้บริการที่ดีที่สุดกับลูกค้าผู้ผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะทำสิ่งใดจะทำ ำให้ดีที่สุด มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ำให้ความยุติธรรมต่อผู้ที่ทำธุรกิจด้วย มุ่งประโยชน์ ำให้สังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติ

ประสาร มฤคพิทักษ์ (ติลก มหาตราชกุล. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก ประสาร มฤคพิทักษ์. 2529 : 179 - 180) เจ้าของโรงงานก่อสร้าง ผลิตและส่งชิ้นส่วนนาฬิกาขายต่างประเทศ ซึ่งเริ่มต้นจากอาชีพเก็บตะปูไปขายและเป็นช่างซ่อมนาฬิกา ในระยะเวลาต่อมาเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านรายได้และมีชื่อเสียงทางสังคมด้านการค้านาฬิกาและเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนนาฬิกาส่งต่างประเทศรายใหญ่ ซึ่งความมีจริยธรรมสามารถนำธุรกิจมาสู่ความ

สำเร็จ ได้แก่ มีความรับผิดชอบสูง มีความอดทนสูง และมีมนุษยสัมพันธ์สูง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ-เริ่มจากไม่มีใบสูมี จากน้อยใบสูมาก กลายเป็นความสำเร็จให้บุคคลอื่น ๆ ได้ศึกษาเป็นบทเรียน

สมภพ วจนพันธ์ และคนอื่น ๆ (โรจนสุเกะ มัตสุซิด้า. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก สมภพ วจนพันธ์ และคนอื่น ๆ. 2530 : 74 - 75, 80) กรรมการผู้อำนวยการบริษัทมัตสุซิด้า อิเล็กทรอนิกส์ (เนชั่นแนล) ได้กล่าวถึงการเป็นนักบริหารที่เก่ง ควรเป็นคนที่มือสะอาด ไม่ควร รอกหก หลอกลวง เพราะการพูดความจริงในทุกสถานการณ์ ชื่อเสียงก็จะไม่ต่างพร้อย ซึ่ง มัตสุซิด้าเป็นบุคคลที่สามารถพูดความจริงและยึดมั่นกับความจริงเสมอ นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าความเห็นของประชาชนเป็นเครื่องตัดสินว่าสิ่งใดถูกผิด สิ่งใดเป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรม ในการทำธุรกิจนั้นความสำคัญสูงสุดอยู่ที่การได้กำไรที่เป็นธรรม คือ ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป การหากำไรที่ขบด้วยเหตุผลเท่านั้นที่จะทำให้ธุรกิจขยายตัวได้และรับใช้คนได้มากขึ้น ยิ่งกว่านั้นธุรกิจที่มีส่วนช่วยสังคมด้วยการนำกำไรที่ได้มาส่วนหนึ่งไปเสียภาษีอากร ดังนั้นหน้าที่ของ นักธุรกิจในฐานะพลเมืองจึงได้แก่การแสวงหากำไรที่สมเหตุสมผล

ระยับพันธ์ แบลและเรียบเรียง (ชาร์ล แฮนดี้. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก ระยับพันธ์ แบลและเรียบเรียง. 2533 : 92 - 93) ได้กล่าวถึงการสำรวจโดยคอร์น เฟอร์รี่ อินเตอร์ เนชั่นแนล (Korn Ferry International) ร่วมกับโรงเรียนการบริหารระดับปริญญาโทของ มหาวิทยาลัย UCLA ซึ่งได้สำรวจรองประธานคณะกรรมการ 4,350 คน และผู้เชี่ยวชาญของ บริษัทต่าง ๆ ในบริษัทชั้นนำ 1,000 บริษัท ได้นำเสนอภาพรวมหลาย ๆ แห่งของผู้บริหารอเมริกัน อาวุโสหรือผู้บริหารปัจจุบันคือ ผู้บริหารมองเห็นว่า ความซื่อสัตย์จริงใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในอาชีพ ทางธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และนอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับผลลัพธ์และความรู้สึกรับผิดชอบต่อ

ระยับพันธ์ แบลและเรียบเรียง (โรคลิน กอร์ดอน. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก ระยับพันธ์ แบลและเรียบเรียง. 2533 : 169) ได้กล่าวถึงในประเทศฝรั่งเศส บริษัทต่าง ๆ นิยมรับผู้ที่มีประกาศนียบัตรจากสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมของรัฐ (Grandes E'coles) เนื่องจากสามารถที่จะก้าวไปได้ในด้านการผลิตผู้บริหารที่มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย และ อนุรักษ์นิยม

จากที่กล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นว่า จริยธรรมทางธุรกิจเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ เพราะการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องของบรรดานักค้าสินค้าหรือบริการ ย่อมจะได้รับการยอมรับนับถือและเกิดความเชื่อถือนั่นเอง อันจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ย่อมจะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในระยะยาวและประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ ✕

จรรยาบรรณของนักธุรกิจที่ควรประพฤติปฏิบัติ ✕

กิริติ บุญเจือ (2519 : 108 - 109) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของนักธุรกิจที่จำเป็นต้องนำมาประพฤติปฏิบัติคือ

1. พึงมีความสุจริตในการแจ้งคุณภาพของสินค้าหรือบริการของตน)
2. พึง(เฉลี่ยผลกำไรอย่างทั่วถึงแก่ผู้ร่วมงานทุกคนตามอัตราส่วนของความรับผิดชอบ) อย่างน้อยที่สุดจะต้องเพียงพอสำหรับให้ครอบครัวดำรงชีพอยู่ได้
3. พึงร่วมมือกับนักธุรกิจอื่น ๆ เพื่อบริการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด สะดวกที่สุด และปลอดภัยที่สุด
4. พึงให้เกียรติบุคคลเหนือวัตถุเสมอ
5. (พึงถือว่าเกียรติสำคัญกว่าผลประโยชน์อื่นใดทั้งสิ้น)
6. พึงมีเมตตาธรรมต่อทุกคนที่ด้อยกว่าตน ไม่ว่าในทางใด
7. (พึงปฏิบัติต่อชนกรรมมาชีพในฐานะผู้ร่วมงาน ไม่ใช่เครื่องจักรที่อยากจะเปลี่ยนหรือทิ้งขว้างเมื่อขาดก็ได้)
8. พึงมีความรับผิดชอบต่อผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนดำรงชีพได้อย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์)
9. พึงส่งเสริมให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีความปลอดภัยในการทำงานเท่าที่จะปลอดภัยได้ ตามลักษณะของงานและมีเวลาพักผ่อนเพียงพอตามลักษณะของงาน
10. (พึงส่งเสริมให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งในด้านอาชีพ สังคม และมนุษยธรรม)

11. (พึ่งพาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงกิจการ)
12. (พึ่งส่งเสริมให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเก็บหอมรอมริบ และร่วมลงทุนในกิจการด้วย)
13. (พึ่งร่วมมือกับรัฐบาล) ในทุกทาง (เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยและความสงบสุขของบ้านเมือง)

14. พึ่งสนา(ส่งเสริมการศึกษาของผู้ร่วมงาน)ตามอัตภาพ

วิจารณ์ ภูตระกูล (2531 : 18 - 20) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของนักธุรกิจที่ควรประพฤติปฏิบัติ คือ

1. ข้อควรปฏิบัติต่อองค์การ ได้แก่ ความลับขององค์การ (ไม่เอาความลับนั้นไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือทางอื่น) นอกเหนือจากให้กับองค์กรเท่านั้น
2. การปฏิบัติต่อผู้ซื้อ ผู้ขาย คู่แข่งขัน และรัฐบาล (ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง และเป็นธรรม และไม่ควรหลีกเลียงภาษีให้แก่รัฐ)
3. การปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการจัดการทั่ว ๆ ไป ได้แก่ เรื่องการรับผิดชอบผลงานของตน และส่วนรวม)
4. การปฏิบัติต่อคนอื่นหรือในองค์การ (เอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน) และ(ความปลอดภัยของลูกค้า)หรือผู้ใต้บังคับบัญชา และการกินดีอยู่ดีของพนักงาน)
5. เรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ควรที่จะช่วยกันอนุรักษ์สภาพแวดล้อมไว้

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพทางธุรกิจนั้น นักธุรกิจจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม อันจะมีผลทำให้ธุรกิจมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงและสังคมมีแต่ความสงบสุข ✖ //

๗ แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ

ธุรกิจจะเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงถาวรโดยมีกำไรในระยะยาวได้ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องดำเนินธุรกิจโดยอยู่ภายใต้กรอบของจริยธรรม ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจตามบทบาทหน้าที่หลัก 6 ประการคือ จริยธรรมที่มีต่อลูกค้า ผู้ลงทุน คู่แข่งขัน หน่วยราชการ พนักงาน และสังคม ในประเทศไทย ได้มีการนำแนวความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจมาเผยแพร่ในหมู่

นักธุรกิจ และขณะนี้ก็ได้มีธุรกิจหลายแห่งที่ดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจแล้ว ถ้าคนส่วนใหญ่ในวงการยอมรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกติกาเดียวกัน และไม่ยอมรับให้คนจำนวนน้อยเอาเปรียบผู้อื่นโดยไม่ยอมปฏิบัติตามกติกาหรือจรรยาบรรณนั้น นักบริหารธุรกิจที่มีจริยธรรมก็จะสามารถอยู่รอดได้ด้วยดี และวงการบริหารธุรกิจก็ดีขึ้นด้วยการรักษากฎจริยธรรมในธุรกิจ อาจทำได้หลายทางดังนี้

1. การตั้งข้อกำหนดทางจริยธรรม (Code of Ethics) คือ จะมีการกำหนดกฎข้อบังคับ ซึ่งอาจเรียกว่า จรรยาบรรณขึ้นไว้เป็นหลักปฏิบัติ
2. การปฏิบัติชอบ (Practice of Virtue) ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติ แต่ในทางที่ถูกที่ควร สิ่งใดที่ไม่ถูกก็จะไม่กระทำ
3. การตั้งสถาบันส่งเสริมจริยธรรมขึ้น (Business Bureau) โดยสถาบันจะจัดทำข้อกำหนดทางจริยธรรมขึ้นไว้ให้สมาชิกของตนปฏิบัติตามตัวอย่าง เช่น สมาคมจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย ได้กำหนดจรรยาบรรณให้สมาชิกปฏิบัติ ด้วยความเชื่อมั่นว่านักธุรกิจใดก็ตามหากดำเนินธุรกิจอยู่ในกรอบที่เรียกว่า "จริยธรรมในการทำธุรกิจ" แล้ว จะมีความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาว เป็นความเจริญก้าวหน้าที่ทรงคุณค่า เป็นที่ภาคภูมิใจของคนรุ่นต่อ ๆ ไป อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งมีตัวอย่างมากมายทั้งภายในประเทศ และประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก (ประยูร จินดาประดิษฐ์. 2535 : 10) y

วิวัฒนาการของแนวความคิดทางด้านจริยธรรมของธุรกิจ

ในอดีตธุรกิจได้เสนอตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเจริญ และความสงบสุขของสังคม การปฏิบัติของธุรกิจเป็นไปแบบสมัครใจ (Voluntary) ต่อมาเมื่อมีการเรียกร้องสิทธิให้มีการรักษาผลประโยชน์ของสังคมมากขึ้น จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม จึงมีความจำเป็นอยู่ภายใต้กฎหมายข้อบังคับ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นนั้น (Mandate) ในปัจจุบันแนวคิดด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เริ่มจะถือกันว่าเป็นการลงทุนระยะยาวของธุรกิจนั้น ๆ (Investment) เท่าที่ผ่านมา แนวคิดด้านจริยธรรมมีเงื่อนไขข้อกำหนดที่ไม่ชัดเจน ดังนั้นการตัดสินใจว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตรงตามหลักจริยธรรมหรือไม่ จะดูได้จากผลของการกระทำ (Consequential) ว่าอยู่ในเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้หรือไม่

1. มีประโยชน์สูงสุดต่อสังคมหรือไม่ (Cost Benefit)
2. มีการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นหรือไม่ (Right)
3. มีความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องงานด้านการแบ่งปันผลประโยชน์หรือไม่

(Fair and Just)

แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีสูงขึ้น จึงมีปัจจัยหลายอย่างที่อาจจะส่งเสริมให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างขาดจริยธรรมเพิ่มขึ้น เช่น

1. โอกาสในการดำเนินธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น
2. การควบคุมของรัฐบาลที่ผ่อนคลายลง เพื่อให้เกิดความคล่องตัว
3. ความต้องการที่จะควบคุมกิจการ
4. เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์
5. การร่อนย้ายเงินทุนทางด้านของอิเล็กทรอนิกส์

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้การตัดสินใจในการดำเนินงานค่อนข้างจะขึ้นอยู่กับแนวความคิด บุคลิกและอุปนิสัยของผู้ดำเนินงานซึ่งหากขาดจริยธรรมหรือมองไม่เห็นความสำคัญ ก็จะมีโอกาสทำสิ่งที่ไร้จริยธรรมได้ง่ายและสะดวกขึ้น

สิ่งที่ควบคู่กันไปกับโอกาสที่เปิดให้มีการประพฤติผิดจริยธรรมมากขึ้นคือ การที่สังคมและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการตื่นตัวมาก และคาดหวังที่จะให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมีความรับผิดชอบและมีจริยธรรมมากขึ้น

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจนั้น ควรเป็นผู้บริหารทุกระดับจะต้องตัดสินใจในเรื่องนี้ รวมทั้งจะต้องปลูกฝังให้ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความสำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินงานและความอยู่รอดของบริษัทในระยะยาว รวมทั้งมีผลต่อการดำเนินงานภายในบริษัทด้วย จริยธรรมที่กำหนดได้รับความสนใจคือ

1. ความเป็นส่วนตัวและสิทธิของแต่ละบุคคล (Privacy)
2. ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (Safety)
3. ผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Impact on Environment)

การที่ผู้บริหารจะถือปฏิบัติในหลักจริยธรรมทางธุรกิจอย่างเหมาะสมในการดำเนินงานแต่ละวันนั้นควรต้องมีแนวทางการดำเนินงาน แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ความเหมาะสมของการให้บริการธุรกิจ ควรจะรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และการบริการ ยิ่งไปกว่านั้นควรรับผิดชอบต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างเจ้าหน้าที่ด้วยเช่นกัน

ข ปัญหาและอุปสรรคของจริยธรรมทางธุรกิจ

ในด้านตัวบุคคล มีแนวความคิด ค่านิยม ทักษะคติ ไม่ตรงกัน และไม่สอดคล้องกับองค์การ ไม่เชื่อสัตย์ ขาดจรรยาบรรณ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ผู้บริหารไม่ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น บางครั้งก็ยึดหลักความถูกต้องและผลประโยชน์ของสังคม แต่บางครั้งถือผลประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ เป็นต้น

ในด้านองค์การ บางแห่งขาดมาตรฐานและนโยบาย เพราะเริ่มจากกิจการเล็ก ๆ ทุกอย่างจะขึ้นกับเจ้าของหรือผู้ประกอบการและขาดการติดตามผลอย่างเข้มงวด

ในด้านสังคมและรัฐบาล การควบคุมรักษากฎหมาย จะทำได้ในขอบเขตหนึ่ง ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วยังไม่เพียงพอ รวมทั้งวิธีการตรวจสอบและตัดสินใจว่าถูกต้องตามจริยธรรมธุรกิจนั้น ๆ ทำได้ยากและมีข้อโต้แย้งกันมาก เช่น ความถูกต้องเหมาะสมของการโฆษณา การให้คำตอบแทนเพื่อชักจูงให้เกิดธุรกิจแก่ผู้ที่แนะนำหรือส่งลูกค้ามาให้

ดังนั้น ปัญหาจึงมีอยู่ทุกระดับ ทั้งแนวคิด การปฏิบัติและการควบคุมของระดับบุคคล องค์การ สังคมและรัฐ

ผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีจริยธรรม จะได้รับความไว้วางใจ เชื่อใจภายในและภายนอกองค์การ จะช่วยให้ทัศนคติของบุคคลภายในและภายนอกองค์การเป็นไปในทางบวก แม้ว่าบางครั้งอาจจะเป็นลบ เพราะมีการเสียผลประโยชน์ของบางคน แต่ในส่วนเล็กและส่วนรวมองค์การนี้จะดีขึ้น หากปัจจัยอื่น ๆ ที่ประกอบกันเป็นการดำเนินงานคงที่

ผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อขาดจริยธรรม ทัศนคติและการปฏิบัติงานจะบกพร่องและนำไปสู่ความล้มเหลวขององค์การ การไม่ยอมรับของบุคคลภายในองค์การ จะทำให้ผลการปฏิบัติงานด้อยลง การไม่ยอมรับของบุคคลภายนอกหรือสังคม จะทำให้องค์การนั้นไม่สามารถจะคงอยู่ได้

ดังนั้นความสำคัญของจริยธรรมมีจุดรวมอยู่ที่ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นที่องค์กรสามารถสร้างให้เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ในขณะที่ทุกคนต้องการความสามารถที่จะเอาชนะการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจที่กำลังดำเนินอยู่ ควรจะมีแนวคิดของจริยธรรมรวมอยู่ด้วย เพราะหมายถึงการพร้อมที่จะลงทุนระยะยาว เพื่อความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในธุรกิจ จริยธรรมจึงมีความสำคัญมากเท่ากับการแลกความเจ็บปวด หรือความยุ่งยากในช่วงหนึ่งกับความสุขและสมหวังในระยะยาว (สุรพจน์ สุวรรณพานิช. 2531 : 20 - 21)

✧ หลักสูตรจริยธรรมกับการบริหารธุรกิจ

ในการจัดการศึกษา บุคคลควรได้รับการศึกษาทั้งด้านวิชาความรู้และด้านจริยธรรมควบคู่กันไป ควรจะต้องรักษาอุดมการณ์ในการสร้างและรักษาความเด่นในด้านการศึกษา ซึ่งความหมายของความเด่น ควรจะเป็นผลที่สำคัญที่ได้จากการศึกษาด้านจริยธรรม ซึ่งนอกเหนือจากผลการเรียนแล้ว ควรจะเป็นการเสริมสร้างพฤติกรรมในด้านความมีระเบียบวินัย การรู้จักคิดสร้างสรรค์ การมีศีลธรรม และรวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ความกระตือรือร้นที่จะรักษาความเป็นธรรมและความจริงเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบ การเพิ่มเติมหลักสูตรเกี่ยวกับจริยธรรม คงจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาวาณิชยกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างชะงัด แต่ควรจะมีผลในการสอนนักศึกษาให้มีความมั่นใจว่าความสามารถในการศึกษาหรือความเปรี๊ยะปรายทางด้านเทคนิค นั้นไม่พอที่จะทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์หรือเหนือกว่าผู้อื่นได้ หลักสูตรจริยธรรมในธุรกิจอาจจะต้องเน้นถึงกตัญญูในการประกอบธุรกิจและผลเสียจากการละเมิด เน้นถึงกรณีศึกษาของการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และผลในนั้นปลาย เน้นถึงการสร้างพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีคุณภาพ เช่น

- การทำงานร่วมกัน ซึ่งต้องการการรู้จักออมยอม ความเสมอต้นเสมอปลาย
- การห่วงใยผู้อื่น ซึ่งต้องการความรู้สึกร่วม ความเห็นใจสงสารและความเสมอภาค
- การลดผลประโยชน์ส่วนตน การมีวินัย การควบคุมตนเอง
- การเสียสละเพื่อองค์การ ซึ่งต้องการความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความจงรักภักดี

และความซื่อสัตย์ (ประยูร จินดาประดิษฐ์. 2535 : 11, 18)

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อนักศึกษาด้านบริหารธุรกิจ การพัฒนาการเรียนการสอน และฝึกฝนผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยความรู้และความเข้าใจในพฤติกรรมจริยธรรมของมนุษย์ในแง่ต่าง ๆ ย่อมสามารถสร้างนิสัยและจิตสำนึกที่ดีแก่นักศึกษาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อจะได้เป็นนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการทางธุรกิจที่มีภูมิธรรมและจริยธรรม มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติสืบไป ♪

คุณสมบัติของนักศึกษาด้านบริหารธุรกิจ

คุณสมบัติของนักศึกษาด้านบริหารธุรกิจที่เกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจ มีผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวไว้โดยสรุปได้ดังนี้

วารี หะวานนท์ (2531 : 8) ผู้ช่วยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านบริหารธุรกิจว่าควรเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรม มีมารยาทและมีจริยธรรม ไม่ใช่มุ่งหวังแต่กำไรเพียงอย่างเดียว เช่น ต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ในด้านการเรียนการสอน ควรจะมีเนื้อหาทางด้านจริยธรรมในการทำงานด้านธุรกิจ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา (2531 : 7) ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้กล่าวว่า นักศึกษานอกจากจะมีความรู้ด้านบริหารแล้ว ควรจะมีคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันขันแข็ง ความเคารพบนอบ และการรู้จักพัฒนาตนเอง นอกจากนั้นยังต้องรู้จักมองธุรกิจจากภาพรวม คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมเป็นส่วนรวม และผลที่จะเกิดแก่องค์กรมากกว่าที่จะเอาตัวรอด จะต้องเป็นคนเก่งและคนดี สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุ่ลงไปด้วยดี มีความประพฤติดี มีน้ำใจ มีวินัยและรู้หน้าที่ของตน ตลอดจนเป็นผู้ที่รู้จักขวนขวายหาทางพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าจริยธรรมทางธุรกิจเป็นคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับนักศึกษาด้านบริหารธุรกิจ ซึ่งสามารถจัดเนื้อหาในการเรียนการสอน และสอดแทรกจริยธรรม ให้เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้มีจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพทางธุรกิจ เพื่อจะได้เป็น นักธุรกิจที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดีไปพร้อมกัน

ในส่วนที่เกี่ยวกับความต้องการของสถานประกอบการ สิ่งที่นายจ้างหรือผู้ให้สัมภาษณ์ ในการรับสมัครพนักงาน ต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาด้านบริหารธุรกิจนั้น ได้ เสนอแนะให้สถานศึกษาเน้นการพัฒนา และปรับปรุงตนเองของนักศึกษาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ สนใจวิชาชีพอย่างจริงจัง มีเจตคติต่อการประกอบอาชีพที่ถูกต้อง ช่างสังเกต ยอมรับการ เปลี่ยนแปลง แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความอดทน ไม่เลือกงาน มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา และรับผิดชอบ ซึ่งนายจ้างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติด้านจริยธรรมของผู้สมัครงาน บางแห่งให้ความสำคัญมากกว่าความรู้ในด้านวิชาการเสียด้วยซ้ำ และผู้ที่เป็นนายจ้างทั้งหลาย ดูเหมือนว่าจะฝากความหวังไว้กับระบบการศึกษาในการอบรมสั่งสอนให้คนมีคุณสมบัติด้าน จริยธรรมค่อนข้างมาก (ประมวล เสนาฤทธิ์. 2530 : 13 - 15 ; อ้างอิงมาจาก กรมอาชีวศึกษา. 2530)

จากผลการวิจัยทางอาชีวศึกษาหลายเรื่องที่ได้ดำเนินการโดยสำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และหน่วยงานอื่น บุคลากรอื่น ซึ่งชี้ชัดว่า สถาน ประกอบการอุตสาหกรรมต้องการผู้จบอาชีวศึกษาที่เป็นทั้ง "คนดี" และ "คนเก่ง" แต่คุณสมบัติ ของคนดีมาเป็นอันดับแรก ปล่อยให้เหตุผลว่า ในเรื่องของการเป็นคนเก่งงานนั้น สามารถฝึก เพิ่มเติมได้ในภายหลัง แต่ความเป็นคนดีนั้นเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวที่ต้องใช้เวลาและบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในการปลูกฝัง สร้างสม และเฉพาะในช่วงของการศึกษานานวันหนึ่งเท่านั้น ที่จะ สร้างคุณลักษณะของความเป็นคนดีได้ง่าย (สบสันต์ อุตกฤษฎ์. 2538 : 147)

และจากการสัมภาษณ์พิเศษเรื่อง "คนอย่างไรที่นายจ้างต้องการ" โดยผู้ทรงคุณวุฒิ หลายท่านในสถานประกอบการ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับบุคคลเข้าทำงาน ซึ่งถือว่า ความมีจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญ จึงพอสรุปในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมได้ดังนี้

กรมอาชีวศึกษา (ชัยทวี เสนะวงศ์. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก กรมอาชีวศึกษา. 2530 : 40) ชัยทวี เสนะวงศ์ หัวหน้าแผนกการบุคคลกลาง บริษัท สยามอุโบดำดีเซล จำกัด (ในเครือซีเมนต์ไทย) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า คุณสมบัติของ "คนดี" ที่บริษัทต้องการคือ ต้องเป็นคนมีน้ำใจ ใฝ่หาความรู้ มีความวิริยะอุตสาหะ ความเป็นธรรม เห็นแก่ส่วนรวม รู้หน้าที่ในงาน วนครอบครัวและในสังคม มีทัศนคติที่ดี มีวินัยและมีสัมมาคารวะ มีเหตุผล รักษาชื่อเสียงทั้งของตัวเองและของบริษัท

กรมอาชีวศึกษา (สมัย ชินะพา. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก กรมอาชีวศึกษา. 2530 : 49 - 50) สมัย ชินะพา ผู้ประสานการโรงเรียนเซนต์จอห์น ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การทำงานจะต้องอยู่ในกฎระเบียบข้อบังคับ มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีความรับผิดชอบสูง ถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องฝึกกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ สถาบันการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญมากในการจะฝึกเรื่องเหล่านี้

กรมอาชีวศึกษา (ธีรพจน์ วัชรากัย. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก กรมอาชีวศึกษา. 2530 : 57) ธีรพจน์ วัชรากัย ผู้จัดการพัฒนาบุคคล บริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ควรฝึกให้นักเรียนมีนิสัยช่างสังเกต ใฝ่หาความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ำให้มาก และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพราะการทำงานส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะทำงานเป็นทีม (Team Work) การอยู่ร่วมกับคนอื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

กรมอาชีวศึกษา (คมคาย รอดลอยทุกข์. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก กรมอาชีวศึกษา. 2530 : 84) คมคาย รอดลอยทุกข์ ผู้จัดการฝ่ายการพนักงาน ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้ให้สัมภาษณ์ดังนี้ นอกจากความรู้ในทางวิชาการและทางเทคนิคแล้ว สิ่งที่ยสถาบันการศึกษาควรเห็นความสำคัญคือ การสร้างพลเมืองที่มีพื้นฐานจิตตาคือมีคุณธรรม โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต การศึกษาและอบรมทางด้านจริยธรรม จึงควรได้รับการบรรจุเป็นวิชาหนึ่งของสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตพลเมืองที่ดีออกมารับใช้ประเทศชาติ

กรมอาชีวศึกษา (อัสनिया สุวรรณศิริกุล. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก กรมอาชีวศึกษา. 2530 : 46) อัสनिया สุวรรณศิริกุล ผู้อำนวยการฝ่ายบุคคลและฝึกอบรม โรงแรมไฮแอท เซ็นทรัลพลาซ่า บทสัมภาษณ์มีดังนี้ ควรสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน เพราะงานทางด้านบริการต้องใช้ความอดทนสูงมาก และที่สำคัญคือความซื่อสัตย์ ถ้าจับได้ว่าใครไม่ซื่อสัตย์แล้ว จะไล่ออกทันที ไม่มีการให้อภัยทั้งสิ้น

กรมอาชีวศึกษา (โกวิท เจียรพร. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก กรมอาชีวศึกษา. 2530 : 78 - 80) โกวิท เจียรพร รองกรรมการผู้จัดการ โรบินสันดีพาร์ทเมนต์สตรีฯ ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้ ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้และมีความพร้อมก่อนที่จะเข้าทำงานฯ ให้เขาได้เรียนรู้ว่าการทำงานนั้นยากอย่างไร การทำงานจะต้องใช้ความขยัน ความตั้งใจ และความอดทนที่สูงมาก เพื่อให้เขาจะได้พยายามเรียนอย่างตั้งใจเพื่อให้มีความรู้มากพอที่จะออกมาทำงานได้ ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ และนอกจากนี้ยังได้มีข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาที่ผลิตกำลังคนฯ ได้เสนอแนะไว้ 3 ข้อด้วยกัน คือ

1. อาจารย์ผู้สอนควรมีโรคาสได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน และติดตามผลของผู้สำเร็จการศึกษาอย่างใกล้ชิด
2. หลักสูตรของโรงเรียนน่าจะพัฒนาทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาให้มากกว่านี้
3. สถานศึกษาควรแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชนให้มากขึ้น เพื่อจะได้สามารถสร้างประสบการณ์ประกอบการสอนแก่นักเรียนนักศึกษาได้ดีขึ้น

จากที่กล่าวแล้ว สรุปได้ว่านายจ้างส่วนใหญ่มีความต้องการให้นักศึกษาได้รับการปลูกฝังและพัฒนาทางด้านจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยส่วนใหญ่สถานประกอบการจะเน้นถึงควมมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจะพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพคือเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ด้านเทคนิค และคุณธรรมไปพร้อมกัน เมื่อออกไปประกอบอาชีพก็จะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อองค์การ อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการประกอบอาชีพในทางธุรกิจหรือนักธุรกิจที่ดีในอนาคต

บทบาทของนักธุรกิจ

นักธุรกิจเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป องค์การธุรกิจจึงเข้าไปมีบทบาทอย่างมากที่จะดำเนินงานไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม อาชีพทางธุรกิจเป็นอาชีพที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับบทบาท และจะต้องคำนึงถึงสภาพ

แวดล้อมที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ สภาพแวดล้อมขององค์การธุรกิจประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วย เจ้าของและผู้ถือหุ้น คณะกรรมการ ลูกจ้าง วัฒนธรรมในองค์การ ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการ แยกออกเป็น สภาพแวดล้อมทั่วไป ประกอบด้วย อิทธิพลทางการเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมในงานประกอบด้วยลูกค้า คู่แข่งขัน ผู้ขายวัตถุดิบ แรงงาน กฎระเบียบและหุ้นส่วน ซึ่งสภาพแวดล้อมในงานจะมีอิทธิพลต่อองค์การธุรกิจโดยตรงกว่าสภาพแวดล้อมทั่วไป (จินตนา บุญงการ. 2538 : 12)

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมในการทำธุรกิจในการสัมมนาเรื่อง "จริยธรรมกับการทำธุรกิจ" ของกลุ่มนิสิต MBA มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อดิศักดิ์ โดยาใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิดส่งไปยังผู้บริหารระดับสูงในธุรกิจหลายประเภท นักธุรกิจส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า นักธุรกิจที่มีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ ควรจะมีจริยธรรมต่อสิ่งเหล่านี้คือ ต่อสังคมโดยรวม ต่อลูกค้า ต่อผู้ร่วมงาน ต่อผู้ถือหุ้นและเจ้าหนี้ ต่อองค์กร ต่อลูกค้า ต่อการเมืองและมวลชน ต่อชาวต่างประเทศ และต่อผู้ด้อยโอกาส (ประยูร จินดาประดิษฐ์. 2535 : 47 - 50)

ส่วนสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย ได้บัญญัติจรรยาบรรณของนักธุรกิจเพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติงานของผู้จัดการ และดำรงรักษาไว้ให้เป็นมาตรฐาน โดยแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ ข้อบัญญัติที่พึงปฏิบัติต่อสังคม ต่อการจัดการทั่วไปและองค์การธุรกิจ ต่อบุคคลในองค์การธุรกิจ ต่อผู้จำหน่าย ผู้ซื้อ คู่แข่งขันและรัฐ และต่อสภาวะแวดล้อม (กมล อัญญาภาติ. 2536 : 280 - 284)

นอกจากนี้มูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย มีเจตน์จำนงที่จะปลูกฝังจิตสำนึกให้นักธุรกิจดำเนินธุรกิจให้อยู่ในกรอบของการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีของชาติ ไม่ดำเนินการใด ๆ อย่างขาดคุณธรรม และเป็นการเอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น แล้วมีความเชื่อมั่นว่าย่อมจะต้องมีความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาว จึงได้กำหนดบทบาทของนักธุรกิจเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้ประพฤติปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจ โดยกำหนดตามบทบาทหลัก 6 ประการด้วยกันคือ นักธุรกิจต่อลูกค้า นักธุรกิจต่อคู่แข่งขัน นักธุรกิจต่อหน่วยงานราชการ นักธุรกิจต่อพนักงาน นักธุรกิจต่อสังคม และพนักงานต่อนักธุรกิจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (อานวย วีรรณ. 2533 : 15 - 33)

นักธุรกิจต่อลูกค้า

ลูกค้า เป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ธุรกิจดำเนินการได้ เป็นผู้ซื้อสินค้าและบริการ ทำให้มีรายได้เพื่อการใช้จ่ายในการบริหารธุรกิจและกำไร ตลอดจนสร้างความเจริญเติบโตในธุรกิจต่อไป ดังนั้นลูกค้าจึงได้รับการปฏิบัติต่ออย่างซื่อสัตย์ เป็นธรรม หากนักธุรกิจไม่สามารถรักษาลูกค้าของตนได้ ก็ไม่สามารถรักษาธุรกิจของตนไว้ได้เช่นกัน

นักธุรกิจพึงปฏิบัติต่อลูกค้าดังนี้

1. พึงขายสินค้าและบริการในราคายุติธรรม มีกำไรตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้าและบริการ
2. พึงขายสินค้าและบริการให้ถูกต้องตามจำนวน คุณภาพ ราคาที่ตกลงกัน และมีความรับผิดชอบตามภาระผูกพันของตน
3. พึงดูแลและให้บริการแก่ลูกค้าทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ให้โอกาสเท่าเทียมกันที่จะซื้อสินค้าและบริการไม่ว่าในสภาวะใด เช่น ในภาวะสินค้าขาดตลาด เป็นต้น
4. พึงละเว้นการกระทำใด ๆ ที่จะควบคุมการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อหรือรับบริการโดยอาศัยความใหญ่ขององค์กรของตนเป็นเครื่องต่อรอง หรือการซื้อขายโดยวิธีต่างตอบแทนกัน หรือสร้างเงื่อนไขกำหนดให้ลูกค้าต้องทำตาม
5. พึงละเว้นการกระทำใด ๆ เพื่อทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นโดยไม่มีเหตุผล เช่น การกักตุนสินค้าปล่อยข่าวอันเป็นเท็จ เพื่อให้ลูกค้าหลงเชื่อต้องซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าในสภาพที่ไม่เหมาะสมหรือไม่จำเป็น
6. พึงปฏิบัติต่อลูกค้า และให้บริการอย่างมีน้ำใจไมตรี มีอัธยาศัยที่ดีต่อกัน

นักธุรกิจต่อสู้แข่งขัน

การแข่งขันจะกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและ เป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริโภค การมีคู่แข่งทำให้ธุรกิจพยายามทำให้ธุรกิจของตนเจริญก้าวหน้าได้เร็วกว่าเดิม ทำให้เกิดการตื่นตัว ปรับเปลี่ยนการผลิต การเสนอและปรับปรุงคุณภาพสินค้าและบริการ ลด

ค่าใช้จ่ายเพื่อการแข่งขัน คู่แข่งขันจึงจำเป็นต้องพัฒนาธุรกิจ การแข่งขันเป็นสิ่งพิสูจน์ความสามารถ การแข่งขันเป็นการสร้างสรรค์ มีฯ เพื่อทำลายล้างซึ่งกันและกัน

นักธุรกิจจึงควรปฏิบัติต่อคู่แข่งดังต่อไปนี้

1. พึงละเว้นจากการกลั่นแกล้ง ำให้ร้ายป้ายสี ทั้บดม ำม่ว่าโดยทางตรงทางอ้อม หรือด้วยการข่มขู่และกีดกันอันจะทําให้คู่แข่งเสียโอกาสอย่างใดไม่เป็นธรรม เช่น การขายตัดราคา การทุ่มสินค้าเข้าตลาด การแย่งขายเมื่อลูกค้าได้ตกลงใจที่จะซื้อจากคู่แข่งแน่นอนแล้ว การเอาข้อมูลของคู่แข่งมาโดยมิชอบ เป็นต้น

2. พึงให้ความร่วมมือในการแข่งขัน เพื่อสร้างสภาวะตลาดที่ดี เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสินค้าหรือสร้างสรรค์สินค้าหรือบริการใหม่ ๆ รวมทั้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์สูงสุด โดยการวางแผนร่วมกันป้องกันการขาดแคลนและการหาแหล่งขุดเขยหรือการหาวัสดุอื่นทดแทน เช่น ป่าไม้ แหล่งแร่ การประมง เป็นต้น

นักธุรกิจต่อหน่วยราชการ

หน่วยราชการ เป็นหน่วยของสังคมหน่วยหนึ่งที่ทุกคนในชุมชนต้องมีการติดต่อในแง่ของรัฐบาลพลเมืองของรัฐ หน่วยราชการเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารของรัฐต่อประชาชน เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย เป็นการปกป้องผู้อ่อนแอจากผู้มีกำลัง เป็นการป้องกันการใช้กำลังในทางมิชอบด้วยหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร เป็นธรรมดาที่บุคคลในชุมชนจะรู้สึกต่อต้านและไม่ยอมรับ ในเบื้องต้นหากผู้ใช้อำนาจบริหารนั้นมิได้ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือ นักธุรกิจเองมักมีปัญหาสื่อเมื่อต้องติดต่อกับหน่วยราชการ ซึ่งบางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นก็เนื่องจากความไม่เข้าใจในลักษณะการทำงานซึ่งกันและกัน บางครั้งนักธุรกิจเองก็ไม่เข้าใจหลักการและเหตุผลของรัฐหรืออาจเห็นว่านักธุรกิจเองมีความรู้เฉพาะในเรื่องของตน ไม่ได้มองเห็นภาพรวมทั้งหมดคั้งที่ข้อมูลราชการมีอยู่ และบ่อยครั้งปัญหาก็กเกิดจากบุคคลผู้ปฏิบัติราชการหรือข้าราชการผู้ใช้อำนาจรัฐนั้นได้ใช้อำนาจที่ตนได้รับมอบหมายในทางมิชอบ ซึ่งถือเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลมิใช่รัฐ และบุคคลย่อมถูกเพิกถอน

จากการใช้อำนาจนั้นได้หากใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้อง นักธุรกิจย่อมไม่ถือว่าข้าราชการกับรัฐเป็นสิ่งเดียวกัน เมื่อนักธุรกิจทุกคนมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อหน่วยราชการก็จะสามารถชี้หลักของจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจกับหน่วยราชการได้โดยง่าย ไม่เกิดความลำบากใจและเดือดร้อนต่อตัวของนักธุรกิจและต่อธุรกิจของตนเอง

นักธุรกิจจึงควรปฏิบัติต่อหน่วยราชการดังนี้

1. พึ่งพาธุรกิจกับหน่วยราชการอย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์สุจริต และเป็นธรรม มีอัธยาศัยไมตรีประหนึ่งลูกค้าทั่วไประหว่าง
2. พึ่งปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายในการทำธุรกิจ ทบทวนเสียภาษีให้รัฐอย่างถูกต้องตรงตามลักษณะของธุรกิจ ไม่เปิดโอกาสให้ข้าราชการประพฤติดมิชอบในธุรกิจของตน
3. พึ่งละเว้นจากการติดสินบน จ้างวานข้าราชการเพื่ออำนวยความสะดวกให้ตนในการประกอบธุรกิจใด ๆ แม้ว่าธุรกิจนั้นจะไม่ผิดกฎหมายก็ตาม
4. พึ่งละเว้นการให้ความร่วมมือ สนับสนุนการกระทำของข้าราชการที่มีต่อเจตนาทำการทุจริต ไม่ว่าในทางใด ๆ แม้จะไม่เกี่ยวข้องเสียหายต่อธุรกิจของตนเองก็ตาม
5. พึ่งละเว้นจากการให้ของขวัญหรือของกำนัลใด ๆ แก่ข้าราชการ เว้นแต่จะเป็นแต่สิ่งของเล็กน้อยที่คนส่วนใหญ่นำกันตามประเพณีนิยม พึงระลึกว่าการแสดงไมตรีจิตต่อข้าราชการนั้นเพียงการให้ความร่วมมือ การปฏิบัติตามกฎหมาย และการมีน้ำใจต่อกัน ย่อมเป็นการเหมาะสมและเพียงพอแล้ว
6. พึ่งให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการในการทำตามหน้าที่พลเมืองดี ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่สังคมและชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้รวมถึงการเสียสละเวลา สิ่งของ และปัจจัยต่าง ๆ ตามที่เหมาะสม
7. พึ่งมีทัศนคติที่ถูกต้องและมีความเชื่อถือต่อหน่วยราชการเป็นเบื้องต้น ไม่มีอคติหรือไม่พยายามหลีกเลี่ยงที่จะติดต่อกับ พึ่งเชื่อว่านักธุรกิจสามารถร่วมมือกับราชการแก้ไขปัญหามีอยู่ รวมทั้งป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

นักธุรกิจต่อพนักงาน

พนักงานเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบธุรกิจและเป็นทรัพยากรที่มีค่าของธุรกิจ การมีพนักงานที่ดี ใฝ่งาน มีความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง จะทำให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลิตผลงาน ทำให้นักธุรกิจมีภาระในการแก้ไขปัญหาน้อยลง และสามารถปฏิบัติงานด้านอื่นได้มากขึ้น นักธุรกิจที่ดีจะต้องศึกษาและมีความรู้ว่าจะบริหารพนักงานให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพด้านานที่สุดได้อย่างไร

นักธุรกิจจึงพึงปฏิบัติต่อกฎจ้างโดยยึดหลักดังต่อไปนี้

1. พึงให้ค่าจ้างและผลตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและลักษณะงาน รวมทั้งการให้รางวัลเมื่อธุรกิจมีการมากขึ้นหรือธุรกิจดีขึ้น
2. พึงเอาใจใส่ในสวัสดิการ สถานที่ทำงาน สภาพการทำงานและสภาพความเป็นอยู่ของพนักงานให้ถูกสุขลักษณะ มีความปลอดภัยและจัดหาเครื่องป้องกันภัยอันอาจเกิดในการทำงาน รวมทั้งดูแลสุขภาพของพนักงานให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานด้วย
3. พึงพัฒนาความรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของพนักงานด้วยการให้การฝึกอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจในงานที่เขาทำเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของงานสำหรับธุรกิจโดยตรง
4. พึงให้เป็นธรรมในการปกครองและพิจารณาผลตอบแทน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ให้โอกาสในการแสดงความสามารถเท่าเทียมกัน รวมทั้งให้สามารถออกความคิดเห็นได้โดยเสรี
5. พึงศึกษาและทำความเข้าใจกับลักษณะนิสัยใจคอ รวมทั้งความถนัดของพนักงานแต่ละคนซึ่งทำให้รู้ว่าใครเหมาะกับงานประเภทใด และจะทำอย่างไรให้เขาทำงานได้ดีที่สุดและพอใจกับงานที่เขาทำ เพราะงานกับคนที่เหมาะสมกันย่อมมีผลงานดีกว่าเสมอ
6. พึงเคารพสิทธิส่วนบุคคลและความสามารถของพนักงาน และเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวไว้อย่างดี ไม่จ่ายแจกหรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต
7. พึงให้ความเชื่อถือไว้วางใจ มอบหมายงานที่มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ให้ความยอมรับในฐานะที่เป็นมนุษย์เหมือนกัน

8. พึงให้คำแนะนำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือเมื่อได้รับการร้องขอ หรือเมื่อเห็นว่า จำเป็นทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวตามความเหมาะสม

9. พึงสนับสนุนให้พนักงานได้ประพัตินเป็นพลเมืองดีมีโอกาสทำประโยชน์ต่อสังคม

นักธุรกิจต่อสังคม

สังคมเกิดจากการที่มีคนมาอยู่ร่วมกันโดยที่แต่ละคนมีหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพในฐานะที่เป็นพลเมืองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย เนื่องจากคนในสังคมและบุคคลมีความแตกต่างกันโดยสถานะ อาชีพ ศาสนา เชื้อชาติ และความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ การที่ทุกคนที่มีความแตกต่างกันเหล่านั้นจะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและพอใจในสภาพความเป็นอยู่ตามสภาวะของตนเองนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมช่วยกันสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม สภาพธรรมชาติ พัฒนาอนามัยสังคม ทั้งทางวัตถุและจิตใจ มีการรับ การทำให้อย่างสมดุลย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนอยู่นอกเหนือจากขอบเขตการบังคับของกฎหมายทั้งสิ้น

โดยที่นักธุรกิจเป็นสมาชิกของสังคม มีสังคมเป็นฐานการประกอบธุรกิจของตน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของสังคมย่อมกระทบต่อธุรกิจได้ นักธุรกิจจึงควรถือเป็นความรับผิดชอบอันที่จะมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป โดยมีหลักปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. พึงละเว้นจากการประกอบธุรกิจที่ทำร้ายสังคมเสื่อม ทั้งความเสื่อมของจิตใจและความเสื่อมทางศีลธรรม อันส่งผลให้คนในสังคมขาดคุณภาพและสร้างค่านิยมที่ผิด เช่น การเปิดแหล่งอบายมุข แหล่งการพนัน การค้าประเวณี การสนับสนุนและจัดหาเพื่อให้เกิดธุรกิจดังกล่าว รวมทั้งการหลีกเลี่ยงการทำธุรกิจที่สนับสนุนให้เกิดการทำผิดกฎหมาย เช่น การรับซื้อของโจร รับซื้อไม้เถื่อนเพื่อทำเฟอร์นิเจอร์ขาย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งบั่นทอนศีลธรรมและความเจริญของสังคมทั้งสิ้น

2. พึงละเว้นจากการประกอบธุรกิจที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำไร่เลื่อนลอย การทำลายหน้าดินโดยขาดหลักวิชาการ การค้าสัตว์ป่า และของป่า การทำลายต้นน้ำลำธาร การรุกรานทางน้ำสาธารณะ หรือที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น

3. พึงดูแลเอาใจใส่การประกอบกิจการของตน ป้องกันมิให้เป็นต้นเหตุก่อมลภาวะให้สิ่งแวดล้อมและสังคม เช่น การจัดระบบระบายน้ำทิ้ง การป้องกันน้ำเสียที่จะไหลสู่แม่น้ำลำคลอง การป้องกันเรื่องเสียงและกลิ่น การเก็บรักษา ขนส่งวัสดุมีพิษและวัตถุระเบิดให้เป็นไปตามมาตรการ รักษาความปลอดภัย การระมัดระวังในการใช้ภาชนะบรรจุสารปนเปื้อน รวมทั้งระบบป้องกันอัคคีภัยอันเป็นการป้องกันภัยในชุมชนได้

4. พึงให้ความเคารพในสิทธิทางปัญญาของผู้อื่นหรือธุรกิจอื่น ไม่ลอกเลียนความคิด การผลิตลอกเลียนของต้นแบบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

5. พึงให้ความร่วมมือกับทุกฝ่ายในชุมชนเพื่อการสร้างสรรค์สังคมโดยการสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ตามความเหมาะสมของตน

6. ในการดำเนินธุรกิจ นักธุรกิจพึงให้ความสนใจในเรื่องการสร้างงานแก่คนในชุมชนให้สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนนั้น ๆ อันจะสามารถทำให้ธุรกิจก้าวหน้าและยังทำให้สังคมมีคนที่มีความ มีรายได้ และพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

พนักงานต่อนักธุรกิจ

โดยที่พนักงานมีส่วนอย่างสำคัญอันที่ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามทันท้องคลองธรรม รวมทั้งสามารถทำให้นักธุรกิจสามารถปฏิบัติตามจริยธรรมดังกล่าว ดังนั้นพนักงานพึงปฏิบัติดังนี้

1. พึงมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน รับผิดชอบงานตามขอบเขตหน้าที่ของตน มีความขยันหมั่นเพียร มีวินัย ทำงานของตนอย่างเต็มความสามารถ

2. พึงรักษาและรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพย์สินของนายจ้างให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และดูแลรักษาไม่ให้เกิดเสื่อมเสียสูญหาย ไม่ใช้ทรัพย์สินของนายจ้างทั้งสิ่งหาปริมาณทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยี ข้อมูล เอกสารสิทธิ สิทธิ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ในทางที่ไม่เกิดประโยชน์กับนายจ้าง ทั้งไม่นำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือผู้อื่น

3. พึงระมัดระวังการประพฤติปฏิบัติในเรื่องส่วนตัวที่อาจกระทบกระเทือนถึงนายจ้าง เช่น การวางตัวในสังคม การใช้สิทธิทางการเมือง การนำข้อมูลของนายจ้างในทางหาประโยชน์ เป็นต้น

4. พึงหลีกเลี่ยงการประพฤติปฏิบัติที่ขัดต่อผลประโยชน์ของนายจ้าง เช่น การทำธุรกิจแข่งขัน การซื้อหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนกับกิจการคู่แข่ง การรับผลประโยชน์และเกี่ยวข้องกับทางการเงินกับผู้ทำธุรกิจกับนายจ้าง ซึ่งมีผลให้เกิดความได้เปรียบและเสียเปรียบในเชิงธุรกิจกับคู่ค้ารายอื่น

5. พึงหลีกเลี่ยงการรับของขวัญจากผู้ทำธุรกิจกับนายจ้าง

6. พึงละเว้นจากการทำงานให้ผู้อื่น กิจการอื่นหรือนายจ้างคนอื่น เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นต้องทำเพื่อหารายได้เพิ่มเติมต้องรายงานให้นายจ้างได้รับทราบ และจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของนายจ้างโดยตรง ทั้งนี้ต้องเป็นงานที่นายจ้างเห็นสมควรให้ทำด้วย

จริยธรรมของนักธุรกิจที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่นักธุรกิจจะพึงยึดถือเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติ ทำให้เห็นได้ชัดว่านักธุรกิจไม่ใช่สักแต่ว่าเป็นพ่อค้า แต่เป็นบุคคลผู้ประกอบกิจการที่มีได้คำนึงถึงแต่ผลกำไรที่จะได้รับแต่เพียงอย่างเดียว เป็นบุคคลที่มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเป็นธรรม มีความเข้าใจเป็นอย่างดีในบทบาทและความสำคัญทั้งของตนเองของส่วนรวม และสิ่งแวดล้อม

โดยที่บทบาทของนักธุรกิจมีขอบข่ายที่กว้างขวางและมีพลัง หากสามารถปฏิบัติร่วมกันได้อย่างพร้อมเพรียงแล้ว ย่อมจะเป็นแรงสนับสนุนรัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ในการพัฒนาสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข อันเป็นผลทำให้ประเทศชาติมั่นคง เจริญก้าวหน้า ประชาชนเป็นสุข (อานวย วีรวรรณ, 2533 : 15 - 33)

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ยึดแนวทางในการกำหนดบทบาทของนักธุรกิจของมูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็นบทบาทในด้านความมีระเบียบวินัยของนักธุรกิจที่พึงปฏิบัติต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม และบทบาทในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักธุรกิจที่พึงปฏิบัติต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม ดังแสดงรายละเอียดไว้ในนิยามศัพท์เฉพาะ

ความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่ออาชีพทางธุรกิจมาก เพราะเป็นอาชีพที่จะต้องติดต่อกับผู้สัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน หน่วยราชการ พนักงาน

สังคม ฯลฯ จึงจำเป็นต้องประพฤติดุติปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐาน กากนคณเกณท์ ซ้อมักกับ
ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

ในปัจจุบันมีหน่วยงานที่เห็นความสำคัญและร่วมรณรงค์ในเรื่องระเบียบวินัยเป็นจำนวนมาก ดังเช่น โครงการ "เข้าคิว" ของกรมรักษาดินแดน เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไปได้ตระหนัก มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสังคมด้วยการ สร้างวินัยและความสามัคคีที่ดี มีความห่วงใยในสิทธิของตน พร้อมกับไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น เพื่อสร้างสรรค์ให้สังคมในสภาวะปัจจุบันน่าอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (กรมการรักษาดินแดน.
2536 : 1) ดังที่มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและหน่วยธุรกิจต่างก็ให้การส่งเสริมและสนับสนุน โครงการ "เข้าคิว" นั้นมาปฏิบัติและร่วมรณรงค์กันอย่างจริงจังตามที่ปรากฏทางสื่อมวลชน ต่าง ๆ ส่วนในหน่วยงานของรัฐที่กำหนดขึ้นเป็นกฎเกณฑ์ในการควบคุม เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กฎหมายคุ้มครองแรงงาน เป็นต้น เพื่อให้การประพฤติดุติปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างถูกต้อง เป็นธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบ มีความจริงใจต่อกัน สังคมธุรกิจก็จะดำรงอยู่ได้ในระยะยาวด้วยความสงบสุข

ถ้าสังคมธุรกิจขาดระเบียบวินัยในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินธุรกิจ ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) ขึ้นอันเป็นการแสวงหาประโยชน์ให้ได้มากที่สุดทางธุรกิจโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่ผู้อื่นจะได้รับ ดังที่ วีระพงษ์ บุญธนาส (คณิน บุญสุวรรณ. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก วีระพงษ์ บุญธนาส. ม.ป.ป. : 7) ได้กล่าวไว้ว่า อาชญากรรมทางธุรกิจเป็นการกระทำใด ๆ ก็ตาม ที่บ่อนทำลายเศรษฐกิจหรือเป็นผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะผิดกฎหมายหรือไม่ จะมีเจตนาหรือไม่ หรือมีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้หรือไม่ก็ตาม

ประเภทของอาชญากรรมทางธุรกิจตามความคิดเห็นของ คณิน บุญสุวรรณ ได้แก่ (วีระพงษ์ บุญธนาส. ม.ป.ป. : 7)

- การคอร์รัปชัน
- การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า
- การลักลอบผลิตและค้ายาเสพติด

- การลักลอบขุดแร่เถื่อนออกไปขายต่างประเทศ
- การลักลอบขนสินค้าหนีภาษีเข้ามาขายในประเทศ
- หวยเถื่อน
- บ่อนการพนันเถื่อน
- การกินคอมมิชชั่นจากการกู้เงินต่างประเทศ จากการซื้อน้ำมัน ซื้ออาวุธ การ

ก่อสร้าง ตลอดจนการซื้อของทางราชการและรัฐวิสาหกิจ

- การปลอมปนสินค้าส่งออก เช่น ข้าวหรือพืชไร่
- การโกงน้ำหนักสินค้า
- การโกงและหลอกเลียงภาษีทุกรูปแบบ
- การเอารัดเอาเปรียบและทุจริตเกษตรกร
- ความผิดที่เกิดจากธนาคารพาณิชย์

สุพจน์ สุรจณี (จัทเธอร์แลนด์ และป็อกซ์. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก สุพจน์ สุรจณี. ม.ป.ป. : 33) มีความเห็นว่าอาชญากรรมทางธุรกิจ เป็นอาชญากรรมที่กระทำโดยคนชั้นสูงก่อให้เกิดผลเสียหายแก่คู่แข่ง ลูกจ้าง รัฐบาล ผู้บริโภค และประชาชนโดยทั่วไปทั้งในด้านชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน เช่น การทำจารกรรม การรวมหัวกันกำหนดราคาสินค้า การติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเลียงภาษี การข่มขู่สหภาพแรงงาน การโฆษณาสินค้าเกินความจริง การทำลายทรัพยากรที่หาได้ยาก และการก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

วีระพงษ์ บุญธนาส (ม.ป.ป. : 10) ได้กล่าวถึงการก่ออาชญากรรมทางธุรกิจนั้นเกิดขึ้นได้โดยบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความรู้ความสามารถ มีสถานภาพในสังคม กระทำการโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ คำที่ใช้เรียกอาชญากรรมลักษณะนี้มีหลายคำด้วยกัน เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial Crime) อาชญากรรมซึ่งกระทำโดยห้างหุ้นส่วน บริษัท (Corporate Crime) อาชญากรรมที่กระทำความคิดเกี่ยวกับการเงิน (White-collar Crime) หรืออาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime)

สาเหตุของการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (จารักษ์ แสงทวีป. ม.ป.ป. :

17) ได้แก่

1. เศรษฐกิจตกต่ำ การเงินไม่คล่องตัว มีหนี้สินจำนวนมาก ผู้ดำเนินกิจการก็ต้องมองหาทางออกเพื่อความอยู่รอด มีวิธีใดที่จะทำเงินมาได้ก็ต้องทำ โดยไม่เกรงกลัวความผิด

2. ผู้บริหารไม่มีความสามารถ ไม่มีการตรวจสอบที่รัดกุม เป็นช่องทางให้กระทำการฉ้อโกงได้โดยง่าย

3. ผู้บริหารฟุ่มเฟือย ชอบความหรูหรา เครื่องมือเครื่องใช้ราคาแพง ๆ ทำให้รายจ่ายสูง ก้าวรยังไม่ถึงจุดคุ้มทุน บริษัทก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ในที่สุดก็ต้องหาทางออก โดยการโกงวิธีใดวิธีหนึ่ง

4. การแย่งอำนาจในกิจการ โดยมากเป็นกิจการของครอบครัวยังไม่แน่ใจว่ากรรมสิทธิ์จะเป็นของใคร จึงมีการยักย้ายเงินจากบริษัทไปยังบริษัทที่ตนเองแอบตั้งไว้

จากการศึกษาและวิจัยของนักวิชาการในประเทศตะวันตก ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้หลายประการ ทั้งสาเหตุและปัจจัยที่สนับสนุนให้อาชญากรรมทางธุรกิจมีอยู่อย่างแพร่หลาย (สุพรรณ สุโรจน์. ม.ป.ป. : 28 - 31) ได้แก่

1. องค์การหรือหน่วยงาน ต้องดำเนินธุรกิจภายในสภาวะแวดล้อมที่ไม่แน่นอน อาจทำให้ต้องประสบกับการขาดทุนหรือได้กำไรน้อยลง ดังนั้นเพื่อให้ได้กำไรมากแต่เพียงอย่างเดียว จึงไม่คำนึงถึงวิธีการที่ถูกต้อง เช่น หลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย เลี่ยงภาษี และทำผิดกฎหมายโดยตรง สภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่

ก. คู่แข่ง ต้องเอาชนะด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจารกรรมข้อมูล การวางเพลิง การเลียนแบบเครื่องหมายการค้า การติดสินบนเจ้าหน้าที่ การรวมหัวกันกำหนดราคาสินค้าเพื่อการจัดคู่แข่งขึ้น เป็นต้น

ข. รัฐบาล อาจออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับควบคุมมากยิ่งขึ้น จึงอาจจะตอบโต้ด้วยการเลี่ยงภาษี การจ่ายเงินให้แก่พรรคการเมืองเพื่อช่วยเหลือในการเลือกตั้ง ซึ่งจะได้รับอิทธิพลเมื่อชนะการเลือกตั้ง การติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ทั้งในและต่างประเทศในการรับสัญญาซื้อขายหรือจ้างงานต่าง ๆ

ค. ลูกจ้าง ในกรณีที่ลูกจ้างเข้าร่วมในสหภาพแรงงานต่าง ๆ บริษัทอาจจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ช่มชู้สหภาพแรงงาน ตลอดจนไม่จัดสภาพการทำงานที่ดีและปลอดภัย

ง. ผู้บริโภค ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี ราคาไม่แพง และมีความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงใช้วิธีโฆษณาสินค้าเกินความจริง ปลอมปนสินค้า หรือขายสินค้าเกินราคา

จ. ประชาชนทั่วไป อาจรวมตัวกันต่อต้านธุรกิจที่มีส่วนก่อให้เกิดมลพิษ หรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติ จึงมีการติดสินบนเจ้าหน้าที่หรือประชาชนบางกลุ่มเพื่อสลายพลังประชาชน

2. บุคคลหรือคณะบุคคลที่บริษัทจ้างเข้ามาทำงาน โดยเฉพาะในตำแหน่งระดับสูง เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานโดยมีแรงจูงใจที่สำคัญคือ เงิน อำนาจและความมีชื่อเสียง จึงยอมกระทำความผิดกฎหมาย เพราะเชื่อว่ากระทำความผิดกฎหมายได้โดยไม่ถูกจับมาดำเนินคดี

3. ระบบงานยุติธรรมทางอาญาย่อนประสิทธิภาพ จับกุมผู้กระทำความผิดได้น้อยและโทษไม่รุนแรง จึงทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวกฎหมายและได้ใจยิ่งขึ้น

4. ข้อแก้ตัวในการประกอบอาชญากรรม เช่น การปฏิเสธความผิดโดยอ้างว่ากระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด

5. โอกาส การพิสูจน์ว่าเจ้าหน้าที่มีเจตนาก่อให้เกิดผลเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินจากอาชญากรรมทางธุรกิจทำได้ยาก เจ้าหน้าที่ของบริษัทมีอิทธิพลต่อการจะออกกฎหมายควบคุม โดยตนเองเป็นผู้มีส่วนร่างกฎหมายนั้นเองหรือสนับสนุนให้มีการร่างกฎหมายนั้น

เนื่องจากการก่ออาชญากรรมทางธุรกิจนี้ เกิดจากการกระทำของคนชั้นสูงที่มีความรู้ความสามารถ มีสถานภาพทางสังคม จึงมีความสามารถในการวางแผนประกอบอาชญากรรมที่ซับซ้อนและลึกซึ้ง การจับกุมและการฟ้องคดีอาชญากรรมประเภทนี้มีน้อยมาก การลงโทษทางกฎหมายและทางสังคมไม่รุนแรง สื่อมวลชนไม่ค่อยเสนอข่าวประเภทนี้ ประชาชนจึงไม่ค่อยทราบ แต่ปัจจุบันประชาชนและระบบงานยุติธรรมก็เริ่มให้ความสนใจในอาชญากรรมทางธุรกิจมากขึ้น (สุพจน์ สุรจันต์. ม.ป.ป. : 28 - 31)

ดังนั้นจากการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงพอจะสรุปได้ว่าความหมายของควมมีระเบียบวินัยนั้น หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพทางธุรกิจให้ถูกต้องตามมาตรฐาน กำหนด กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่ต้งขึ้น ไม่ว่าจะระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม และมีจิตสำนึกที่จะประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นตลอดไป เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยงานราชการ และสังคม

จากที่กล่าวมาแล้ว จึงชี้ให้เห็นว่าการประกอบอาชีพทางธุรกิจถ้าไม่ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามกำหนด กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่าง ๆ แล้ว ย่อมเป็นเหตุให้นักธุรกิจสามารถประกอบ อาชญากรรมทางธุรกิจได้โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ ความสามารถในวิชาชีพของตน ใช้ เทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อแสวงหาผลกำไรหรือผลประโยชน์ที่หารายได้สูง มีวิธีการดำเนิน ชีวิตอยู่ท่ามกลางพลเมืองดี จึงยากแก่การสืบสวนและปราบปราม จึงควรเร่งปลูกฝังควมมีระเบียบวินัยในการประกอบอาชีพทางธุรกิจให้แก่ นักศึกษาบริหารธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่จะไปประกอบอาชีพทาง ธุรกิจในอนาคต ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ และยึดมั่นในระเบียบวินัยต่อการ ประกอบวิชาชีพธุรกิจ โดยปฏิบัติให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยงานราชการ และสังคม สังคมธุรกิจก็จะดำรงอยู่ได้ในระยะยาวย่อมจะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ หลังจากสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาไปแล้ว ดังที่ ๗๗๗ พลเอกเนวิน นายกรัฐมนตรีของประเทศพม่า ได้กล่าวถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของ นักศึกษาที่จะต้องออกไปดำเนินชีวิตหลังจากสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาไปแล้วนั้น ย่อม ต้องอาศัยกำลังของระเบียบวินัยหรือความมีระเบียบวินัยแห่งสถานศึกษานั้น ๆ เป็นสำคัญ (สนั่น สุมิตร. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก กรมวิสามัญศึกษา. 2505 : 15 - 16) อันจะก่อให้เกิด ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและประเทศชาติ มีแต่ความเจริญรุ่งเรือง

ความรับผิดชอบ

ในประวัติศาสตร์ของธุรกิจ องค์การธุรกิจมักจะถูกมองว่าเป็นเพียงสถาบันทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น คือ การผลิตสินค้าและบริการ เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค การจัดหางานให้แรงงานของประเทศ การจ่ายเงินปันผล

ให้แก่ผู้ถือหุ้น แต่ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญแก่ผลกระทบต่อสังคมทั้งทางตรงทางอ้อมด้วย เช่น การควบคุมดูแลภาวะมลพิษ สุขภาพและความปลอดภัยของแรงงานในสถานที่ทำงาน ความเท่าเทียมกันในเรื่องโอกาสในการเข้าทำงาน ความปลอดภัย และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น องค์การธุรกิจจะต้องจัดระเบียบตัวเองเพื่อสนองตอบหน้าที่ความรับผิดชอบใหม่ เพราะถ้ายังใช้การตัดสินใจโดยลำเอียงผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจหรืออันเชิงธุรกิจแต่เพียงอย่างเดียว ไม่อาจทำให้ประสบความสำเร็จได้อีกต่อไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงระบบงานของธุรกิจและระบบของการตัดสินใจ นั่นคือ ลักษณะการทำงานในบริษัทของผู้บริหารปัจจุบันต้องรับผิดชอบต่อคนหลายกลุ่ม คือ กรรมการบริษัท ผู้ถือหุ้น ลูกจ้าง พนักงาน สื่อมวลชน และอื่น ๆ ธุรกิจในปัจจุบันจึงกลายเป็นของคนทุกคน และทุกคนมีสิทธิเรียกร้อง (จินตนา บุญปงการ. 2538 : 9 - 10, 26 - 27)

วันทนี ภูมิภัทราคม และคนอื่น ๆ (2537 : 226) ได้กล่าวถึงการประกอบธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการหรือนักธุรกิจจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ และมีจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นจรรยาบรรณของนักธุรกิจเองหรือต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อลูกค้า หรือต่อคู่แข่งกัน เพราะถ้าไม่มีความรับผิดชอบในการดำเนินธุรกิจแล้ว คงจะส่งผลกระทบต่องานธุรกิจ ลูกค้า และสังคมโดยรวมอย่างยิ่ง โดยแบ่งจรรยาบรรณของนักธุรกิจออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็น "พฤติกรรมปฏิบัติ" ซึ่งถือว่าเป็นหลักปฏิบัติ ส่วนที่สอง เป็น "ข้อพึงปฏิบัติของการจัดการที่ดี" อันเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งควรจะต้องกระทำดังต่อไปนี้

1. หมั่นประกอบกรรมดี และประพฤติตนเป็นคนดี
2. ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยปฏิบัติให้สอดคล้องกับประโยชน์ของคนทั่วไป
3. ต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
4. ดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง
5. ละเว้นการใช้อำนาจ หน้าที่ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน
6. ละเว้นการปฏิบัติที่มีอคติต่อบุคคลอื่น

ระวีง เนตรพรหมแก้ว (2538 : 275) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกของนักธุรกิจทุกคนว่าควรมีความรับผิดชอบต่อในการประกอบธุรกิจ ด้านนักธุรกิจไม่คดโกง ไม่ฉ้อ กอบโกย และเอาเปรียบสังคมก็จะไม่เดือดร้อน สินค้าที่ผลิตและจำหน่ายออกสู่ตลาดก็จะเป็นสินค้าที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ

ไม่มีการปลอมปนหรือเลียนแบบ ผู้บริโภคก็จะได้ใช้ของดีมีคุณภาพ นักธุรกิจจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในการมีส่วนร่วมที่จะสร้างสรรค์ความเจริญที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากจะเสริมสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากนายแก่ผู้บริโภค เป็นการพัฒนาศักยภาพธรรมชาติให้ เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้นแล้ว ยังจะมีการ จัดระบบบริหาร กระจายความรับผิดชอบ หน้าที่การงาน การว่าจ้างบุคคล การใช้เทคโนโลยี ตลอดจนการปฏิรูประบบสาธารณสุขโรคอุปโภคที่ทันสมัย ส่วนแต่เป็นวัฏจักรทางธุรกิจอันจะส่งผลให้ เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ชาติบ้านเมืองทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ดี การสร้างความเจริญทางด้านวัตถุ ยิ่งมีมากขึ้นเท่าไร ก็จะทำให้มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จึงจำเป็นต้องสร้างคุณธรรม ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ต่อสังคม ด้วยการถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน รู้จักการเสียสละประโยชน์ส่วนตัว ต่อสังคม เพื่อประโยชน์และความสุขส่วนรวม ก็จะทำให้สังคมน่าอยู่ขึ้น เมื่อมีความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งกันและกันแล้วก็จะก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล อุดหนุนจนเจือกันมากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาประเทศชาติ

ไชย ฌ พล (2536 : 59, 102 - 105) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบขององค์การ ธุรกิจนั้นย่อมต้องสร้างผลประโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้ถือหุ้น กรรมการบริหาร ผู้บริหาร ผู้จัดการ ฝ่ายต่าง ๆ พนักงาน คู่สัญญา คู่ค้าลูกค้า ที่ปรึกษา สรรพากร สื่อมวลชน รัฐบาล และสังคม ด้วย ความเป็นธรรม อันจะนำมาซึ่งความพึงพอใจสูงสุดร่วมกัน การพิจารณาความรับผิดชอบต่อองค์การ นั้นมีอยู่ 6 หลักการใหญ่ ๆ คือ

1. หลักการรับผิดชอบต่อลูกค้า องค์การธุรกิจจะต้องรับผิดชอบต่อการประกอบธุรกิจให้สำเร็จ และสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ผู้สังคมทั้งพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นต่อเนื่องเสมอ และต้องไม่ ขัดแย้งต่อกฎหมาย
2. หลักการจัดการ องค์การธุรกิจจะต้องจัดการทรัพยากรโดยกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้บังเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกิจการ เช่น ลูกจ้าง ผู้บริโภค สังคม และรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดและผลกำไรของธุรกิจเอง
3. หลักบทบาทขององค์กร องค์การทั้งหลายรวมทั้งองค์กรธุรกิจล้วนเป็นหน่วยรวมของมนุษย์ ในสังคม ดังนั้นองค์กรธุรกิจนอกจากจะรับผิดชอบต่อตัวของตนเอง ยังต้องรับผิดชอบต่อความ

สงบสุขและประโยชน์ของสังคมด้วย และองค์กรใดที่ไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของมนุษยชาติ ในที่สุดจะต้องอยู่ไม่ได้ในสังคมโลกนี้ องค์กรธุรกิจจึงมีหน้าที่ต้องประกอบกิจการบนพื้นฐานของ ความเป็นธรรม โดยไม่ทำให้อุบัติการณ์ทางสังคมแตกต่าง ๆ เสียหาย

4. หลักมาตรฐานวิชาชีพ ผู้ประกอบธุรกิจและบริหารธุรกิจควรเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้ มาตรฐาน ถ้าไม่ได้มาตรฐานแล้ว ก็ไม่ควรทำประกอบกิจการใด ๆ เพราะการประกอบการ โดยไม่มีคุณสมบัติเพียงพอจะเป็นอันตรายทั้งต่อตนเอง ต่อวงการธุรกิจ และต่อสังคมโดยรวม ดังนั้นผู้ประกอบธุรกิจจึงควรเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีมาตรฐานอย่างน้อย 5 ประการ คือ

1. การศึกษาถึงพร้อมและทันโลก
2. พฤติกรรมดีงามและเสมอต้นเสมอปลาย
3. ผ่านการทดสอบเพื่อออกใบอนุญาตหรือใบรับรองคุณสมบัติ
4. มีการทดสอบศักยภาพเป็นระยะ ๆ
5. สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและสร้างประโยชน์แก่สังคมได้

โดยสมควร

5. หลักสังคมสัมพันธ ในสภาพที่แท้จริงของธุรกิจย่อมมีอัตราการเสี่ยงในการประกอบ กิจการท่ามกลางความต้องการของสังคม รัฐบาล และผู้บริโภค ภายใต้ภาวะการแข่งขัน การ ควบคุมและการแลกเปลี่ยนประโยชน์ องค์กรธุรกิจจึงควรมีเสรีภาพในการดำเนินการระดับหนึ่ง และการดำเนินการที่ขาดตลาดย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมบนพื้นฐานของมนุษยธรรมเป็น สำคัญ เพราะหมายถึงความอยู่รอดระยะยาวและผลกำไรที่ต่อเนื่องของธุรกิจ จึงควรอนุญาตให้ สังคมหรือรัฐบาลรับรู้การดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งยังมีการพัฒนาโครงสร้างและนโยบายของ องค์กรอย่างต่อเนื่อง กระทั่งเป็นองค์กรที่สมบูรณ์ที่อำนวยความสะดวกทั้งประโยชน์องค์กรและประโยชน์ สังคมในขณะเดียวกัน

6. หลักจรรยาบรรณเพื่อประโยชน์สูงสุด องค์กรธุรกิจที่อิงอุดมด้วยจรรยาบรรณสมบูรณ์ เพียงใดก็ยิ่งได้ผลประโยชน์สูงสุดเพียงนั้น เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องภายในย่อมอบอุ่นในความเป็น ธรรมและเคารพในความมีจรรยาบรรณ จึงทุ่มเททำงานอย่างเต็มความสามารถ สร้างสรรค์ผลงาน อย่างไม่หยุดยั้ง ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายนอกก็จะเกิดความเชื่อถือว่าความสัมพันธพิเศษ

และให้สิทธิพิเศษทางการค้าและทางกฎหมาย จึงทำให้องค์กรได้รับประโยชน์สูงสุดจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มทั้งภายในและภายนอกองค์กร และจากการวิจัยองค์การธุรกิจในเอเชีย อเมริกาและยุโรป ในทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า บริษัทที่มีมาตรฐานจรรยาบรรณสูงจะมีผลประกอบการสูง มีอัตราการเติบโตรวดเร็ว และมีความมั่นคงยาวนาน

เครือซิเมนต์ไทยก็ยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีอุดมการณ์สำคัญในการดำเนินธุรกิจคือ ตั้งมั่นในความเป็นธรรม มุ่งมั่นในความเป็นเลิศ เชื่อมมั่นในคุณค่าของคน ถิ่นมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญแก่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือซิเมนต์ไทย นับตั้งแต่ผู้ถือหุ้น พนักงาน จนถึงผู้ซื้อสินค้าและบริการของเครือซิเมนต์ไทย ผู้ขายสินค้าและบริการให้แก่เครือซิเมนต์ไทย เมื่อเครือซิเมนต์ไทยประกอบธุรกิจใดก็พยายามทำให้ธุรกิจนั้นมีความเป็นผู้นำ ทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพและราคาที่ยุติธรรม เพื่อดำรงความเป็นเลิศในธุรกิจ เครือซิเมนต์ไทยส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้ความสามารถเพื่อควมมีคุณค่าของคน และมิได้มุ่งหากำไรเพียงอย่างเดียว แต่สำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย (ประยูร จินดาประดิษฐ์, 2535 : 27)

บริษัทจอห์นสัน แอนด์ จอห์นสัน จำกัด องค์กรธุรกิจที่ยิ่งใหญ่มีสัตยาบรรณขององค์กรธุรกิจที่ประสบความสำเร็จด้วยจรรยาบรรณอันสูง คือ สิ่งแรกที่ต้องรับผิดชอบต่อรับผิดชอบต่อแพทย์ พยาบาล ผู้เป็นแม่ ผู้เป็นพ่อ และผู้บริโภคสินค้าและบริการทุกคน ในการสนองตอบความต้องการของคนเหล่านั้น ต้องผลิตเฉพาะสินค้าที่มีคุณภาพ จากนายสินค้าในราคาที่เป็นธรรม ราคาส่งของลูกค้าจะต้องได้รับการบริการโดยทันทีและอย่างมีประสิทธิภาพ คู่ค้าและตัวแทนจากนายต้องได้รับโอกาสการทำการค้าอย่างสมเหตุสมผลและเป็นธรรม ต้องรับผิดชอบต่อพนักงานทุกคนที่ทำงานทั่วทุกมุมโลก ต้องเคารพในศักดิ์ศรี และให้เกียรติต่อคุณธรรมของเขา ต้องสร้างความมั่นคงในอาชีพการงานให้แก่เขา ค่าตอบแทนต้องเป็นธรรมและเพียงพอ สถานที่ทำงานต้องสะอาด เป็นระเบียบและปลอดภัยต้องช่วยให้พนักงานสามารถรับผิดชอบต่อครอบครัวของเขาได้โดยสมบูรณ์ พนักงานต้องรู้สึกอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำหรือติเตียนองค์กร จะต้องมีความเสมอภาคในการว่าจ้าง การพัฒนา และความก้าวหน้าในหน้าที่การงานแก่ผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน ต้องรับผิดชอบต่อสังคมที่ดำรงอยู่ สนับสนุนกิจกรรมที่ดีของสังคม และร่วมเสียสละบริจาคทรัพย์ เพื่อกิจกรรมสร้างสรรค์ ทั้งจ่ายภาษีอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ได้สิทธิในการใช้

จะต้องดำเนินไปด้วยความระมัดระวัง ต้องรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ (ไชย ฌ พล. 2536 : 239 - 240)

ลักษณะความรับผิดชอบต่อองค์กรธุรกิจ

จากการสำรวจบริษัทธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและมีจรรยาบรรณสูง มีลักษณะความรับผิดชอบต่อดังนี้

1. จะปฏิบัติต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกอย่างเสมอภาคตามมนุษยธรรม โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร
2. จะปฏิบัติต่อทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม โดยถือว่าผลประโยชน์ของผู้อื่น มีความสำคัญเสมอผลประโยชน์ขององค์กรเอง
3. จะเน้นการปลูกฝังคุณธรรมในบุคคลมากกว่าที่จะกำหนดเป็นเพียงนโยบาย โดยเชื่อว่าหลักที่ว่า เมื่อทุกคนดี และปฏิบัติหน้าที่ด้วยดี ย่อมทำให้องค์กรทั้งองค์กรดี
4. จะประกอบกิจการเพื่อวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อคุณประโยชน์ของสมาชิก และได้แสดงเจตจำนงนี้ทั้งในการประชาสัมพันธ์และในการปฏิบัติอย่างชัดเจน (ไชย ฌ พล. 2536 : 105 - 106)

นอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่รุนแรง ซึ่งนักธุรกิจได้พยายามเสนอทางเลือกให้กับสาธารณชนคือ ธุรกิจสีเขียว หรืออุตสาหกรรมที่ผลิตแต่สินค้าที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม จากคำจำกัดความขององค์การสันติภาพสีเขียว หรือกรีนพีซ (Green Peace) ซึ่งดำเนินการรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม สินค้าสีเขียวหรือผลิตภัณฑ์อันเอื้อต่อสิ่งแวดล้อมนั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๆ คือ (จินตนา บุญบงการ. 2538 : 183 - 184)

1. เป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นในขนาดที่พอดีกับความต้องการของผู้บริโภค ไม่มีขนาดใหญ่โตมากมายจนเหลือกินเหลือใช้ ทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย เป็นเหตุแห่งความสิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติและทำลายสิ่งแวดล้อม
2. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปล่อยสารเคมีหรือกากอันเป็นพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระหว่างการผลิต การใช้ และการจัดการ

3. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ประหยัดพลังงานและทรัพยากรในระหว่างการผลิต การایش และการจัดการ

4. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัตถุดิบที่สามารถนำกลับมาหมุนเวียนใช้ได้ใหม่ (Recycling) หรือนำมาเปลี่ยนแปลงใหม่ได้ด้วยวิธีการที่ไม่เป็นผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

5. เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความคงทนสามารถซ่อมแซมและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือหมุนเวียนมาทำการผลิตใหม่ หรือสามารถย่อยสลายได้ในทางชีวภาพเมื่อถูกทิ้ง (โดยไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม) เช่น ถุงพลาสติกที่ย่อยสลายได้ในธรรมชาติ เป็นต้น

6. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์น้อยที่สุดหรือบรรจุภัณฑ์ไม่เป็นภาระต่อการกำจัดไม่เหลือเศษเป็นขยะหรือมลพิษในสิ่งแวดล้อม

นิตยสารโลกสีเขียวได้ดำเนินการออกแบบสอบถามส่งไปตามบริษัทจำนวนหนึ่งและสำรวจจากรายงานข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ได้รับความพอสรุปได้ว่า กิจกรรมธุรกิจสีเขียวในประเทศไทยในปัจจุบันแบ่งออกได้เป็นประเภทหลัก ๆ คือ

1. การบำบัดมลพิษที่เกิดจากการผลิต ได้แก่ การบำบัดน้ำเสีย อากาศเสีย การกำจัดของแข็ง น้ำมัน เสียงดัง ฝุ่นละออง เป็นต้น

2. การผลิตสินค้าและบริการที่เอื้อต่อภาวะแวดล้อม ได้แก่ สินค้าที่ช่วยประหยัดพลังงานและใช้ผลิตพลังงานทดแทน บริการที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ในธรรมชาติ

3. กิจกรรมสาธารณะเพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดตั้งมูลนิธิเพื่อสิ่งแวดล้อม การให้การสนับสนุนเงินทุนและความร่วมมืออื่น ๆ แก่องค์กรเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (จินตนา บุญงการ. 2538 : 185)

ในประเทศญี่ปุ่นถือเอาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจได้วางแนวทางการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธุรกิจมีความยั่งยืน มี 4 ประการด้วยกันคือ

1. ให้ความสำคัญในผลกำไรระยะยาว เช่น การปรับปรุงการวิจัยต้นทุนและผลกำไรใหม่สำหรับโครงการของเอกชน

2. การมีชีวิตอยู่และมีความเจริญรุ่งโรจน์ร่วมกันในโลกนี้

3. การพัฒนาทางคุณภาพของเศรษฐกิจ

4. การปฏิบัติการของเอกชนและการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้นำในธุรกิจสีเขียวของโลก โดยจะขยายการส่งออก เทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลิตขึ้นในสหรัฐอเมริกา และปรับปรุงเทคโนโลยีเหล่านี้ให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยให้ลดการใช้สารที่เป็นอันตรายต่อชั้นโอโซนลง ำให้รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาจัดซื้อยานพาหนะที่ผลิตโดยบริษัทของชาวอเมริกันเฉพาะที่ใช้เชื้อเพลิงประเภทก๊าซธรรมชาติ เอทานอล เมทานอล และพลังงานไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้นอีก ำให้สำนักงานจัดซื้อแต่ผลิตภัณฑ์ที่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ นอกจากนี้ยังได้ลงทุนระยะยาวโดยเพิ่มงบประมาณด้านพลังงานที่ฟื้นฟูกลับมาใช้ใหม่ให้มากกว่างบประมาณปี พ.ศ.2536 อีก 30 เปอร์เซ็นต์ เพิ่มงบประมาณในการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานในเศรษฐกิจทุกประเภทขึ้นอีก 35 เปอร์เซ็นต์ หรือเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ.2536 อีก 203 ล้านดอลลาร์ และเพิ่มงบประมาณการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะของเสียขึ้นอีก 18 เปอร์เซ็นต์ หรือ 967 ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ.2537

ส่วนประเทศในทวีปยุโรป ได้มีการยกระดับผลิตภาพ (Productivity) และความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมยุโรปและเศรษฐกิจแห่งชาติในตลาดโลก ด้วยการร่วมมือระหว่างนักลงทุน บริษัทธุรกิจ กับสถาบันวิจัยต่าง ๆ ในแวดวงเทคโนโลยีระดับสูง จึงได้นำเอาทรัพยากรทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตนมารวมกันไว้ภายใต้การนำขององค์การยูเรกา เพื่อดำเนินกิจกรรมศึกษาค้นคว้าร่วมกันในด้านพลังงาน เกษษกรรม การแพทย์ เทคโนโลยีชีวภาพ การสื่อสารคมนาคม เทคโนโลยีวัสดุ เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เทคโนโลยีอัตโนมัติ เทคโนโลยีเลเซอร์ และเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ภัยพิบัติ เป็นต้น

จากนโยบายสิ่งแวดล้อมของประเทศผู้นำทางอุตสาหกรรมทั้งสามของโลกที่ยกมากล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าทุกประเทศต่างก็เน้นหนักที่จะเร่งส่งเสริมธุรกิจสีเขียวเป็นหลัก และต่างก็มุ่งหวังที่จะเป็นผู้นำในธุรกิจชนิดนี้เข้ามาทดแทนธุรกิจแบบเก่าที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม (จินตนา บุญงการ. 2538 : 185 - 188)

ในปัจจุบันกลยุทธ์พิทักษ์สิ่งแวดล้อมจึงเป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจที่สำคัญ องค์กรทุกองค์กรต้องสร้างความไว้วางใจให้กับสาธารณะ (Public Trust) และชื่อเสียงที่ดี (Goodwill) มิฉะนั้นสินค้าที่ตนผลิตจะได้รับการต่อต้าน และอาจต้องเลิกกิจการไปในที่สุด ซึ่งในประเทศที่เจริญแล้ว องค์กรที่มีชื่อเสียงเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมจะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่ทางรัฐบาลจะกำจัดของเสียเหล่านั้น บริษัทที่มีการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี โดยส่วนใหญ่แล้วก็จะมีฐานะทางการเงินที่ดีด้วย (วิฑูรย์ ภูริบัญญัติวนิช. 2537 : 46 - 47)

นอกจากนี้ควรตระหนักในเรื่องของความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของธุรกิจหรือโรงงานอุตสาหกรรมอีกส่วนหนึ่งด้วย ถ้าขาดความรับผิดชอบแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและชีวิตของประชาชน เช่น กรณีรถบรรทุกแก๊สระเบิดที่ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ การระเบิดของรถบรรทุกวัตถุระเบิดที่จังหวัดพังงา การเกิดระเบิดของสารพิษที่ทำเรือคลองเตย เป็นต้น (เฉลิมศรี ธรรมบุตร และคนอื่น ๆ. 2535 : 21) และในกรณีตึกโรงแรมรอยอลพลาซ่า ถล่มที่โคราช ในเดือนสิงหาคม 2536

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2537 : 10) ได้แสดงทรรศนะโดยให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยเกี่ยวกับ "สาเหตุที่เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงบ่อยครั้งในประเทศไทย" เนื่องจาก

1. ความคิดพื้นฐานหรือค่านิยมทางด้านวัตถุของสังคมเปลี่ยนไป ปัจจุบันเน้นด้านวัตถุนิยมมากขึ้น คนไทยส่วนหนึ่งเห็นแก่เงิน จึงกล้าทำในเรื่องที่ไม่ถูกต้องเพื่อยกฐานะตนเองให้เร็วที่สุด
2. กฎหมายไม่รุนแรง กฎหมายมีความหย่อนยาน ไร้ประสิทธิภาพในการบังคับใช้อย่างจริงจัง
3. โครงสร้างของสังคมมีลักษณะรวบอำนาจ การตัดสินใจขึ้นอยู่กับระดับสูงในส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ ภาคราชการให้โอกาสภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ น้อยมาก
4. ขาดจิตสำนึกแห่งความปลอดภัย ประชาชนบางกลุ่มยังมีความเชื่อในเรื่องบาปบุญ โชคเคราะห์ ทำให้ขาดการระวังหรือป้องกันตัวเท่าที่ควร
5. ระบบการศึกษาและการเรียนการสอน ยังเน้นการท่องจำ ไม่ได้มุ่งงานการสร้างปัญญา ความคิด ทำให้ไม่รู้รอบรู้หนทางในสิ่งรอบตัว ไม่ทันเหตุการณ์

งานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของญี่ปุ่น จะมีกิจกรรมกลุ่มย่อยด้านการควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle มีชื่อย่อว่า QCC) ในโรงงานต่าง ๆ มากมาย และพบว่า กิจกรรมการสร้างเสริมความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุที่ได้ผลน่าพอใจจะเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรม QCC ที่แพร่หลายในญี่ปุ่น ส่วนในหนังสือ Accident Prevention ภาค Administration ของ National Safety Council (NSC ของอเมริกา) ได้เขียนไว้สั้น ๆ เกี่ยวกับการสร้างกลุ่มย่อยในหน่วยงานเพื่อร่วมกันกำหนดวิธีการป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ซึ่ง วิทยุรีย์ สิมะโชคดี ได้เลือกใช้คำว่า Safety Control Circle : SCC (กิจกรรมกลุ่มย่อยเพื่อความปลอดภัย) เพื่อจุดประสงค์ในการพัฒนาจิตสำนึกด้านความปลอดภัยให้แพร่หลายในพนักงานปฏิบัติการและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หากมีความร่วมมือของทุกคนในองค์กรอย่างจริงจังก็จะเกิดประสิทธิภาพชัดเจนในรูปแบบของ "การควบคุมความปลอดภัยทั่วทั้งองค์กร" (Total Safety Control : TSC) ซึ่ง โทมัส เจ แอนตัน (Thomas J. Anton) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง "Occupational Safety and Health Management" ตอนหนึ่งว่า

"การป้องกันอุบัติเหตุอย่างได้ผลขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

1. การริเริ่มและภาวะผู้นำของนายจ้าง (Leadership by the Employer)
2. สถานปฏิบัติงานที่มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย (Safe and Healthful Working Conditions)
3. การปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยของพนักงานลูกจ้าง (Safe Work Practices by Employer)"

หากปัจจัยหลักตัวใดตัวหนึ่งบกพร่อง โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุอันตรายในโรงงานนั้น ๆ ก็จะมีมากขึ้น นั้นหมายถึงความสูญเสียต่าง ๆ เช่น การบาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต ความเสียหายด้านทรัพย์สิน กระบวนการผลิต เงินทดแทน ค่าทนายความ เบี้ยประกันภัย ค่าใช้จ่ายและต้นทุนการผลิตต่าง ๆ นับไม่ถ้วน

ในปัจจุบันไม่ว่าอุตสาหกรรมใด ๆ จะต้องมีความรับผิดชอบด้าน "ความปลอดภัย" จะปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้อีกต่อไป เนื่องจาก

1. กฎหมายบังคับ (Laws and Regulations) สถานประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและสร้างเสริมความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งกฎหมายต่าง ๆ ออกมาในรูปแบบของ

1.1 มาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานหรือประกอบกิจการอุตสาหกรรม (Safety Standards) เช่น การระบายอากาศ ความมั่นคงแข็งแรงของอาคาร แสงสว่าง เสียงดัง ความร้อนเย็น เป็นต้น

1.2 หลักเกณฑ์ ข้อกำหนด หรือระเบียบปฏิบัติ (Rules and Regulations) เช่น การรายงานอุบัติเหตุในกำหนดเวลา การจัดหาผู้ควบคุมการใช้น้ำร้อนไอน้ำ เป็นต้น

2. สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ (Business Competition)

2.1 ธุรกิจอุตสาหกรรมต่างมุ่งหวังให้กิจการมีกำไรและต้นทุนการผลิตต่ำ "การผลิตอย่างปลอดภัย" (Safe Production) จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ การเกิดอุบัติเหตุอันตราย หมายถึง ความสูญเสียทั้งด้านทรัพย์สินและร่างกาย ซึ่งมีผลต่อต้นทุนและเวลาในการผลิต, กระทบกระเทือนต่อกำไรของธุรกิจอย่างแน่นอน

2.2 สิ่งที่ธุรกิจอุตสาหกรรมต้องการจากกระบวนการผลิต (Output) ได้แก่ PQDCSM อันหมายถึง

Product (สินค้า/บริการ)

Quality (คุณภาพ)

Delivery (เวลาส่งมอบ)

Cost (ต้นทุนการผลิต)

Safety (ความปลอดภัย)

Morale (ขวัญกำลังใจ)

การให้ความสำคัญและจัดสมดุลใน PQDCSM อย่างเหมาะสม จะทำให้ธุรกิจอุตสาหกรรมยืนอยู่ตามหนทางที่พร้อมจะต่อสู้แข่งขันในตลาดและมีความได้เปรียบสูง

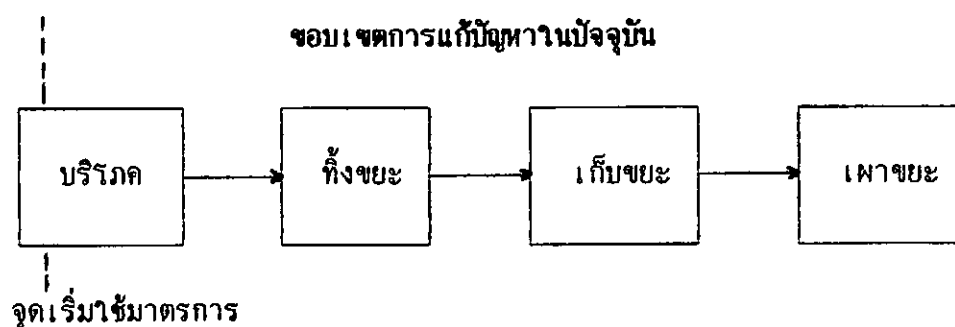
3. ความอยู่รอดและเติบโตในระยะยาว (Long Term Survival and Growth)

3.1 ความสูญเสียจากอุบัติเหตุ (Accident Loss) อาจหมายถึงการล้มละลายเลยก็ได้ การระดมที่กิจการล้มละลายตลอดเวลาหลายปี อาจสูญสิ้นไปในพริบตาเดียว เช่น กรณีไฟฟ้าดับ ติดถล่ม ก๊าซพิษรั่ว การระเบิด เป็นต้น ยิ่งกรณีผู้บาดเจ็บพิการที่จะต้องรับผิดชอบรักษาพยาบาลหรือเลี้ยงดูเป็นเวลานานด้วยแล้ว โอกาสที่กิจการจะฟื้นตัวก็ยิ่งเป็นไปได้ยาก

3.2 ภาพพจน์ (Images) และชื่อเสียงของธุรกิจอุตสาหกรรมจะได้รับความกระทบกระเทือนหากเกิดอุบัติเหตุอันตรายบ่อยครั้ง ปัจจุบันการรักษาภาพพจน์ที่ดีขององค์กรมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของกิจการที่ไม่อาจมองข้ามได้

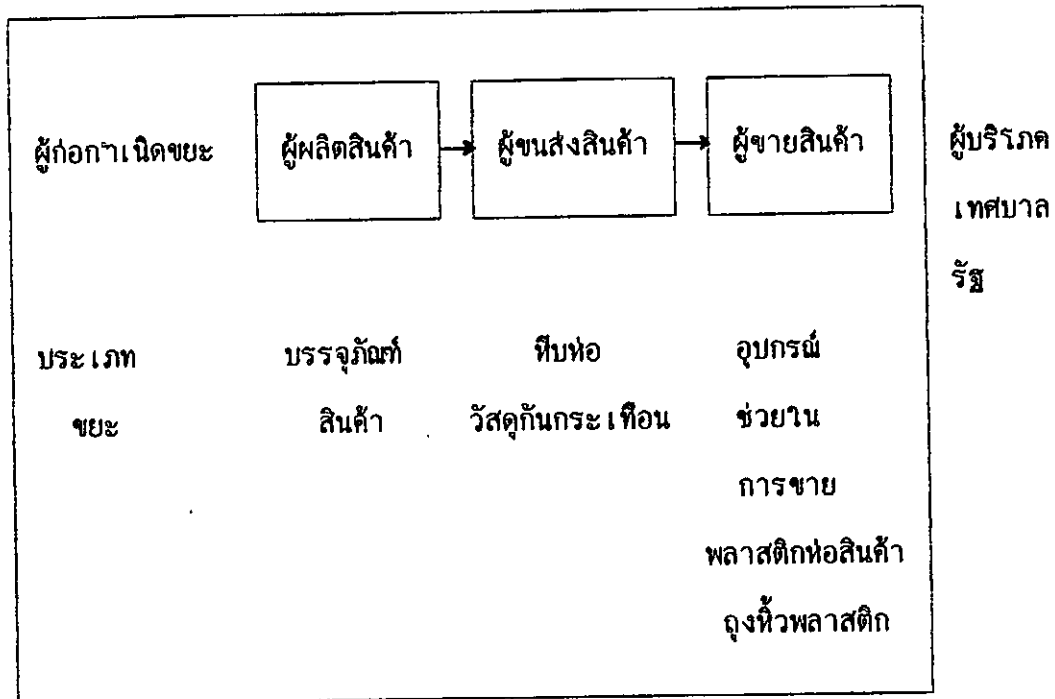
4. จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม (Ethics and Social Responsibility) (วิฑูรย์ สิมะโรคดี. 2537 : 10 - 14)

นอกจากนี้ปัญหาด้านขยะมูลฝอยที่มีเป็นจำนวนมากยังไม่ได้ได้รับความสนใจอย่างจริงจังเหมือนปัญหาสิ่งแวดล้อมทางด้านอื่น ๆ วิธีการแก้ปัญหามลพิษที่ซับซ้อนอยู่ทุกวันนี้เป็นเพียงการแก้ปัญหาละเลาะลอย ๆ เป็นเพราะกระบวนการในการแก้ปัญหามลพิษเกิดขึ้นหลังจากมีการบริโภคสินค้าทั้งสิ้น ดังแสดงในแผนภูมิดังต่อไปนี้ (สุวัฒน์ ชื่นพิศาล. 2537 : 31 - 32)

จึงเห็นได้ว่า ผู้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามลพิษมีเพียงผู้บริโภคและผู้จัดเก็บขยะเท่านั้น สุวัฒน์ ชื่นพิศาล ยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า ปัญหามลพิษได้เริ่มตั้งแต่จุดที่มีการผลิตสินค้าแล้วเชื่อมโยงไปถึงการขนส่ง ต่อไปถึงช่วงที่มีการขายสินค้า แล้วจึงมาสู่ขั้นตอนที่มีการบริโภค จนในที่สุดออกมาในรูปแบบขยะให้เห็นชัดเจน วิธีการแก้ปัญหามลพิษที่ถูกจุดจึงควรมุ่งที่ผู้ประกอบการ ซึ่งได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ผู้ขนส่งสินค้า และผู้ขายสินค้า เพราะบุคคลทั้ง 3 กลุ่มนี้คือผู้ที่ทำให้เกิดอย่างแท้จริง ดังแผนภูมิดังต่อไปนี้

ผู้รับผิดชอบการเกิดขยะ

ขอบเขตผู้มีส่วนก่อกาเนิดขยะ

นอกจากนี้ สุวัฒน์ ชื่นพิศาล ยังได้เสนอมาตรการที่ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถนำมาใช้
ช่วยแก้ปัญหาขยะอย่างได้ผล ได้แก่ มาตรการด้านการตลาดคือ กลยุทธ์ 4 P's ได้แก่
Product Price Place และ Promotion

กลยุทธ์การตลาด 4 P's

Promotion Place Product Price Marketing Mix

1. กลยุทธ์ด้าน Product ได้แก่ การร่วมคุมกำเนิดขยะด้วยการใช้มาตรการด้านการออกแบบ การผลิต การจัดซื้อ และการให้บริการหลังการขาย โดยมุ่งให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกสู่ท้องตลาด ใช้บรรจุภัณฑ์ที่น้อยชิ้นที่สุด หรือถ้าเป็นไปได้ ก็ยกเลิกการใช้บรรจุภัณฑ์หรือภาชนะบรรจุสินค้าเสียเลย ขณะเดียวกันก็ให้ลดส่วนประกอบของสินค้าที่จะถูกทิ้งเป็นขยะ หรือเป็นขยะที่นำกลับมาใช้ไม่ได้อีก ลงให้เหลือน้อยที่สุดเช่นกัน ตัวอย่างเช่น

- เปลี่ยนจากภาชนะบรรจุที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง มาเป็นภาชนะที่ซ้ำเติมได้อีก หรือ
- เปลี่ยนจากการใช้ถุงพลาสติกมาเป็นถุงกระดาษ ถุงผ้า หรือถุงสาน เป็นต้น

2. กลยุทธ์ด้าน Price คือการใช้กลยุทธ์ทางตลาดด้านราคา มาช่วยส่งเสริม หรือ Promote ให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภค หันมาตัดสินใจใช้สินค้าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น เช่น

- ตั้งราคาสินค้าให้ถูกกว่าสินค้าทั่วไป
- ให้ส่วนลดในช่วงแนะนำสินค้า
- แจก แคม ชิงโชค ผู้ที่นำภาชนะบรรจุสินค้า หรือผู้ส่งคืนหีบห่อ ที่ติดมากับสินค้า

3. กลยุทธ์ด้าน Place ทำได้โดยการ

- ยกเลิกหรือลดบรรจุภัณฑ์ที่ใช้เฉพาะในการขนส่ง
- รับคืนบรรจุภัณฑ์และวัสดุกันกระแทกที่ใช้ในการขนส่ง
- หันมาใช้วัสดุกันกระแทกที่ใช้งานได้หลายครั้ง แทนวัสดุที่ใช้ได้ครั้งเดียว

4. ด้าน Promotion เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยหนุนกลยุทธ์อื่น ๆ ให้ได้รับการยอมรับและประสบผลสำเร็จในเวลาอันสั้น มาตรการที่นำมาใช้ได้ เช่น

- ใช้โฆษณาทันสมัย สร้างสานึกความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้บริโภค
- ประชาสัมพันธ์ แนะนำสินค้าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเน้นประโยชน์และข้อดี
- ใช้สื่อโฆษณาต่าง ๆ ดึงดูดให้ผู้บริโภคหันมาใช้สินค้าอนุรักษ์ธรรมชาติโดยกระทำ

อย่างต่อเนื่อง

- จัด Campaign "เทศกาลอนุรักษ์ธรรมชาติ" หรือ "เทศกาลหันมาใช้สินค้าอนุรักษ์ธรรมชาติกันเถอะ" อีกทั้ง Promotion แบบอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความทรงจำในตัวสินค้า การรำลึกถึงเครื่องหมายการค้า และการยอมรับสินค้าอนุรักษ์ธรรมชาติในเวลาอันเร็ว เช่น การร่วมมือกันจัดทำมีสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายชมเชย สินค้าที่ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สำหรับกลยุทธ์ทั้ง 4 ที่กล่าวมานี้ หัวใจของมาตรการจะอยู่ที่กลยุทธ์ด้าน Product โดยเฉพาะในเรื่องของการใช้บรรจุภัณฑ์ และภาชนะหุ้มห่อสินค้า เพราะตัวปัญหาของขยะส่วนใหญ่มาจากบรรจุภัณฑ์และภาชนะหุ้มห่อจะนำใบทำลายก็เกิดปัญหาอากาศเป็นพิษ จะนำไปใช้ใหม่ก็สกปรก ค่าใช้จ่ายสูง ต้องแยก ต้องทำความสะอาด ไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน

ดังนั้นในการนำมาตรการทางการตลาดมาใช้แก้ปัญหานั้น ถ้าละเลยกลยุทธ์ด้าน Product มาตรการทางการตลาดนั้นก็มิใช่เป็นการส่งเสริมการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด แต่กลับจะเป็นการช่วยสร้างปัญหาให้หนักขึ้นอีก

การใช้นโยบายทางธุรกิจเพื่อร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโลก จึงต้องกระทำด้วยความจริงจัง มิใช่เพียงใช้แต่กลยุทธ์ด้าน Promotion หรือโฆษณาสร้างภาพลวงตาให้แก่ผู้บริโภค โดยหวังผลในการเพิ่มยอดขายเท่านั้น

การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ถ้ากระทำด้วยความจริงจังแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจะใช้มาตรการอื่น ๆ นอกเหนือจากด้านการตลาด ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย เช่น มาตรการด้านการผลิต มาตรการด้านบุคลากร ด้านการเงิน ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนในด้านของต้นทุนที่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางธุรกิจนั้น การใช้มาตรการทางการตลาดช่วยแก้ปัญหานั้น สามารถทำให้ต้นทุนลดลงได้ จนทำให้สินค้าที่เสนอขายมีราคาถูกลง เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ผู้ประกอบธุรกิจสามารถหลีกเลี่ยงการเพิ่มขึ้นของต้นทุนได้ด้วยการใช้กลยุทธ์ร่วมมือกันทางการค้า (Business Cooperation) กับหน่วยธุรกิจอื่น ๆ ในรูปกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ไม่ว่าจะเป็น

แนวราบ (Horizontal) เช่น การร่วมมือระหว่างผู้ขายด้วยกัน

แนวตั้ง (Vertical) เช่น การร่วมมือระหว่างผู้ผลิตกับผู้ขาย หรือ

แนวทแยง (Diagonal) เช่น การร่วมมือระหว่างผู้ขายกับธนาคาร

กลยุทธ์ทางธุรกิจด้านการร่วมมือกัน ก็จะเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้นเหตุได้อย่างประสิทธิผลสำเร็จอย่างจริงจัง

กลยุทธ์ทางด้านธุรกิจเหล่านี้ หากผู้ประกอบการธุรกิจเข้าใจและรู้จักวิธีการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นการลดต้นทุนทางสังคม และลด Opportunity Cost ลง ซึ่งจะส่งผลสะท้อนในทางที่ดีต่อธุรกิจในรูปของการรักษาระดับต้นทุน (Cost) ของธุรกิจต่าง ๆ ให้นิ่งขึ้น เพราะหากผู้ประกอบการธุรกิจยังปล่อยให้ภาระในการแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมตกอยู่กับรัฐฝ่ายเดียว โดยขาดความรับผิดชอบ เมื่อรัฐจะรับภาระไม่ไหวอาจจำเป็นต้องยื่นมือเข้ามาบังคับให้ภาคธุรกิจรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทางตรงหรือทางอ้อม เช่น

- การออกกฎหมาย กำหนดให้ผู้ผลิตและผู้ขายต้องรับคืนบรรจุภัณฑ์ และหีบห่อที่ติดมากับสินค้า
- การกำหนดให้มีการแจ้งราคาบรรจุภัณฑ์แยกกับราคาสินค้า
- การกำหนดภาษี VAT ของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นตัวก่อปัญหาขยะให้สูงกว่าภาษีสินค้า
- การห้ามขายบรรจุภัณฑ์พร้อมกับสินค้าบางอย่าง
- กำหนดขนาดบรรจุภัณฑ์ขั้นต่ำของสินค้าบางประเภท หรือ
- การออกแบบกฎหมายห้ามผลิตบรรจุภัณฑ์เกินความจำเป็น เป็นต้น

ดังนั้นในสถานะที่ขยะกำลังจะล้นโลก ดังเช่นที่องค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศได้ประกาศออกมาแล้ว จึงได้เน้นปัญหาที่เป็นผลจากการพัฒนาประเทศมาเป็นบทเรียนสร้างภูมิคุ้มกันแก่สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ ดังปรากฏในตารางการใช้มาตรการการแก้ปัญหาขยะดังต่อไปนี้

มาตรการแก้ปัญหาขยะที่ประเทศไทยอาศัยอยู่

มาตรการ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ช่วงเวลาที่มีการใช้มาตรการ	ตัวอย่างมาตรการ	ลักษณะของการแก้ปัญหา
1) เก็บขยะ	กทม. เทศบาล	อดีตถึง ปัจจุบัน	นำขยะไปกอง สุ่มกันไว้เฉย ๆ	แก้ปัญหา กับลายเหตุ
2) กำจัดขยะ	กทม. เทศบาล เอกชน	อดีตถึง ปัจจุบัน	นำขยะไปเผา	แก้ปัญหา กับลายเหตุ
3) ลดขยะ	ผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจ	อดีต ปัจจุบัน	ซ่อมแซมแล้ว ใช้ต่อ ใช้เพื่อ ประโยชน์อื่น ต่อไป เช่น ถุง พลาสติก- ก๊อปปี้ กระดาษ	ป้องกันที่ลายเหตุ
4) นำขยะมาใช้ซ้ำอีก	ผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจ	อดีต ปัจจุบัน	รับซื้อของเก่า รับคืนบรรจุภัณฑ์ ทิ้งขยะแยกประเภท	ป้องกันที่ลายเหตุ
5) หลีกเลี่ยงการ ทำให้เกิดขยะ	ผู้ผลิต ผู้ขนส่ง ผู้ขาย	อนาคต	ยกเลิกการใช้ บรรจุภัณฑ์ ลดจำนวนหีบห่อ	ป้องกันที่ต้นเหตุ (คุมกำเนิด)

ดังนั้นจากการที่ได้อ่านมาแล้วข้างต้น จึงพอจะสรุปได้ว่าความหมายของความรับผิดชอบ นั้น หมายถึง ลักษณะของการกระทำหรือความรู้สึกที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม และมีวิจรรณญาณของผู้ประกอบอาชีพทางธุรกิจที่มีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม ดังรายละเอียดของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงอยู่ในนิยามศัพท์เฉพาะ

จากที่กล่าวมาแล้ว จึงชี้ให้เห็นว่า การประกอบอาชีพทางธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม ก็จะได้รับ การยอมรับจากสังคมมากขึ้น ทำให้มีลูกค้านำมากขึ้น ขายสินค้าได้มากขึ้น พนักงานมีคุณภาพมากขึ้น ธุรกิจสามารถดำเนินกิจการอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ปลอดภัย มีความเชื่อถือระหว่างกัน มีชื่อเสียงเกียรติคุณ และประสบความสำเร็จอย่างมั่นคงและมั่นคง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นิตยา เจริญนัยปริเบรม (2533 : 183, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงความรู้สึกมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างเอกชน : ศึกษาเฉพาะกิจการอุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าผู้ชายและเด็กชาย ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกจ้างที่ทำงานในสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 20 คนขึ้นไป รวม 28 สถานประกอบการ ลูกจ้าง 178 คน 89% ของจำนวนลูกจ้างที่กำหนดไว้ทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ลูกจ้างโดยตรง ผลการวิจัย พบว่า ความรู้สึกมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสวัสดิการ สถานประกอบการทุกแห่งจัดสวัสดิการให้กับลูกจ้างตามมาตรฐานที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ และยังมีนายจ้างบางสถานประกอบการจัดสวัสดิการบางประเภทเพิ่มเติมให้กับลูกจ้างนอกเหนือจากที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ด้วย โดยส่วนใหญ่จะเป็นสวัสดิการทางด้านเศรษฐกิจ และสวัสดิการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ เรื่องเงินกู้ฉุกเฉิน อาหาร ที่พักอาศัย รถรับส่ง การตรวจสอบสุขภาพประจำปี การเบิกค่ารักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยทั่วไป การให้เงินช่วยเหลือครอบครัวและบุตร และการให้เงินโบนัสหรือเงินพิเศษประจำปี ส่วนสวัสดิการทางด้านสังคม นายจ้างยังให้ความสำคัญน้อยมาก และยังคงพบต่อไปอีกว่าลูกจ้าง

ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.51 พยายามเสริมสร้างความมั่นคงในการทำงานให้กับตนเองด้วยการหางานในสถานประกอบการแห่งอื่นที่มีความมั่นคงมากกว่า ส่วนลูกจ้างที่เหลืออีกร้อยละ 26.49 แสวงหาความมั่นคงในการทำงานให้กับตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น พยายามรวมตัวกันเพื่อก่อตั้งสหภาพแรงงาน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ พยายามเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และพยายามไม่มาทำงานสายหรือขาดงาน เป็นต้น

ประยูร จินดาประดิษฐ์ (กลุ่มนิสิต MBA. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก (ประยูร จินดาประดิษฐ์. 2535 : 47 - 50) ได้ศึกษาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมในการทำธุรกิจ จากการจัดสัมมนาเรื่อง "จริยธรรมกับการทำธุรกิจ" โดยใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิดส่งไปยังผู้บริหารระดับสูงในธุรกิจหลายประเภท จำนวนทั้งสิ้น 400 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 38 ฉบับ ผลที่ตอบกลับมาไม่สูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ จึงไม่อาจสรุปข้อมูลที่ได้รับว่า เป็นนักธุรกิจในประเทศไทยทั้งหมด แต่ก็ได้ข้อมูลที่กระจายหลากหลายสาขาอาชีพและส่วนใหญ่ก็เป็นผู้บริหารระดับสูงที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายของกิจการ ได้แสดงความคิดเห็นว่า นักธุรกิจที่มีจริยธรรมในการทำธุรกิจ ควรจะมีจริยธรรมต่อสิ่งเหล่านี้คือ ต่อสังคมโดยรวม ต่อลูกค้า ต่อผู้ร่วมงาน ต่อผู้ถือหุ้นและเจ้าหนี้ ต่อองค์กร ต่อคู่ค้า ต่อการเมืองและมวลชน ต่อคู่แข่งต่อรัฐบาล ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อชาวต่างประเทศ และต่อผู้ด้อยโอกาส

ไชย ณ พล (2536 : 149 - 150, 155 - 156) ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อจรรยาบรรณในองค์กรธุรกิจ จากผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อจรรยาบรรณในองค์กรธุรกิจมีทั้งองค์ประกอบภายในและองค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายในพบว่า

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลเสริมสร้างจรรยาบรรณในองค์กรจัดลำดับความสำคัญคือ

มาตรฐานจรรยาบรรณส่วนบุคคล	มีอิทธิพลมากที่สุด
พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชา	มีอิทธิพลมาก
นโยบายบริษัท	มีอิทธิพลปานกลาง
บรรยากาศทางจรรยาบรรณในวงการ	มีอิทธิพลน้อย
พฤติกรรมของเพื่อนร่วมงาน	มีอิทธิพลน้อยที่สุด

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลบั่นทอนหรือทำลายจรรยาบรรณขององค์กรจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้

พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชา	มีอิทธิพลมากที่สุด
บรรยากาศและธรรมเนียมวินัยในวงการ	มีอิทธิพลมาก
พฤติกรรมของเพื่อนร่วมงาน	มีอิทธิพลปานกลาง
นโยบายบริษัทไม่มีหรือมีแต่ไม่ชัดเจน	มีอิทธิพลน้อย
ความจำเป็นส่วนตัว	มีอิทธิพลน้อยที่สุด

องค์ประกอบภายนอกพบว่า

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลเสริมสร้างจรรยาบรรณขององค์กรธุรกิจ จำแนกตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

- อันดับที่ 1 คุณธรรมของประชาชนในชุมชนสูง
- อันดับที่ 2 กฎระเบียบของรัฐทั่วถึงและเป็นธรรม
- อันดับที่ 3 การให้การศึกษาก่อนถึงของสถาบันการศึกษา
- อันดับที่ 4 สื่อสารมวลชนเผยแพร่ตัวอย่างที่ดี
- อันดับที่ 5 สังคมกระตุ้นให้ธุรกิจสำนึกในความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในสังคม

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลบั่นทอนจรรยาบรรณขององค์กรธุรกิจ จำแนกตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

- อันดับที่ 1 มาตรฐานคุณธรรมของสังคมต่ำ
- อันดับที่ 2 ภาวะการแข่งขันสูง
- อันดับที่ 3 การคอร์รัปชันของข้าราชการ
- อันดับที่ 4 ระบบและหลักสูตรการศึกษามีข้อบกพร่อง
- อันดับที่ 5 สื่อมวลชนกระตุ้นเร้าตัวอย่างที่เลวเป็นแบบ

งานวิจัยในต่างประเทศ

สำหรับในต่างประเทศนั้นประเทศเกาหลีได้มีการรณรงค์คุณภาพของประชากรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด จึงขอนำขบวนการพัฒนาทางจริยธรรมทางการศึกษาของเกาหลีมาเสนอพอสังเขปดังนี้ (1) การศึกษาจริยธรรมเริ่มขึ้นนับตั้งแต่ระบบโรงเรียน พ.ศ.2453 โดยใช้ศูนย์กลางของหมู่บ้านเป็นสื่ออบรมสั่งสอนทางด้านจริยธรรมที่เรียกว่า ระบบโซดอง (Sodong) โดยศึกษาจากวรรณคดีของจีน กวีอมต ซึ่งแสดงถึงคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ฯลฯ วิชาจริยธรรมยังมิได้เกิดขึ้นอย่างจริงจังในระยะนี้ (2) ระยะของการศึกษาสมัยใหม่ (พ.ศ.2453-2488) เกาหลีอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น (พ.ศ.2453-2488) ญี่ปุ่นใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปกครอง เน้นการศึกษาทางจริยธรรมที่เรียกว่า ชูชิง (Shyusin) สาระสำคัญเน้นความภักดีต่อจักรพรรดิ และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของญี่ปุ่น (3) ระยะสงครามเกาหลี (พ.ศ.2488-2506) เป็นระยะที่เกาหลีต่อสู้เพื่ออิสรภาพ เป็นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย มีการปรับปรุงหลักสูตรในโรงเรียน โดยให้มีการปลูกฝังจริยธรรมความกตัญญูในด้านประชาธิปไตย (4) ระยะการต่อต้านคอมมิวนิสต์ (พ.ศ.2506-2515) ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเน้นค่านิยมประชาธิปไตย และต่อต้านคอมมิวนิสต์ สร้างความเป็นผู้นำและผู้ตามในสังคม (5) ระยะการพัฒนาฟื้นฟูเศรษฐกิจ (พ.ศ.2516-ปัจจุบัน) เป็นระยะแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ต้องการให้มีการฝึกอบรมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชาติ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดขบวนการสร้างชีวิตใหม่ แซมูเอล อุนดอง (Saemuel Undong) เกาหลีได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตร ให้การศึกษาทางด้านจริยธรรม แยกออกมาเป็นวิชาหนึ่งต่างหาก โดยเน้นให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนเกาหลีเป็นคนที่จริงจัง ซื่อสัตย์ (Dongsilhan Koreans) โดยการปฏิบัติมีวิชาเนื้อหาวิชา และการปฏิบัตินั้นต้องสร้างวิญญาณแห่งจริยธรรม (Moral Sense) ให้เกิดขึ้นในจิตใจ นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (มิลินทร์ สาภาเงิน. 2524 : 57 - 58 ; อ้างอิงมาจาก Tae-il Kwan. 1980 : 11 - 17)

ราริช (Rarich. 1991 : Abstract) ได้ศึกษาถึงการนำจริยธรรมทางรัฐศาสตร์ของ Reinhold Niebuhr 2 ประการมาใช้ในวงการธุรกิจที่มาพร้อมกับความหายนะของยานชาเลนเจอร์เป็นกรณีศึกษา ได้ทำการสำรวจในบริษัทต่าง ๆ ควรคำนึงนโยบายในการที่จะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อการพัฒนาแนวจริยธรรม 2 แบบ ตามแบบอย่างที่ได้วางไว้ ภายหลังจากการนำหลักจริยธรรมทางรัฐศาสตร์มาใช้ รูปแบบแรก จริยธรรมมีส่วนพัฒนาโลกทางสังคมให้มีความสมดุลย์ สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในของบริษัทเพื่อสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคมจากภายนอก โลกของรัฐบาลก็จะช่วยในการจัดมาตรฐานของสังคมขั้นต่ำสุดจนถึงสูงสุดของบริษัทที่ประกอบอุตสาหกรรม รูปแบบที่สอง คือ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาจริยธรรมอันดีงามของบริษัทที่จะนำไปสู่ข้อปฏิบัติที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งดำรงอยู่ในโลกทางสังคมต่าง ๆ ความเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์ในการใช้หลักการและเหตุผลและศาสนา เป็นการเข้าถึงสังคมอย่างถ่องแท้ตามหลักของ Niebuhr รูปแบบทั้ง 2 นั้นจำเป็นต้องอาศัยความประพฤติที่ตรงไปตรงมาทั้ง 2 ฝ่าย คือ องค์กรธุรกิจต่าง ๆ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการบริการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท การประเมินผลการใช้จริยธรรมด้วยรูปแบบทั้ง 2 นี้ จะชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงแข็งแรงขององค์กรธุรกิจเหล่านั้น

ไบลีย์ (Bailey. 1991 : Abstract) ได้ศึกษาถึงการจัดโครงสร้างขององค์กรที่มีผลต่อการมีกำไรหรือขาดทุน และการพิจารณาตัดสินใจเชิงจริยธรรมในทางธุรกิจ โดยมีอยู่ 2 แนวทางด้วยกัน ในการพิจารณาจากสถานะการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการผลิตสินค้าและการจัดหาหนัาสินค้าหรือการบริการ ได้นำมาทดลองใช้ในระบบการจัดการที่อยู่ในรูปแบบอย่างเป็นทางการ ผู้นำในการจัดโครงสร้างขององค์กรก็จะรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลและรวบรวมปัญหาต่าง ๆ นำมาพิจารณาโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลที่ได้ก็คือ การจัดโครงสร้างขององค์กรจากระดับสูงสุดก็จะมอบให้ผู้จัดการระดับรองลงมา ซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างมากในการตัดสินใจพฤติกรรมจริยธรรมของผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ยังพบต่อไปอีกว่าประสบการณ์จากการขายสินค้าและบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมจริยธรรม แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของพฤติกรรมจริยธรรมที่มีต่อการมีกำไรหรือการเสี่ยงต่อการขาดทุน

เอดวาร์ด (Edward. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมในทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และธุรกิจศึกษา ในโรงเรียนเอกชน 2 แห่ง และโรงเรียนรัฐบาล 1 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 669 คน โดยใช้แบบทดสอบ DIT แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนสาขาธุรกิจระดับต่ำ กลุ่มสาขาธุรกิจระดับสูง กลุ่มสาขาที่ไม่เรียนธุรกิจระดับต่ำ กลุ่มสาขาที่ไม่เรียนธุรกิจระดับสูง ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมทางธุรกิจระหว่างกลุ่มระดับต่ำและกลุ่มระดับสูงของนักศึกษาทั้งสาขาธุรกิจและสาขาที่ไม่เรียนธุรกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่นักศึกษาสาขาที่ไม่เรียนธุรกิจระดับสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมทางธุรกิจสูงกว่านักศึกษาสาขาธุรกิจระดับสูง แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากกลุ่มอื่น ๆ นักศึกษาหญิงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมทางธุรกิจสูงกว่านักศึกษาชาย และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างอายุของนักศึกษาไม่พบความแตกต่าง

รีออล (Reall. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในสภาวะที่มีการแข่งขัน ศึกษาถึงจริยธรรมในทางธุรกิจ ค่านิยม และความซื่อสัตย์ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่คาดหวัง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสต์ จำนวน 2 ห้องเรียน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ คะแนนเฉลี่ย การศึกษาของผู้ปกครอง เวลาว่างต่อวัน และระดับความเครียด เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบ DIT จากการเล่นเกมส์ของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่คาดหวัง และไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามเพศ และยังพบต่อไปอีกว่าตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเล่นเกมส์

ครอเอตเกอร์ (Kroecker. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางธุรกิจในการจ้างงาน : การวิจัยบรรยายในการจับกุมในอุตสาหกรรมอาหาร Fast Food กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 84 คน ซึ่งจำนวน 19 คน เคยทำงานในร้านอาหาร Fast Food มาก่อน ทำให้เกิดคดีขึ้น 55 คดี จากการทบทวนจริยธรรมทางธุรกิจ เช่น ขมยอาหาร ขมยเงิน สาเหตุเนื่องมาจากสถานะการณ์

บังคับ เกิดการแข่งขันจึงเป็นเหตุให้ผิดจริยธรรม ทั้ง 55 คดี ได้นำมาเป็นพื้นฐานของการตัดสิน โดยตั้งเป็นสมมติฐานว่า การพัฒนาการทางจริยธรรม มีความสัมพันธ์ระหว่างคำแนะนำ และการตัดสินเชิงจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการทางจริยธรรม ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างคำแนะนำและการตัดสินเชิงจริยธรรมภายในองค์การ

มาร์ทาร์ (Martha. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาถึงทัศนคติของครูธุรกิจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในวิชาจริยธรรมทางธุรกิจ ในการรวมวิชาจริยธรรมทางธุรกิจเข้าไว้ในหลักสูตร MBA ของ Austrian Business Schools กลุ่มตัวอย่างเป็นครูธุรกิจ 567 คน โดยส่งแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นทางไปรษณีย์ มีผู้ตอบกลับคืนมา 40% พบว่า 95% ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับกิจกรรมในหลักสูตร แต่ก็มีความเห็นว่าควรจะสอนวิชาจริยธรรม 9 ใน 10 ของคนที่ตอบ มีความตั้งใจที่จะสอน ส่วนใหญ่จะเป็นหญิงที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย 50% เป็นครูชายที่มีประสบการณ์มากซึ่งเห็นด้วย 25% เขาคิดว่าตนเองมีความรู้ไม่เพียงพอในการสอนจริยธรรมทางธุรกิจ ต้องการให้มีการฝึกอบรมการสอนจริยธรรมให้กับครู ผู้ที่ตอบกลับมามีส่วนน้อย ต้องการให้จริยธรรมได้สอดแทรกอยู่ในหลาย ๆ วิชา แทนที่จะแยกออกมาเป็นวิชาจริยธรรมทางธุรกิจ ซึ่งควรจะให้มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ควรจะมีหลาย ๆ ฝ่ายมาร่วมกันสอน โดยจัดเป็นทีม นักการศึกษามาใช้เป็นวิชาการสอนในวิชาจริยธรรมให้มากที่สุด

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ชี้ให้เห็นว่าการประกอบอาชีพทางธุรกิจ เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการประกอบอาชีพจึงจะต้องมีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ ควรจะต้องประพฤติปฏิบัติให้เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงจะทำให้การดำเนินธุรกิจมีความมั่นคงและมั่นคง จึงควรจัดระบบการศึกษาในสถาบันการศึกษาเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้นักศึกษาด้านบริหารธุรกิจมีจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจอย่างเหมาะสมก็จะสามารถสร้างเยาวชนที่มีจริยธรรมทางธุรกิจที่เกิดขึ้นในจิตใจ ไม่ชั่วช้าแต่เนื้อหา และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้เมื่อออกประกอบอาชีพทางธุรกิจ จะได้เป็นนักธุรกิจที่ดีในอนาคตและเป็นประโยชน์ต่อสังคมสืบไป

ดังนั้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาให้บุคคลเป็นคนที่มีความรู้และ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพราะ เลือกที่จะประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงาม อันสืบเนื่องมาจากความนึกคิดที่รู้สึกผิดชอบ

ชีวิตให้เหมาะสมตามกาลเทศะทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรมที่ลึกซึ้งอยู่ในจิตใจเป็นพื้นฐาน ปฏิบัติจนเป็นนิสัยเป็นผู้มีจริยธรรมที่สมบูรณ์แล้ว เมื่อประกอบอาชีพทางธุรกิจก็ย่อมที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องคลองธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม ด้วยความจริงใจ บริสุทธิ์ และเป็นของแท้มั่นคงยั่งยืน อันจะเป็นผลทำให้การประกอบอาชีพทางธุรกิจประสบผลสำเร็จ มีความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในระยะยาว สังคมก็จะมีแต่ความสงบสุขตลอดไป ดังที่ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 29) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้มีจริยธรรมย่อมจะประพฤติตนตามแนวของคุณธรรมและศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม และกฎหมายของบ้านเมือง แล้วยังจะต้องยึดมั่นในอุดมการณ์ของวิชาชีพของตน ตลอดจนมีมารยาทและวินัยประจำวิชาชีพของตนอย่างเคร่งครัดอีกด้วย จึงจะถือว่าเป็นผู้มีจริยธรรมอย่างสมบูรณ์

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ในปัจจุบันนักศึกษาริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคนิคริหารชงคค ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยและในด้านความรับผิดชอบที่มีต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคมมากน้อยเพียงใด จึงได้นำคุณลักษณะจริยธรรมทางธุรกิจดังกล่าวมาเป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกัน
2. นักศึกษาต่างสาขาวิชา มีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกัน
3. นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้าน
ความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกัน

5. นักศึกษาที่ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นด้านจริยธรรม
ทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจหาความน่าเชื่อถือ
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ภาคในเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 สังกัดสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 5 วิทยาเขต คือ วิทยาลัยการพระนคร จักรพงษ์วนารณ เทคนิครุงเทพฯ บพิตรพิมุข มหาเมฆ และบพิตรพิมุข จักรวรรดิ มี 7 สาขาวิชา คือ การบัญชี การตลาด การเลขานุการ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโฆษณา และภาษาธุรกิจ มีห้องเรียน 49 ห้อง และมีนักศึกษาทั้งสิ้น 1.772 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ภาคในเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร มี 7 สาขาวิชา คือ การบัญชี การตลาด การเลขานุการ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโฆษณาและภาษาธุรกิจ มีจำนวน 415 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$)

เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง (อุทุมพร จามรมาน. 2530 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Yamane. 1973) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 333 คน

2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีสาขาวิชาเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยแบ่งออกเป็น 7 สาขาวิชาคือ การบัญชี การตลาด การเลขานุการ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโฆษณาและภาษาธุรกิจ สุ่มห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มตามสัดส่วนจากจำนวนห้องเรียน ได้ห้องเรียนจำนวน 12 ห้อง โดยแต่ละสาขาวิชาได้สาขาวิชาการบัญชี 4 ห้องเรียน การตลาด 2 ห้องเรียน การเลขานุการ 1 ห้องเรียน การเงินการธนาคาร 1 ห้องเรียน คอมพิวเตอร์ธุรกิจ 2 ห้องเรียน การโฆษณา 1 ห้องเรียน และภาษาธุรกิจ 1 ห้องเรียน ได้จำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 415 คน

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากร จำแนกตามสถาบัน เพศ และสาขาวิชา

วิทยาเขต สาขาวิชา	หนังสือการพระนคร		จักรพงษ์วนารอด		เทคโนโลยีกรุงเทพ		บพิตรพิมุข มหาเวศ		บพิตรพิมุข จักรวรรดิ		รวม	รวม
	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	จำนวน	จำนวน นักศึกษา
การบัญชี	29	154 183 5	10	96 106 3	16	96 112 3	5	74 79 2	18	106 124 3	16	604
การตลาด	28	49 77 2	16	85 101 3	15	59 74 2	9	29 38 1	17	29 46 1	9	336
การเลขานุการ	2	33 35 1	1	33 34 1	1	63 64 2	2	37 39 1	4	35 39 1	6	211
การเงินการธนาคาร	20	56 76 2	-	- - -	10	50 60 2	-	- - -	-	- - -	4	136
คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	28	35 63 2	21	71 92 3	12	24 36 1	22	16 38 1	29	56 85 2	9	314
การโรงแรม	13	24 37 1	-	- - -	-	- - -	-	- - -	-	- - -	1	37
ภาษาธุรกิจ	-	- - -	-	- - -	-	- - -	11	42 53 2	12	69 81 2	4	134
รวม	120	351 471 13	48	285 333 10	54	292 346 10	49	198 247 7	80	295 375 9	49	1,772

ตาราง 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถาบัน เพศ และสาขาวิชา

วิทยาเขต / สาขาวิชา	พันธกิจการพระนคร		จักรพงษ์ภูวนารถ		เทคนิคกรุงเทพ		บัณฑิตพงษ์ มหาเมฆ		บัณฑิตพงษ์ จักรวรรดิ		รวม	รวม
	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	ชาย	หญิง รวม จำนวน ห้องเรียน	จำนวน	จำนวน ห้องเรียน นักศึกษา
การบัญชี การตลาด การเลขานุการ การเงินการธนาคาร	15	93 108 3	2	33 35 1							4	143
	15	24 39 1	4	30 34 1							2	73
									4	35 39 1	1	39
					8	24 32 1					1	32
คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโฆษณา ภาษาธุรกิจ	16	17 33 1	5	25 30 1							2	63
	13	24 37 1									1	37
							4	24 28 1			1	28
รวม	59	158 217 6	11	88 99 3	8	24 32 1	4	24 28 1	4	35 39 1	12	415

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ✕

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ ของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นมาโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของนักศึกษาตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) โดยมีลักษณะเป็นประโยคข้อความที่เป็นทางบวกและทางลบถามถึงสิ่งที่มีนักศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 หน่วย จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย หมดน้ำใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง สำหรับเนื้อหาของแบบสอบถามเป็นข้อความเกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจ ซึ่งจะจำแนกจริยธรรมทางธุรกิจออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ โดยจะถามในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

1. ความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ต่อคู่แข่งชั้น ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม
2. ความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่งชั้น ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม ✕

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้คือ

1. ศึกษาจากตำรา เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมทางธุรกิจ ตามแนวทางของมูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย

(Institute for Management Education for Thailand Foundation) โดยกำหนดบทบาทหลัก ๆ ของนักธุรกิจไว้ 6 ประการ คือ นักธุรกิจต่อลูกค้า นักธุรกิจต่อคู่แข่ง นักธุรกิจต่อหน่วยราชการ นักธุรกิจต่อพนักงาน นักธุรกิจต่อสังคม พนักงานต่อนักธุรกิจ ผู้วิจัยได้ตัดบทบาทพนักงานต่อนักธุรกิจออก คงเหลือบทบาทหลักของนักธุรกิจ 5 ประการ

2. ผู้วิจัยได้นำบทบาทหลักของนักธุรกิจ 5 ประการ คือ นักธุรกิจต่อลูกค้า นักธุรกิจต่อคู่แข่ง นักธุรกิจต่อพนักงาน นักธุรกิจต่อหน่วยราชการ นักธุรกิจต่อสังคม นำไปให้นักศึกษาภาค กศ.บป. ระดับอนุปริญญา โปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ สาขาศิลปศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2538 จำนวนประมาณ 80 คน โดยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มประมาณกลุ่มละ 6-7 คน ให้นักศึกษากลุ่มระดมความคิดเห็นและกำหนดพฤติกรรมจริยธรรมทางธุรกิจต่าง ๆ ในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบต่อที่มีต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม เพื่อนำมาวิเคราะห์หาลักษณะพฤติกรรมที่มีความถี่สูง และกำหนดพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักธุรกิจ

3. ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมจริยธรรมทางธุรกิจต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาจากเอกสารของมูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย และจากนักศึกษาภาค กศ.บป. ระดับอนุปริญญา โปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจดังกล่าวแล้วในข้อ 2 มาสรุปลักษณะพฤติกรรมที่มีความถี่สูงได้เป็นพฤติกรรมจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบต่อที่มีต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม ดังได้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ไว้ในนิยามศัพท์เฉพาะ

4. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำราและเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม นำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นดังกล่าวแล้วในข้อ 3 มาสร้างเป็นข้อความที่เป็นข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ถามถึงสิ่งที่นักศึกษามีความคิดเห็นต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบต่อที่มีต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม ประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 หน่วย จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

แบบสอบถามที่ทำการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาริหาร

ธุรกิจ จำนวน 86 ข้อ โดยจำแนกตามจริยธรรมทางธุรกิจ 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม จำนวน 46 ข้อ

2. ด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม จำนวน 40 ข้อ

5. การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแล้วเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาพันธ์ เมื่อได้รับปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เมื่อได้รับปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน แล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาพันธ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

6. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร และวิทยาเขตปทุมธานี มหาเมฆ ที่ไม่ซ้ำกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยการวิเคราะห์รายข้อหาค่าอำนาจจำแนก ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ กลุ่มละ 25% โดยใช้สถิติค่าที (t-test) แล้วคัดเลือกข้อความที่ได้ผลการวิเคราะห์ ค่า t ที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป (รวิวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์. 2533 : 89) แล้วจึงนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 วิทยาเขต คือ วิทยาลัยการพระนคร จักรพงษ์ภูวนารถ เทคนิคกรุงเทพฯ บพิตรพิรุข มหาเมฆ และบพิตรพิรุข จักรวรรดิ เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามวัดความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ โดยมอบให้อาจารย์ผู้สอนช่วยแจกแบบสอบถามให้แก่ นักศึกษา และช่วยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากนักศึกษาให้ด้วย

การตรวจให้คะแนน

ผู้วิจัยมีเกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละฉบับดังนี้คือ (Best. 1978 : 171 ; citing Likert. n.d.)

สำหรับข้อความทางบวก ถ้าผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ถามจะได้คะแนนมาก แต่ถ้าผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ถามจะได้คะแนนน้อย ดังนี้คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วย	ได้คะแนน	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้คะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน	1	คะแนน

สำหรับข้อความทางลบ ถ้าผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ถามจะได้คะแนนน้อย แต่ถ้าผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ถามจะได้คะแนนมาก ดังนี้คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน	1	คะแนน
เห็นด้วย	ได้คะแนน	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้คะแนน	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน	5	คะแนน

ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ใช้กำหนดช่วงคะแนน (Class Interval) สำหรับข้อความทางบวกดังนี้ (ทูลศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 29, 85)

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 เห็นด้วย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 ไม่แน่ใจ

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 ไม่เห็นด้วย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

และในทางตรงกันข้าม การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยสำหรับข้อความทางลบ ใช้กำหนดช่วงคะแนน (Class Interval) ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 เห็นด้วย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 ไม่แน่ใจ

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 ไม่เห็นด้วย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถามและเลือกฉบับที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จากกลุ่มตัวอย่าง 415 คน คงเหลือแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 385 ฉบับ คิดเป็นจำนวน 92.77 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากตอบแบบสอบถามไม่ครบทุกข้อ และนักศึกษามาเรียนไม่ครบตามจำนวน
2. นำแบบสอบถามมาตรวจหาคะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
3. จัดเตรียมข้อมูลเพื่อป้อนเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Sciences/ Personal Computer plus)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาจำนวนร้อยละ

2. สถิติที่ใช้หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) โดยวิธีสูตร (ชูศรี

วงศ์รัตน์. 2534 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยวิธีสูตร

(ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 79)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

4. สถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามเทคนิค

25% ของลิเคอร์ท โดยวิธีสูตร t-test (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2535 : 132)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{(S^2_H + S^2_L)/n}}$$

เมื่อ $\bar{X}_H$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มสูง
$\bar{X}_L$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มต่ำ
S^2_H	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง
S^2_L	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ
n	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

5. สถิติที่ใช้จากค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัท (Cronbach. 1970 : 161)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S^2_i}{S^2_t} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ
n	แทน	จำนวนข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งฉบับ
$\sum S^2_i$	แทน	ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
S^2_t	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

6. สถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ (t-test) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 180)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S^2_1}{n_1} + \frac{S^2_2}{n_2}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติแสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม
$\bar{X}_1$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 1
$\bar{X}_2$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 2

s^2_1 แทน ความแปรปรวนกลุ่มที่ 1

s^2_2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มที่ 2

n_1 แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

7. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ (F-test) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 249)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม

MS_B แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_W แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ นิวแมน คูลส์ (Newman Keuls Method) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 263)

$$nC_2 = \frac{n(n-1)}{2}$$

เมื่อ nC_2 แทน จำนวนคู่ทั้งหมด

n แทน จำนวนค่าเฉลี่ยทั้งหมด

$$W = q \frac{MS_W}{n}$$

เมื่อ W แทน ค่าวิกฤตของ Newman Keuls

q แทน ค่าที่เป็ดได้จากตาราง

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม ซึ่งคำนวณไว้ในค่า F

n แทน กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน คำนวณได้จากสูตร

$$n = \frac{k}{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} + \dots + \frac{1}{n_k}}$$

k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$n_1, n_2, \dots, n_k$ แทน จำนวนคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ถึงกลุ่มตัวอย่างที่ k ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาจำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามตัวแปร เพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 และคะแนนความคิดเห็นในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่งงาน ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบ โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้การวิเคราะห์ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบของ นิวแมน คูลส์ (Newman Keuls Method)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เข้าใจได้ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนประชากร
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F - distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ได้แสดงผลไว้ในตาราง 3

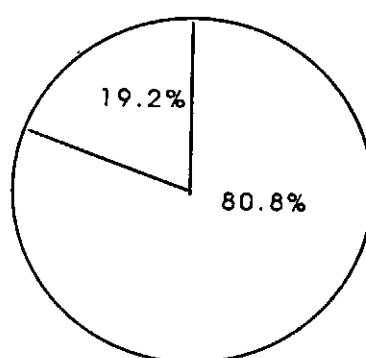
ตาราง 3 แสดงจำนวนร้อยละของเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติ ในเขตกรุงเทพมหานคร

	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	74	19.2
1.2 หญิง	311	80.8
2. สาขาวิชา		
2.1 สาขาวิชาการบัญชี	134	34.8
2.2 สาขาวิชาการตลาด	66	17.1
2.3 สาขาวิชาการเลขานุการ	33	8.6
2.4 สาขาวิชาการเงินการธนาคาร	32	8.3
2.5 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	58	15.1
2.6 สาขาวิชาการโฆษณา	34	8.8
2.7 สาขาวิชาภาษาธุรกิจ	28	7.3
3. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง		
3.1 ระดับประถมศึกษา	140	36.4
3.2 ระดับมัธยมศึกษา	96	24.9
3.3 ระดับอุดมศึกษา	149	38.7
4. อาชีพของผู้ปกครอง		
4.1 รับราชการ	72	18.7
4.2 หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	36	9.4
4.3 หน่วยงานบริษัทเอกชน	56	14.5

ตาราง 3 (ต่อ)

	จำนวน	ร้อยละ
4.4 ประกอบธุรกิจส่วนตัว	138	35.8
4.5 เกษตรกรรม	18	4.7
4.6 รับจ้างทั่วไป	65	16.9
5. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว		
5.1 ระดับต่ำ (12,000 บาทหรือน้อยกว่า)	149	38.7
5.2 ระดับปานกลาง (12,001-30,000)	150	39.0
5.3 ระดับสูง (มากกว่า 30,000)	86	22.3

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นถึงจำนวนนักศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 385 คน แบ่งเป็น เพศชาย 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 เป็นเพศหญิง 311 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 ดังแสดงในภาพประกอบ 1

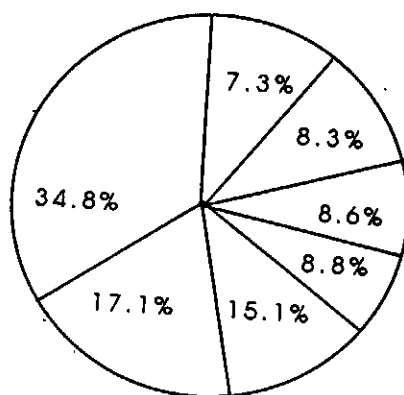

[] เพศหญิง 311 คน 80.8%

[] เพศชาย 74 คน 19.2%

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงจำนวนเพศของนักศึกษา

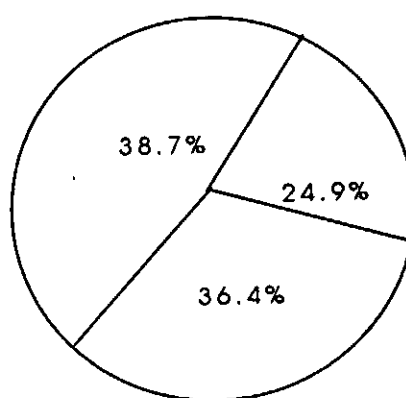
ในด้านสาขาวิชา แสดงให้เห็นว่าสาขาวิชาการบัญชี มีนักศึกษามากที่สุด 134 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาสาขาวิชาการตลาด จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 สาขาวิชาการโฆษณา 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 สาขาวิชาการเลขานุการ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 สาขาวิชาการเงินการธนาคารจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 สาขาวิชาภาษาธุรกิจจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ดังแสดงในภาพประกอบ 2

- [] สาขาวิชาการบัญชี 134 คน 34.8%
- [] สาขาวิชาการตลาด 66 คน 17.1%
- [] สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ 58 คน 15.1%
- [] สาขาวิชาการโฆษณา 34 คน 8.8%
- [] สาขาวิชาการเลขานุการ 33 คน 8.6%
- [] สาขาวิชาการเงินการธนาคาร 32 คน 8.3%
- [] สาขาวิชาภาษาธุรกิจ 28 คน 7.3%

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงจำนวนนักศึกษานในแต่ละสาขาวิชา

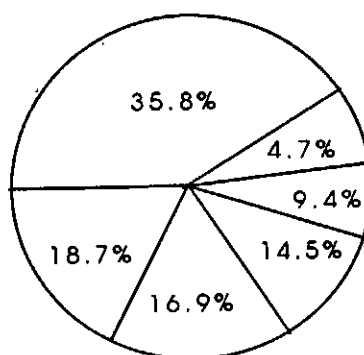
ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง แสดงให้เห็นถึงผู้ปกครองของนักศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 รองลงมาเป็นผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 140 คน และระดับมัธยมศึกษา จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 และ 24.9 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบ 3

- [] ระดับอุดมศึกษา 149 คน 38.7%
- [] ระดับประถมศึกษา 140 คน 36.4%
- [] ระดับมัธยมศึกษา 96 คน 24.9%

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงจำนวนระดับการศึกษาของผู้ปกครองของนักศึกษา

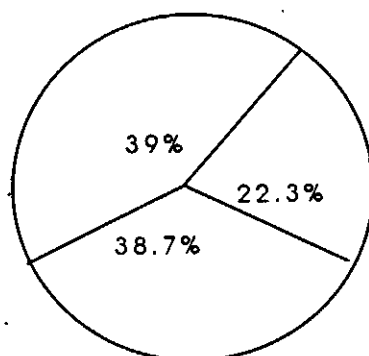
อาชีพของผู้ปกครอง แสดงให้เห็นถึงผู้ปกครองของนักศึกษาส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมาเป็นผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ จำนวน 72 คน อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 65 คน ทำงานบริษัทเอกชน จำนวน 56 คน ทำงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 36 คน และอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7, 16.9, 14.5, 9.4 และ 4.7 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบ 4

- [] ประกอบธุรกิจส่วนตัว 138 คน 35.8%
- [] รับราชการ 72 คน 18.7%
- [] รับจ้างทั่วไป 65 คน 16.9%
- [] ทำงานบริษัทเอกชน 56 คน 14.5%
- [] ทำงานรัฐวิสาหกิจ 36 คน 9.4%
- [] เกษตรกรรม 18 คน 4.7%

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิแสดงจำนวนอาชีพของผู้ปกครองของนักศึกษา

ส่วนฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว แสดงให้เห็นถึงผู้ปกครองของนักศึกษา ส่วนใหญ่ มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาเป็นผู้ปกครอง ที่มีรายได้อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 149 คน และระดับสูง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 และ 22.3 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบ 5

[] ระดับปานกลาง 150 คน 39%

[] ระดับต่ำ 149 คน 38.7%

[] ระดับสูง 86 คน 22.3%

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงจำนวนฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของนักศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจงานด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบของนักศึกษการบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 และคะแนนความคิดเห็นในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม ได้แสดงผลไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจแต่ละด้านของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2

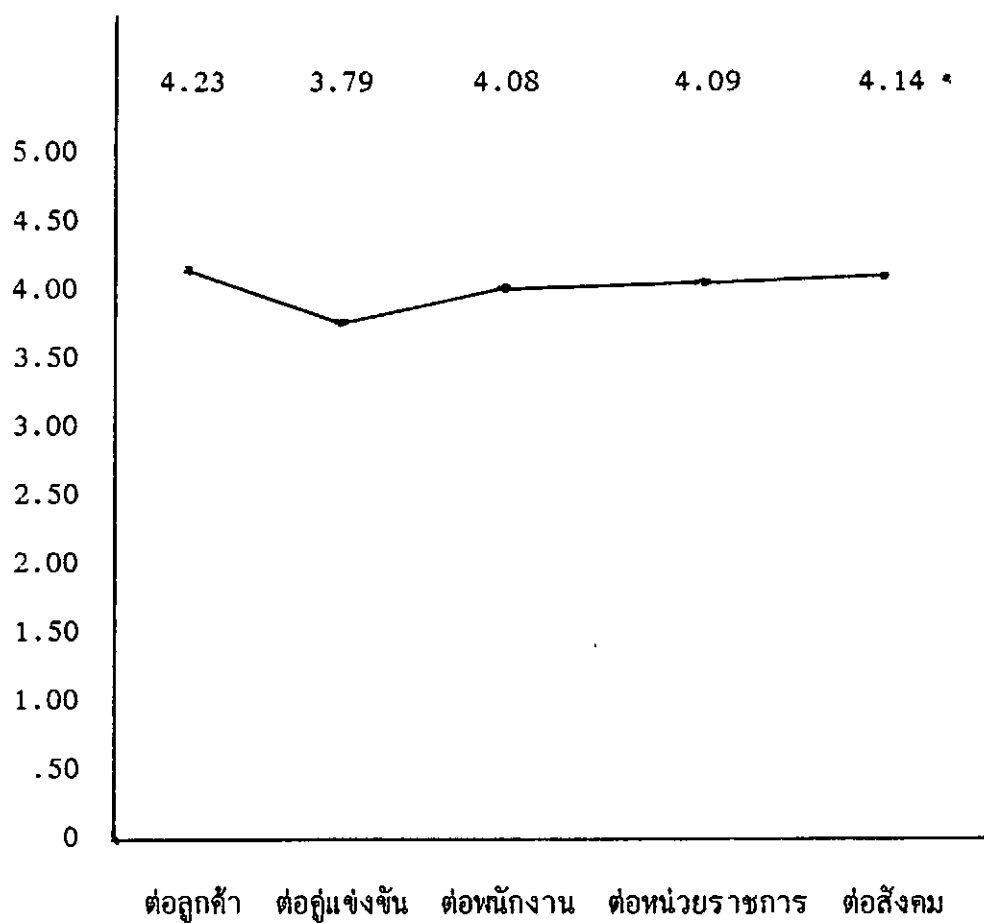
ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ	$\bar{X}$	S
ด้านความมีระเบียบวินัย	4.10	0.31
ด้านความรับผิดชอบ	4.04	0.32
รวม	4.07	0.30

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษการบริหารธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้านพบว่านักศึกษการบริหารธุรกิจมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจงานด้านความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อลูกค้าอยู่ในระดับเห็นด้วยเช่นเดียวกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และ 4.04 ตามลำดับ ซึ่งความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนี้ไม่แตกต่างกันมากนัก

ตาราง 5 แสดงคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม

ด้านความมีระเบียบวินัย	$\bar{X}$	S
ต่อลูกค้า	4.23	0.34
ต่อคู่แข่ง	3.79	0.50
ต่อพนักงาน	4.08	0.40
ต่อหน่วยราชการ	4.09	0.48
ต่อสังคม	4.14	0.49

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม พบว่า ความคิดเห็นในด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้ามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 สำหรับคะแนนเฉลี่ยรองลงมาคือ คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านความมีระเบียบวินัยต่อสังคม ความมีระเบียบวินัยต่อหน่วยราชการ ความมีระเบียบวินัยต่อพนักงาน และความมีระเบียบวินัยต่อคู่แข่ง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14, 4.09, 4.08 และ 3.79 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยความมีระเบียบวินัยต่อคู่แข่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ดังแสดงในภาพประกอบ 6

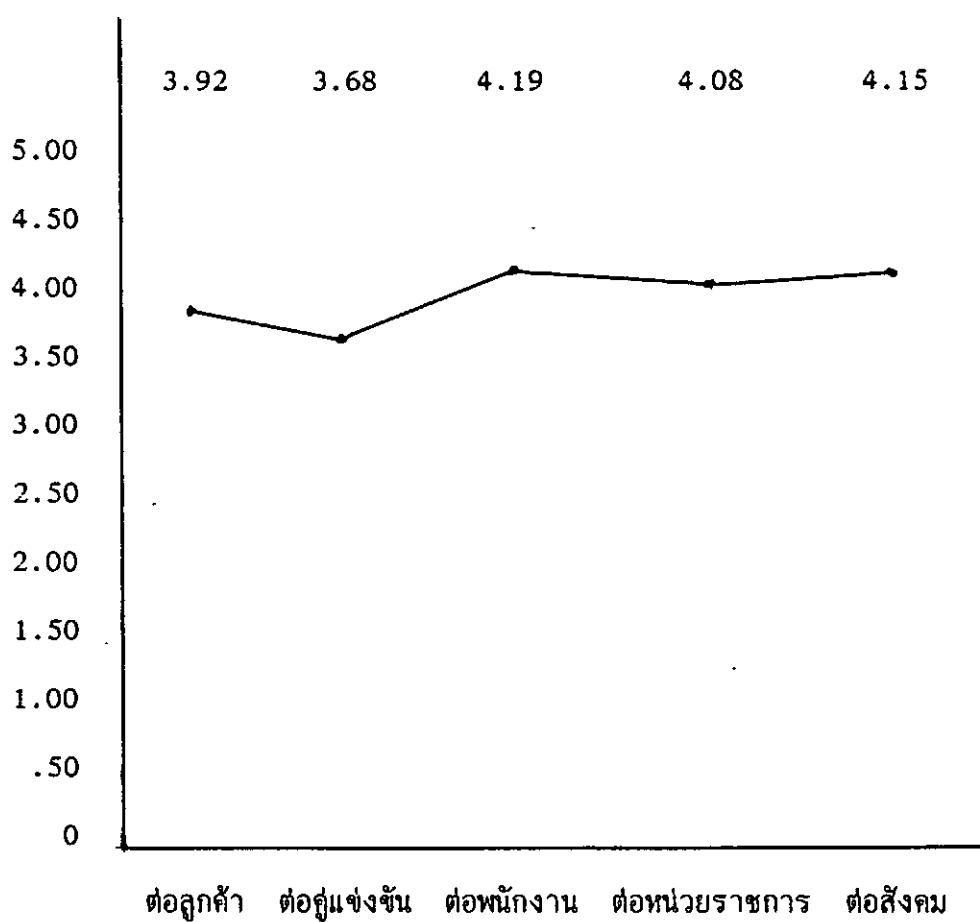

ภาพประกอบ 6 กราฟค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม

ตาราง 6 แสดงคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม

ด้านความรับผิดชอบต่อ	$\bar{X}$	S
ต่อลูกค้า	3.92	0.46
ต่อคู่แข่ง	3.68	0.52
ต่อพนักงาน	4.19	0.44
ต่อหน่วยราชการ	4.08	0.46
ต่อสังคม	4.15	0.44

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง พนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม พบว่าความคิดเห็นในด้านความรับผิดชอบต่อทุกกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 สำหรับคะแนนเฉลี่ยรองลงมาคือ คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อหน่วยราชการ ความรับผิดชอบต่อลูกค้า และความรับผิดชอบต่อคู่แข่ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.15, 4.08, 3.92 และ 3.68 ตามลำดับ โดยคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อคู่แข่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ดังแสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจด้านความรับผิดชอบต่อ

ต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบ โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้การวิเคราะห์ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบของ นิวแมน คูลส์ (Newman Keuls Method) ดังแสดงผลไว้ในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษบริหารธุรกิจชายและหญิง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2

ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ	ชาย		หญิง		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
ด้านความมีระเบียบวินัย	4.03	0.35	4.12	0.30	2.24*
ด้านความรับผิดชอบ	3.97	0.36	4.06	0.31	2.03*
รวม	4.01	0.34	4.09	0.29	2.22*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละด้านพบว่า ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เช่นเดียวกัน

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละด้าน
ของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามสาขาวิชา

ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	6	1.36	0.23	2.42*
	ภายในกลุ่ม	378	35.29	0.09	
	รวม	384	36.64		
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	6	1.17	0.19	1.95
	ภายในกลุ่ม	378	37.70	0.10	
	รวม	384	38.87		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	6	1.24	0.21	2.32*
	ภายในกลุ่ม	378	33.69	0.09	
	รวม	384	34.93		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่านักศึกษการบริหารธุรกิจที่ศึกษาในสาขาวิชาที่ต่างกันมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษการบริหารธุรกิจมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากระดับความคิดเห็นที่พบว่านักศึกษการบริหารธุรกิจที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยในด้านความมีระเบียบวินัย และคะแนนเฉลี่ยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยในด้านดังกล่าวมาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ เพื่อทดสอบความแตกต่างโดยวิธีการของ นิวแมน คูลส์ (Newman Keuls Method)

เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ต่างกันเป็นรายคู่แล้ว ปรากฏว่านักศึกษการบริหารธุรกิจที่ศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยในแต่ละคู่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ต่างกันเป็นรายคู่ ดังแสดงผลในตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมของนักศึกษาบริการธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ต่างกัน เป็นรายคู่

	สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	สาขาวิชา การเงินการธนาคาร	สาขาวิชา การโฆษณา	สาขาวิชา การบัญชี	สาขาวิชา การตลาด	สาขาวิชา การเลขานุการ	สาขาวิชา ภาษาธุรกิจ
$\bar{X}$	3.98	4.00	4.05	4.09	4.10	4.13	4.19
สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	3.98	0.02	0.07	0.11	0.12	0.15	0.21*
สาขาวิชาการเงินการธนาคาร	4.00	-	0.05	0.09	0.10	0.13	0.19
สาขาวิชาการโฆษณา	4.05	-	-	0.04	0.05	0.08	0.14
สาขาวิชาการบัญชี	4.09			-	0.01	0.04	0.10
สาขาวิชาการตลาด	4.10				-	0.03	0.09
สาขาวิชาการเลขานุการ	4.13					-	0.06
สาขาวิชาภาษาธุรกิจ	4.19						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่านักศึกษาบริการธุรกิจที่ศึกษาในสาขาวิชาภาษาธุรกิจมีคะแนนเฉลี่ยความถี่เห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมสูงกว่านักศึกษาบริการธุรกิจที่ศึกษาในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาบริการธุรกิจที่ศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ มีคะแนนเฉลี่ยความถี่เห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละด้าน
ของนักศึกษบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามระดับการ
ศึกษาของผู้ปกครอง

ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	2	0.10	0.05	0.51
	ภายในกลุ่ม	382	36.55	0.10	
	รวม	384	36.64		
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.05	0.03	0.25
	ภายในกลุ่ม	382	38.82	0.10	
	รวม	384	38.87		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.07	0.04	0.40
	ภายในกลุ่ม	382	34.86	0.09	
	รวม	384	34.93		

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่านักศึกษบริหารธุรกิจที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละด้าน
ของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามอาชีพของ
ผู้ปกครอง

ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	5	0.64	0.13	1.35
	ภายในกลุ่ม	379	36.00	0.10	
	รวม	384	36.64		
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	5	0.83	0.17	1.65
	ภายในกลุ่ม	379	38.04	0.10	
	รวม	384	38.87		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5	0.70	0.14	1.54
	ภายในกลุ่ม	379	34.23	0.09	
	รวม	384	34.93		

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาบริหารธุรกิจที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในแต่ละด้าน
ของนักศึกษการบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 จำแนกตามฐานะทาง
เศรษฐกิจของครอบครัว

ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	2	0.01	0.01	0.05
	ภายในกลุ่ม	382	36.63	0.10	
	รวม	384	36.64		
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.03	0.01	0.12
	ภายในกลุ่ม	382	38.84	0.10	
	รวม	384	38.87		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.01	0.01	0.05
	ภายในกลุ่ม	382	34.92	0.09	
	รวม	384	34.93		

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่านักศึกษการบริหารธุรกิจที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัวต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้าน
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน บ่งชี้ว่าความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจด้านความมีระเบียบวินัยและในด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคนิคระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ และสาขาวิชา แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบต่อที่มีต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ ต่อสังคม ของ นักศึกษาด้านบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาด้านบริหาร ธุรกิจ โดยจำแนกตามเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วยนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคในเวลาด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 415 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีสาขาวิชาเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัย
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตกรุงเทพมหานคร
มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert)
โดยมีลักษณะเป็นประโยคข้อความที่เป็นทางบวกและทางลบถามถึงสิ่งที่นักศึกษามีความคิดเห็นต่อ
จริยธรรมทางธุรกิจ ประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 หน่วย จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย
ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจ
เป็น 2 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัยที่มีต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ
และต่อสังคม และด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และ
ต่อสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 5 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตพัฒนการพระนคร วิทยาเขต
จักรพงษ์ภูวนารถ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ และวิทยาเขต
บพิตรพิมุข จักรวรรดิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม และขอความกรุณา
จากอาจารย์ผู้สอนให้ช่วยแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษา และช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ ซึ่งได้
แบบสอบถามคืนมา และคัดเลือกชุดที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ได้ 385 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.77
จากกลุ่มตัวอย่าง 415 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการทางสถิติดังนี้

1. จำนวนร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย
3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบต่อที่มีต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบต่อ จำนวนตามเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้สถิติค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ส่วนตัวแปรที่แบ่งได้ตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของนิวแมนคูลส์ (Newman Keuls Method)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมและคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านของนักศึกษามีดังต่อไปนี้

1.1 ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย เท่ากับ 4.07

1.2 ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจงานด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย เท่ากับ 4.10 และ 4.04 ตามลำดับ

1.3 ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจงานด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.23 ส่วนในด้านความมีระเบียบวินัยต่อคู่แข่ง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 3.79

1.4 ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจงานด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม ซึ่งทุกกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นด้านความรับผิดชอบต่อพนักงาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.19 ส่วนในด้านความรับผิดชอบต่อคู่แข่ง มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.68

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้สถิติค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรเพศ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบของ นิวแมน คูลส์ (Newman Keuls) สรุปได้ดังนี้

2.1 นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักศึกษาหญิงมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจทั้งโดยรวมในด้านความมีระเบียบวินัยและในด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้าสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัย จันทรเกษม สาขาวิชา พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม และด้านความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า

จากระดับความคิดเห็นที่พบว่านักศึกษการบริหารธุรกิจที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและด้านความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม และด้านความมีระเบียบวินัยของนักศึกษาที่สาขาวิชาต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างโดยวิธีทดสอบของนิวแมน-คูลส์ (Newman Keuls) ปรากฏผลดังนี้คือ

2.2.1 เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยของนักศึกษการบริหารธุรกิจในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นรายคู่แล้ว ปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยในแต่ละคู่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.2 นักศึกษการบริหารธุรกิจที่ศึกษาในสาขาวิชาภาษาธุรกิจ มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมสูงกว่านักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษการบริหารธุรกิจ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษการบริหารธุรกิจ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพที่ต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษการบริหารธุรกิจ จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผล

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้
คือ

1. ผลของการศึกษาคะแนนเฉลี่ยนักศึกษาบริหารธุรกิจ มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับเห็นด้วย อาจเนื่องจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้พยายามพัฒนาหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาบริหารธุรกิจให้ทันสมัย และก้าวทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ให้ความสำคัญในการพัฒนากำลังคนระดับกลาง ด้านบริหารธุรกิจให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน มีความมุ่งหมายเพื่อให้หลักสูตรเหมาะสมที่จะผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติคุณธรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม ฯลฯ ตลอดจนสานักงานจรรยาอาชีพและประกอบสัมมาอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2536 : 1 - 2)

โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วยวิชาพื้นฐาน 20 หน่วยกิต วิชาชีพเฉพาะ/วิชาเอก 63 หน่วยกิต และวิชาเลือกเสรี 3 หน่วยกิต รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 86 หน่วยกิต ในแต่ละวิชาชีพเฉพาะ/วิชาเอก มุ่งเน้นให้มีคุณธรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ ฯลฯ ให้มีความสำนึกในจรรยาบรรณของการประกอบอาชีพ รายวิชาที่มุ่งเน้นด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในกลุ่มวิชาพื้นฐาน ได้แก่ วิชาการพัฒนาประสบการณ์ชีวิตและสังคม วิชากิจกรรม 1 และวิชากิจกรรม 2

วิชาการพัฒนาประสบการณ์ชีวิตและสังคม มุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาให้มีคุณสมบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมวิชาชีพ ให้มีระเบียบวินัยในชีวิตและสังคม ให้รู้จักบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตลอดจนสร้างแนวความคิด เจตคติที่ถูกต้องในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ส่วนวิชากิจกรรม 1 และวิชากิจกรรม 2 มุ่งเน้นให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ระเบียบประเพณี จริยธรรม สิ่งแวดล้อมทางสังคม ใฝ่หาให้นักศึกษาทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ระเบียบประเพณี ด้านจริยธรรมและคุณธรรม

ด้านความช่วยเหลือและความรับผิดชอบ ด้านอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย อนุรักษ์ธรรมชาติ และด้านอาชีพกับความรับผิดชอบต่อสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่านักศึกษาทุกคนได้รับการปลูกฝังตามแนวทางแห่งคุณธรรมจริยธรรมอย่างเหมาะสม ได้รับการอบรมสั่งสอนตามกระบวนการในการเรียนการสอนอย่างมีขั้นตอนและเหมาะสมกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงในทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสบันดี อุตกฤษฎี (2538 : 147) ได้กล่าวไว้ว่า จากผลงานวิจัยทางอาชีวศึกษาหลายเรื่องที่ทำเป็นการโดยสำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ชี้ชัดว่า ความเป็นคนดีนั้นเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวที่ต้องใช้เวลาและบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในการปลูกฝัง สร้างสม เฉพาะในช่วงของการศึกษานวัยหนึ่งเท่านั้นที่จะสร้างคุณลักษณะของความเป็นคนดีได้ง่าย

1.1 นักศึกษการบริหารธุรกิจมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อพิจารณาแยกความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ต่อคู่แข่ง ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม แล้วพบว่า ความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้ามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีคะแนนเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัยต่อสังคม ความมีระเบียบวินัยต่อหน่วยราชการ ความมีระเบียบวินัยต่อพนักงาน และความมีระเบียบวินัยต่อคู่แข่ง ซึ่งมีความเห็นด้วยที่สุด

จากการที่นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้านความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ซึ่งคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง อันอาจเนื่องจากนักศึกษามีความเห็นว่ากลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ถือว่าลูกค้าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินการได้ เพราะถ้าไม่มีลูกค้าก็ไม่สามารถขายสินค้าหรือบริการได้ ธุรกิจก็ไม่สามารถจะดำรงอยู่ได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ อานวย วีรรณ (2533 : 16) ได้กล่าวไว้ว่า หากนักธุรกิจไม่สามารถรักษาลูกค้าของตนไว้ได้ก็ไม่สามารถรักษาธุรกิจของตนไว้ได้เช่นกัน และยังสอดคล้องกับ วันทนี ภูมิภทราคม และคนอื่น ๆ (2537 : 230) ที่ได้กล่าวถึงลูกค้าเป็นบุคคลที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่ธุรกิจต้องให้ความสนใจและเอาใจใส่ เพราะถ้าธุรกิจไม่มีลูกค้าก็คงจะไม่สามารถขายสินค้าหรือให้บริการได้ และก็จะไม่มีรายได้กลับเข้ามาสู่ธุรกิจ ธุรกิจต้องดึงดูดลูกค้าไว้ที่

ใช้สินค้าหรือบริการให้นานที่สุด รวมทั้งดึงดูดลูกค้าใหม่ ๆ ให้มากขึ้น การที่จะกระทำเช่นนั้นได้ จะต้องผลิตสินค้าและบริการที่ดีให้ลูกค้าชอบ และเกิดความจงรักภักดีต่อสินค้าหรือบริการของธุรกิจให้ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จินตนา บุญบงการ (2538 : 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลูกค้าไว้ว่า ลูกค้าเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน เพราะการซื้อหรือใช้สินค้าหรือบริการจะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบได้ว่าองค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว วัตถุประสงค์ของธุรกิจคือการสร้างและการรักษาลูกค้าไว้ ควรรับฟังความคิดเห็นจากลูกค้าเพื่อนำมาปรับปรุงสินค้าและบริการให้ดีขึ้น ดังนั้นการปฏิบัติต่อลูกค้าให้เกิดความเป็นธรรม เช่น ให้ความจริงใจ รับฟังความคิดเห็น ความปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์ การตรงต่อเวลาต่อลูกค้า เป็นต้น ก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและเกิดความประทับใจก็จะสามารถรักษาลูกค้าไว้ได้ตลอดไป

สำหรับคะแนนเฉลี่ยที่รองลงมา ได้แก่ ในด้านความมีระเบียบวินัยต่อสังคม ซึ่งคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย อาจเนื่องจากนักศึกษามีความคิดเห็นว่าการประกอบอาชีพทางธุรกิจที่จะให้มีความมั่นคงอยู่ในระยะยาวได้นั้น ควรที่จะประกอบอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ทำให้สังคมเสื่อมทั้งทางด้านจิตใจและศีลธรรม ควรต้องประกอบอาชีพที่เป็นสัมมาอาชีพ คือ การเลี้ยงชีพชอบโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ดังมีในองค์มรรค 8 แห่งคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งชาวพุทธที่ดีไม่ควรประกอบการค้าขาย 5 อย่าง คือ ไม่ค้าศาสตราวุธ ไม่ค้าขายมนุษย์ ไม่ค้าขายสัตว์เป็น ๆ สำหรับฆ่าเป็นอาหาร ไม่ค้าขายสุรายาเมา ไม่ค้าขายยาพิษ (คณะสงฆ์ธรรม. 2536 : 1 - 2) ดังนั้นเมื่อนักธุรกิจยึดมั่นในสัมมาอาชีพ ตลอดจนช่วยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามไว้แล้ว สังคมธุรกิจก็จะมีแต่ความสงบสุข

ส่วนคะแนนเฉลี่ยในด้านความมีระเบียบวินัยต่อคู่แข่งั้น มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความรู้สึกว่าคู่แข่งนั้นมีความสำคัญน้อยที่สุดกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากคู่แข่งนั้นอาจใช้อิทธิพลในการการค้า ทำให้เสียโอกาสอย่างไม่เป็นธรรม หรืออาจใช้กลอุบายนำความลับไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบ จึงทำให้เกิดการเสียเปรียบในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว (2538 : 274) ได้กล่าวไว้ว่า การแข่งขันทางการค้า ธุรกิจที่พ่ายแพ้กว่าจะสามารถสร้างความได้เปรียบเหนือกว่าธุรกิจที่เล็กกว่า และอาจใช้กลอุบายต่าง ๆ ในการเอาเปรียบ ได้แก่ การกล่าวร้ายโจมตีคู่แข่งด้วยวิธีการต่าง ๆ การใช้กลอุบายฉ้อฉลล้าง

ความลับคู่แข่งชั้น เป็นต้น จนรัฐบาลได้เล็งเห็นปัญหา จึงได้ออกกฎหมายเป็นข้อบังคับทางกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง และปกป้องการแข่งขันด้วยความเป็นธรรม

สิ่งที่ค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษามองเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพทางธุรกิจอย่างมีระเบียบวินัย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องตามลำดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษา ได้แก่ ความมีระเบียบวินัยต่อลูกค้า ความมีระเบียบวินัยต่อสังคม ความมีระเบียบวินัยต่อหน่วยราชการ ความมีระเบียบวินัยต่อพนักงาน และความมีระเบียบวินัยต่อคู่แข่งชั้น ย่อมจะทำให้การดำเนินธุรกิจมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาว มีความเชื่อถือระหว่างกัน สังคมธุรกิจก็จะมีแต่ความสงบสุข ถึงแม้เป็นเพียงความคิดเห็นซึ่งนักศึกษายังไม่ได้ประกอบอาชีพจริงก็ตาม แต่ก็มีความคิดเห็นทางที่ดีอย่างสมเหตุสมผล มองเห็นถึงประโยชน์และส่วนที่ดีที่จะนำไปใช้ ซึ่งความคิดจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือความประพฤติทุกอย่างของคน (ณรงค์ศักดิ์ ทะละภักดิ์. 2529 : 4) เมื่อนักศึกษามีความสำนึกในจรรยาอาชีพในทางที่ดีแล้ว ย่อมจะส่งผลให้นักศึกษาออกไปประกอบอาชีพทางธุรกิจในอนาคตอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม สังคมก็จะมีแต่ความสงบสุข ประเทศชาติจะมีความเจริญรุ่งเรือง

1.2 นักศึกษابริหารธุรกิจมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อคู่แข่งชั้น ต่อพนักงาน ต่อหน่วยราชการ และต่อสังคม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย แล้วยังพบว่าความรับผิดชอบต่อพนักงานมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด สำหรับคะแนนเฉลี่ยรองลงมาคือ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อหน่วยราชการ ความรับผิดชอบต่อลูกค้า และความรับผิดชอบต่อคู่แข่งชั้น มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด จากการที่นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้านความรับผิดชอบต่อพนักงาน อันอาจเนื่องมาจากนักศึกษามีความเห็นว่ากลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจให้ความสำคัญกับพนักงานมากที่สุด พนักงานก็คือลูกจ้างของกิจการ ซึ่งจินตนา บุญงการ (2538 : 20) ได้กล่าวถึงลูกจ้างไว้ว่า ลูกจ้างเป็นผู้ผลิตสินค้า เป็นผู้ให้บริการแก่ลูกค้าให้เกิดความประทับใจจนต้องกลับมาซื้อสินค้าหรือรับบริการอีก ทว่าห้องการค้ามีรายได้ มีกำไร ลูกจ้างจึงเป็นพลังภายในองค์การที่มีอิทธิพลมาก จึงถือว่าพนักงานเป็นบุคคลที่สำคัญ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อองค์การ จะเป็นตัวจักรและกลไกที่สำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ดังนั้นนักศึกษาจึงมีความเห็นว่าควรจะต้อง

มีความรับผิดชอบต่องานโดยการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับพนักงาน โดยการช่วยเหลือแนะนำสั่งสอน จัดสวัสดิการให้พนักงานอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ดูแลความปลอดภัยและสุขภาพของพนักงานให้เหมาะสมกับสภาพการทำงาน ตลอดจนให้การฝึกอบรมแก่พนักงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ แมงน้อย พงษ์สามารถ (2519 : 222) ที่ได้กล่าวถึงผลสรุปจากการทดลองเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลชื่อ Hawthorne Experiments ของ Elton Mayo ที่ Western Electric ที่ให้ความสนใจจิตวิสัยของมนุษย์ โดยให้ความสำคัญอย่างมากต่อทัศนคติ ขวัญกำลังใจในการทำงานของพนักงาน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิตยา เจียรณัย ปริเปรม (2533 : 183) ได้ศึกษาถึงความรู้สึกมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างเอกชน พบว่า ในด้านสวัสดิการ มีนายจ้างบางสถานประกอบการจัดสวัสดิการบางประเภทเพิ่มเติมให้กับลูกจ้าง นอกเหนือจากที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ด้วย โดยส่วนใหญ่มุ่งจะเป็นสวัสดิการทางด้านเศรษฐกิจ และสวัสดิการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ดังนั้นเมื่อพนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงานที่ดีแล้วย่อมจะทำงานร่วมกันด้วยความสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย มีความร่วมมือซึ่งกันและกัน และมีความพอใจในการทำงาน ย่อมจะทำให้องค์กรนั้น ๆ ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

สำหรับคะแนนเฉลี่ยที่รองลงมาในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับเห็นด้วย อาจเนื่องจากนักศึกษามีความคิดเห็นว่า การประกอบธุรกิจจะต้องคำนึงถึงสังคมเพราะหน่วยธุรกิจก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงควรที่จะต้องช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและรักษาภาวะแวดล้อม มาให้เป็นพิษ ดูแลเอาใจใส่ต่อความมั่นคงแข็งแรงของอาคารเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้บริการและเสียสละช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา บุญงการ (2538 : 10) ได้กล่าวไว้ว่าในปัจจุบันสังคมได้ให้ความสนใจในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การควบคุมดูแลภาวะมลพิษ สุขภาพและความปลอดภัยของคนในสถานทำงาน ความปลอดภัยและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และยังสอดคล้องกับ ไชย ฌ พล (2536 : 135) ได้กล่าวว่า ธุรกิจต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติในโลกคือ ไม่ควรผลิตสินค้าที่ทำลายมนุษย์ คุณภาพสังคม หรือคุณภาพสภาพแวดล้อม ต้องมีระบบกำจัดน้ำเสีย

ไม่มส่อยของเสีย อันเกิดจากกระบวนการผลิตลงสู่สิ่งแวดล้อม และควรร่วมเสียภาษีสิ่งแวดล้อม หรือร่วมบริจาคเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้องค์การธุรกิจควรจะต้องสร้างความสัมพันธ์ กับชุมชนด้วย เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีของชุมชนต่อธุรกิจ เช่น สนับสนุนโครงการของชุมชน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการของชุมชน เป็นต้น และยังสอดคล้องกับ เริงชัย หมั่นชนะ (2535 : 80 - 81) ได้กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับชุมชน ไว้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนจะทำให้ธุรกิจสามารถสร้างการติดต่อใหม่ ๆ และ สร้างความผูกพันระหว่างองค์การกับชุมชนทั้งหลาย จึงอาจกล่าวได้ว่า นักศึกษาได้มองเห็นถึง ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อมที่จะ มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของธุรกิจได้ในระยะยาว เพื่อความสงบสุขและประโยชน์ของสังคม

ส่วนคะแนนเฉลี่ยในด้านความรับผิดชอบต่อคู่แข่ง มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะ นักศึกษามีความรู้สึกว่าคู่แข่งนั้นไม่น่าไว้วางใจ อาจทำให้เสียโอกาสทางการค้าได้ ถึงแม้ว่า การแข่งขันจะทำให้ธุรกิจพัฒนาเพื่อพิสูจน์ความสามารถ เพื่อให้คู่แข่งยอมรับสินค้าที่ดีกว่า แต่เมื่อ มีสถานการณ์มาถึงก็จะมีปมบังคับให้ธุรกิจต้องทำตาม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับ ไชย ณ พล (2536 : 160) ที่กล่าวว่า การแข่งขันมีอิทธิพลที่จะบีบบังคับให้ธุรกิจต้องทำตาม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับ ไชย ณ พล (2536 : 160) ที่กล่าวว่า การแข่งขันมีอิทธิพลที่จะบีบบังคับให้ธุรกิจต้องทำตาม ๆ กัน มาตรฐานจรรยาบรรณเพื่อให้แข่งขันได้ในตลาด ด้วยกลัวที่จะเสียเปรียบในการแข่งขันและ โอกาสทางการตลาด องค์การธุรกิจจำนวนไม่น้อยยอมทำลายจรรยาบรรณของตนเพื่อช่วงชิง ความได้เปรียบทางการค้า

สิ่งที่ค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษามองเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพทางธุรกิจ อย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องตามลำดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษา ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อพนักงาน ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อ หน่วยราชการ ความรับผิดชอบต่อลูกค้า และความรับผิดชอบต่อคู่แข่ง ซึ่งทุกกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความคิดเห็นที่มีความรับผิดชอบต่อ ย่อมทำให้เกิดความเป็นธรรม ความพึงพอใจ และความสัมพันธ์อันดีต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ธุรกิจก็จะมีทั้งความมั่นคงและมั่นคง อยู่ในระยะเวลายาวนาน เพราะสิ่งที่มีมนุษย์ปรารถนาบางครั้งไม่อาจหาซื้อได้ด้วยเงิน เช่น อำนาจจิต อำนาจวาสนา อำนาจมหาชน อำนาจบารมี อำนาจแห่งความมั่นคง อำนาจเหนือ

ธรรมชาติ อำนาจแห่งความบริสุทธิ์ทั้งความสง่า ปัญญา วาสนา บารมี อันเป็นความต้องการ
 ขั้นสูงของมนุษย์นั้น แต่การประพฤติตนถูกต้อง สอดคล้องเหมาะสมกับพลังธรรมชาติ และการ
 พัฒนาตนอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ได้สิ่งมีค่าเหล่านี้มา เป้าหมายของธุรกิจควรต้องสอดคล้องกับ
 ปรัชญาแท้จริงของมนุษย์ด้วยคือ ทำธุรกิจเพื่อเงิน เพื่อความสุขของทุกคน เพื่อความสมบูรณ์
 ของชีวิตทั้งหลาย เพื่อความรุ่งโรจน์ ความเป็นธรรมและความสงบสุขในสังคมมนุษยชาติ (ไชย
 ณ พล. 2536 : 201 - 202) ดังนั้นเมื่อนักศึกษามีความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มองเห็นถึง
 ประโยชน์และส่วนดีที่จะนำไปใช้ จึงแสดงให้เห็นว่า เมื่อนักศึกษาออกไปประกอบอาชีพทางธุรกิจ
 ย่อมประพฤติปฏิบัติอย่างมีความรับผิดชอบ อันจะทำให้สังคมมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ นักศึกษาบริหารธุรกิจ
 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพ
 มหานคร จำแนกตามตัวแปรเพศ สาขาวิชา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง
 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้คือ

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาชาย
 และนักศึกษาหญิง พบว่า แตกต่างกันทั้งคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้าน และ
 พบต่อไปอีกว่านักศึกษาหญิงมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจสูงกว่านักศึกษาชาย
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุก ๆ ด้าน สิ่งที่ค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเพศว่าเป็นตัวแปร
 ที่สำคัญตัวแปรหนึ่ง ที่ส่งผลให้นักศึกษามีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจแตกต่างกันได้ จึง
 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดนัย จารุประสิทธิ์ (2533 :
 บทคัดย่อ) และผลงานวิจัยของกรมการฝึกหัดครู (2525 : 258) ที่พบว่าทัศนคติเชิงจริยธรรม
 และคุณลักษณะทางจริยธรรมในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาหญิง
 อยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาชาย และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันทรจิรา มูลเมือง
 (2534 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นิสิตนักศึกษาหญิงมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านิสิตนักศึกษา
 ชาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เอ็ดวาร์ด (Edward. 1993 : Abstract)
 ที่พบว่า นักศึกษาหญิงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมทางธุรกิจสูงกว่านักศึกษาชาย จากผลงานวิจัยดังกล่าว

ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการที่นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นที่ต่างกันนั้น เป็นไปตาม ทฤษฎีการพัฒนาการของบุคคลตามที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ศึกษาถึงพัฒนาการของบุคคลและ ประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของบุคคลได้ ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า คนที่มีเพศต่างกันอาจเป็นสาเหตุให้ได้รับประสบการณ์ ทางสังคมที่แตกต่างกันไปได้มาก อันอาจมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลเหล่านั้นด้วย และ ยังกล่าวต่อไปอีกว่า มีผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่ยืนยันว่า หญิงมีการคล้อยตามสังคมสูงกว่าชาย อันอาจ คาดได้ว่าในระหว่างวัยรุ่น หญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชาย แต่อย่างไรก็ดีมีผลงาน วิจัยบางเรื่องที่ขัดแย้งคือ ผลงานวิจัยของ อาร์ทชอร์ท เมย์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Hartshorne and May. 1928) และเบอร์ตัน (Burton. 1963) ที่ พบว่า หญิงโกงในสถานการณ์ต่าง ๆ มากกว่าชาย

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัย ที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความมีระเบียบวินัยและคะแนนเฉลี่ย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อนำคะแนนเฉลี่ยด้านความมี ระเบียบวินัยมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความมีระเบียบวินัยของนักศึกษา บริหารธุรกิจที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ ใน ด้านความมีระเบียบวินัยในแต่ละคู่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคะแนนเฉลี่ยโดย รวมเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยสาขาวิชาภาษาธุรกิจ มีคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมสูงกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ธุรกิจ สิ่งที่ค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าสาขาวิชาเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลให้นักศึกษามีความ คิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจแตกต่างกันได้ โดยเฉพาะสาขาวิชาภาษาธุรกิจและสาขาวิชา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรมการฝึกหัดครู (2525 : 225) ที่พบว่า นักศึกษากลุ่มวิชาเอกต่าง ๆ มีคุณลักษณะทาง จริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่นักศึกษาวิชาเอก กลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยต่ำกว่านักศึกษาวิชาเอกกลุ่มภาษาและกลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่ม เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากสาขาวิชาภาษาธุรกิจนั้น

ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร เฉพาะสาขาวิชาภาษาธุรกิจ มุ่งผลิตนักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางธุรกิจที่ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างมาก ครอบคลุมอย่างยิ่งธุรกิจทางด้านต่างประเทศ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ภาษาต่างประเทศโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษานำความรู้ความสามารถดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติการด้านธุรกิจต่างประเทศหรือเกี่ยวกับการเลขานุการ การติดต่อประสานงาน การประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติสำนักงาน การท่องเที่ยว การสื่อสารต่างประเทศ และการแปล ำหรับปฏิบัติงานด้วยหลักวิชาการที่มีการเตรียมและวางแผนอย่างรอบคอบ ประหยัด รวดเร็ว และตรงต่อเวลา แก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล และรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนเป็นผู้มีคุณธรรมมีความประพฤติดี มีจริยวัตรอันดีงาม และมีมนุษยสัมพันธ์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2536 : 12)

ส่วนสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจนั้น ความมุ่งหมายของหลักสูตรเฉพาะสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจมุ่งเน้นเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และมีความเข้าใจถึงการวิจัยข้อมูลธุรกิจด้านเทคนิค และวิธีการใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ทั้งในด้านการวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจ มีความเชี่ยวชาญในการเขียนคำสั่ง ำให้มีความคุ้นเคยกับเครื่องคอมพิวเตอร์สมัยใหม่ รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ สามารถไปประกอบอาชีพในตำแหน่งผู้ชำนาญการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และสามารถคิดหาหรือดัดแปลงวิธีการที่เหมาะสม เพื่อนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ในหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2536 : 12) ซึ่งในหลักสูตรเฉพาะของสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจนี้ ไม่ได้ระบุถึงการมีคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ด้วย

ดังจะเห็นได้จากความมุ่งหมายของหลักสูตรทั้ง 2 สาขาดังกล่าวข้างต้นนั้น สาขาภาษาธุรกิจจะเน้นทั้งด้านความรู้ความสามารถและคุณธรรม มีความประพฤติดี มีจริยวัตรอันดีงาม และมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่จำเป็นสำหรับผู้ที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพทางด้านเลขานุการหรือด้านการต่างประเทศ ส่วนสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจนั้นเน้นในด้านความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มากเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และไม่ได้เน้นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่านักศึกษาสาขาวิชาภาษาธุรกิจนี้มุ่งำไปประกอบอาชีพทางด้านธุรกิจต่างประเทศหรือปฏิบัติด้านเลขานุการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี

คุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งควรจะต้องมีความละเอียดรอบคอบ มีจิตใจที่ละเอียดอ่อน มีปฏิภาณไหวพริบ รู้จักแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผลด้วยความแคล่วคล่องว่องไว มีจริยวัตรอันดีงาม มีมนุษยสัมพันธ์และมีความรับผิดชอบ ส่วนสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจนั้น นักศึกษาอาจมีความแตกต่างจากสาขาวิชาภาษาธุรกิจ เพราะว่าการปฏิบัติงานในการศึกษาที่ต้องเกี่ยวข้องกับเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลง มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ การปฏิบัติการณ์ส่วนใหญ่ นักศึกษาจะต้องสัมผัสกับเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่เสมอ ๆ ทำให้มีความสัมพันธ์กับวัตถุมากกว่าผู้คน มีแนวโน้มการปรับตัวให้สัมพันธ์กับวัตถุเพิ่มขึ้นทีละเล็กละน้อย ทำให้จิตใจไม่ละเอียดอ่อนเท่า นักศึกษาสาขาภาษาธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับสุรพจน์ สุวรรณพานิช (2531 : 20) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีสูงขึ้น ปัจจัยที่อาจจะส่งเสริมให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างขาดจริยธรรมเพิ่มขึ้น ได้แก่ เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ ทำให้การตัดสินใจในการดำเนินงานค่อนข้างจะขึ้นอยู่กับแนวความคิดบุคคลิก และอุปนิสัยของผู้ดำเนินงาน ซึ่งหากขาดจริยธรรมก็จะมีโอกาสทำสิ่งที่ไม่จริยธรรมได้ง่ายและสะดวกขึ้น และยังสอดคล้องกับ อุทัย โพธิสุข (2537 : 149 - 150) ได้กล่าวไว้ว่า ความก้าวหน้าทางคอมพิวเตอร์นำไปสู่การพัฒนาทางวิชาการหลายสาขานำมาซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลและส่งผลอย่างคาดไม่ถึง ทำให้คนไทยในหลายสังคมปรับตัวตามไม่ทัน เรียกว่า เป็นการช็อกทางสังคม เมื่อมีคุณค่ายอมมีโทษอยู่ในตัว ปัจจุบันเราประสบปัญหาที่แก้ไม่ตก คือ ปัญหาความเสื่อมทรามทางจิตใจ ทางสังคม ทำให้เกิดช่องว่างยิ่งกว้างขึ้นตามความเร็วของเทคโนโลยี ดังนั้นการเตรียมเยาวชนให้รู้จักและใช้เทคโนโลยีทางที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาริหาร

ธุรกิจที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อันอาจกล่าวได้ว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครองไม่ได้เป็นตัวแปรที่ส่งผลให้นักศึกษามีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาได้ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาในระยะเวลานานหลายปี จึงได้รับอิทธิพลจากสถาบันการศึกษาโดยได้รับการ

อบรมสั่งสอน ได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนจากสถาบันการศึกษาที่คล้ายคลึงกันตามกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันฯ จึงทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นที่คล้าย ๆ กันได้ ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันทรจิรา มูลเมือง (2534 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาที่ปีดามารดา มีระดับการศึกษาต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รืออล (Reall. 1993 : Abstract) ที่พบว่า การศึกษาของผู้ปกครองของนักศึกษามหาวิทยาลัยไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจริยธรรมในการเล่นเกมส์

2.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อันอาจกล่าวได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองไม่ได้เป็นตัวแปรที่ส่งผลให้นักศึกษามีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่อาชีพของผู้ปกครองของนักศึกษามหาวิทยาลัยประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 35.8 ประกอบกับในสถาบันการศึกษามีระเบียบการปกครองนักศึกษาที่เคร่งครัด เช่น การแต่งกายของนักศึกษาต้องเป็นไปตามระเบียบของสถาบันอย่างเคร่งครัด ดังนั้นนักศึกษาทุกคนไม่ว่าผู้ปกครองจะประกอบอาชีพใดที่ทำห้ครอบครัวมีรายได้สูงหรือต่ำอย่างไร เมื่อเข้ามาศึกษาอยู่ในสถาบันฯ ทุกคนจะมีสถานะเท่าเทียมกัน และได้รับความเสมอภาคทางการเรียนการสอนโดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ ได้รับการปลูกฝัง การอบรมสั่งสอน ได้เข้าร่วมกิจกรรม ได้รับประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจที่ไม่แตกต่างกัน

2.5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อันอาจกล่าวได้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ได้เป็นตัวแปรที่ส่งผลให้นักศึกษามีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจแตกต่างกัน โดยอาจเป็นเพราะว่านักศึกษาไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้ปกครองของตนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แท้จริงเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งผลงานวิจัยนี้

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิพวรรณ ลิ้มสุชนันต์ (2535 : 198) ที่พบว่านักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินัก (2520 : 182) ที่พบว่า ลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนที่มาจากรอบครัวฐานะต่างกัน ไม่แตกต่างกันมากตามที่ได้คาดหวังไว้ และยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า อาจเป็นด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เพราะอิทธิพลของการเรียนอยู่ในโรงเรียนหลายปี อาจลบเลือนอิทธิพลทางบ้านได้บ้าง การสอบถามถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจากเด็ก อาจทำไม่ได้เที่ยงตรงเท่าที่ควร วิธีการแบ่งประชากรออกเป็นระดับต่าง ๆ ตามฐานะเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยนั้น ถึงแม้จะยึดวิธีการแบ่งตามระดับรายได้ของครอบครัวเป็นหลักก็ตาม แต่ก็ยังขาดหลักการแบ่งที่เป็นอันหนึ่งอันเดียว และเป็นมาตรฐานให้นักวิชาการได้ยึดถือ จึงทำให้มองเห็นความแตกต่างทางจริยธรรมของบุคคลที่มีฐานะต่าง ๆ ทางสังคมยังไม่แจ่มชัดนัก

ข้อเสนอแนะ ✖

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีสิ่งที่จะเสนอแนะเพื่อให้เป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ควรจัดวิชาจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจเป็นวิชาบังคับไว้ในหลักสูตรด้วยเพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างแนวทางจริยธรรมในการประกอบอาชีพธุรกิจให้มากยิ่งขึ้น
2. อาจารย์ผู้สอนควรสอดแทรกจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจทุก ๆ วิชาที่เรียนในหลักสูตร
3. ควรใช้กรณีศึกษาของการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย และชี้ให้เห็นถึงผลที่ได้รับอันเป็นลบ
4. ควรมีการจัดโครงการฝึกอบรมนักศึกษาให้เกิดจิตสำนึกและมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพทางธุรกิจ โดยอาจเชิญวิทยากรซึ่งเป็นเจ้าของสถานประกอบการที่มีคุณธรรมมีจริยธรรมในการประกอบธุรกิจมาอบรมและให้ความรู้แก่นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการ

กระตุ้นเตือนและปลูกจิตสำนึกที่ดีให้นักศึกษา เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติให้เป็นนักธุรกิจที่ดีในอนาคตต่อไป

5. ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และเน้นในภาคปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการฝึกฝนและสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้สามารถปฏิบัติได้จนติดเป็นนิสัย

★

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการมีจริยธรรมในทางธุรกิจ
2. ควรศึกษาความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาระดับอื่น ๆ ได้แก่ ระดับ ปวช. และระดับปริญญาตรี
3. ควรศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษารายบุคคล เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมหรือให้เพื่อนสังเกตพฤติกรรมของเพื่อน
4. ควรพัฒนาเครื่องมือการวิจัยในลักษณะที่สามารถจะล้วงความลับจากผู้ตอบให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเป็นคำถามในลักษณะสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เป็นต้น
5. ควรที่จะติดตามศึกษาความมีจริยธรรมในทางธุรกิจของนักศึกษาริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว และไปประกอบอาชีพทางธุรกิจว่าในสภาพแวดล้อม และสิ่งเข้ายวนต่าง ๆ ทาาให้จริยธรรมทางธุรกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล อัญชันภาติ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 2536.
- กิริติ บุญเจือ. ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2519.
- โรวิท ประวาลพุกษ์ และภณิดา กุสกูล. เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 1.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.
- คณะสหอยธรรม. "เพื่อนคู่ใจ," หนังสืออนุสรณ์ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นายชิต
แนวบุญเนียร วันอาทิตย์ที่ 24 ตุลาคม 2536.
- จันทร์จิรา มูลเมือง. การเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่าง
สาขาวิชา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
อัสสาเนา.
- จารักษ์ แสงทวีป. "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ," เทคนิคและแนวทางป้องกันการฉ้อโกง
ฉ้อฉล ปลอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์. เอกสารการภาษีอากร
วารสารรายเดือนที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษีอากรทุกชนิด. กรุงเทพฯ : บริษัท
ธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร จำกัด, ม.ป.ป.
- จินตนา บุญงการ. สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : น้าอักษรการพิมพ์, 2538.
- เฉลิมศรี ธรรมบุตร และคนอื่น ๆ. เพื่อสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผู้หญิง,
2535.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2534.
- ไชย ณ พล. การบริหารด้วยระบบศรัทธาและจรรยาบรรณทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ :
เพรสมีเดีย จำกัด, 2536.

ณรงค์ดี ทะละภักดิ์. "จริยธรรมกับสุขภาพจิต." การพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, 2529.

दनัย จารุประสิทธิ์. การศึกษาทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาในกลุ่ม
วิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ สงขลา, 2533. อัดสำเนา.

दनัย เทียนพุม. นักบริหารมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสตร์, 2530.

ดวงเดือน พันธุมนาวัน. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2524.

ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 เรื่อง
จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ทิพวรรณ ลีมสุชนิรันดร์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน.
ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2535. อัดสำเนา.

เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ. พระราชโอรสในพิธีพระราชทาน
ปริญญาดุษฎีบัณฑิตสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ณ อาคารใหม่สวนอัมพร
วันพุธที่ 18 ธันวาคม 2534. (ภาคบ่าย)

ธีระพร อูวรรณธ. เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.

นิตยา เจียรนัยปริเบรม. ความรู้สึกลับคั้งในการทำงานของลูกจ้างเอกชน : ศึกษาเฉพาะ
กิจการอุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าผู้ชายและเด็กชาย ในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ สศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533. อัดสำเนา.

นิตยา ชุมหวงศ์. "จริยธรรมทางธุรกิจ." วารสารบริหารธุรกิจ. คณะพาณิชยศาสตร์
และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 16(62) : เมษายน - มิถุนายน 2536.

นงนอย พงษ์สามารถ. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์. 2519.

บรรณวิทย์ บุญรัตน์ และคนอื่น ๆ. ตะวันรอน. กรุงเทพฯ : บริษัทวิคตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด, 2532.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์, 2535.

ประยูร จินดาประดิษฐ์. "จริยธรรมกับการทำธุรกิจ," เอกสารการสัมมนาโครงการบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

ประสาร มฤคพิทักษ์. รวมบทสนทนา ชีวิตธุรกิจ ชุดที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารทัศน์, 2529.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. รายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษาค่านิยมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 1.

กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท.

จำกัด, 2538.

พนัส หันนาจินทร์. การสอนค่านิยม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2520.

พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา. "แนวทางการผลิตบัณฑิตด้านบริหารธุรกิจ," ประชาชาติธุรกิจ.

ฉบับพิเศษ โครงการปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

มารินชญ์ ดันขวนิชย์. "ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ," สรุปทัศน์.

9 : กันยายน 2523.

มิลินทร์ สาเกาเงิน. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนจากการประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 และ 2521. ปริญญาโท

กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

อัดสำเนา.

ระยับพันธ์. แปลและเรียบเรียง. กลยุทธ์ในการสร้างนักบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แม่น้ำ, 2533.

ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2538.

ระวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์. การวัดทัศนคติเบื้องต้น. ชลบุรี : เอกสารคำสอนภาควิชา
หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2533.

รักษาดินแดน, กรม. โครงการ "เข้าคิว". กรุงเทพฯ : ระยะเวลาของโครงการ 3-5 ปี
เริ่มตั้งแต่ธันวาคม 2536.

เริงชัย หมิณชนะ. จิตวิทยาธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสตร์, 2535.

วสิน อินทสระ. จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2518.

วันทนี ภูมิภักธาคม และคนอื่น ๆ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์, 2537.

วารี หะวานนท์. "แนวทางการผลิตบัณฑิตด้านบริหารธุรกิจ," ประชาชาติธุรกิจ.

ฉบับพิเศษ โครงการปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

วิฑูรย์ ภูริปัญญวานิช. "ธุรกิจสีเขียว," เพิ่มผลผลิต. วารสารเชิงวิชาการด้านการจัดการ
33(4) : 45 - 47 : กรกฎาคม - สิงหาคม 2537.

วิฑูรย์ สิมะโรชดี. "การควบคุมความปลอดภัยทั่วทั้งองค์กร," จุฬาลงกรณ์วารสาร.
6(23) : 10 - 14 ; เมษายน - มิถุนายน 2537.

วิสามนศึกษา, กรม. วินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยและความเจริญ
รุ่งเรืองของชาติ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.. 2505.

วิโรจน์ ภูตระกูล. "การอธิบายเรื่อง "จริยธรรมกับธุรกิจ," วารสารบริหารธุรกิจ.
12(47) : 17 - 28 ; กรกฎาคม - กันยายน 2531.

- วีระพงษ์ บุญธัญญาส. "ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ," เทคนิคและแนวทางการป้องกันการค้าฉ้อโกง บลอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์. เอกสารการพาณิชย์อากร วารสารรายเดือนที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพาณิชย์อากรทุกชนิด. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมนิติการบัญชีและพาณิชย์อากร จำกัด, ม.ป.ป.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2536 สายวิชาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2536.
- _____. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาภาษาธุรกิจ หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2536 สายวิชาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2536.
- _____. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายวิชาบริหารธุรกิจ หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2536. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2536.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย. กรมการฝึกหัดครู. การวิจัยเรื่องจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัดสถาบันศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู, 2525.
- ศุภชัย พานิชภักดิ์. "หลักสูตรจริยธรรมกับการบริหารธุรกิจ รากฐานของกติกานในระบบเศรษฐกิจเสรี," จุฬาลงกรณ์วารสาร. 2(7) : 10 - 14 ; เมษายน - มิถุนายน 2533.
- สงัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สบสันต์ อุตกฤษฎ์. "การเรียนการสอนทางอาชีวศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์," วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา. 7(13) : 13 - 17 ; กุมภาพันธ์ 2538.
- สมชาย ภาควิชาสนธิวิวัฒน์ และคนอื่น ๆ. กระแสนการจัดการ. กรุงเทพฯ : หจก.เอช แอน การพิมพ์, 2533.
- สมภพ วิจารณ์พันธุ์ และคนอื่น ๆ. นักบริหารระดับโลก "หัวหน้ามือหนึ่งและองค์การมือหนึ่ง". กรุงเทพฯ : ราชดาริพับลิเคชั่น, 2530.

สมาใจ วิริยะบัณฑิตกุล. สหพัฒนา ไร่แล้วแตกและแตกแล้วไร่. กรุงเทพฯ : บริษัทผู้จัดการ จำกัด, 2533.

สำนักงานกฤษฎีกา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535.

_____. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2535.

สุกัญญา สุตบรรทัด และคนอื่น ๆ. กรณีศึกษาเพื่อการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สื่อมวลชนไทย. โครงการส่งเสริมคุณธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สุพจน์ สุรจัน. "อาชญากรรมทางธุรกิจ ข้อคิดจากต่างประเทศ," เทคนิคและแนวทาง ป้องกันการฉ้อโกง น้อยลง ปลอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์. เอกสาร การภาษีอากร วารสารรายเดือนที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษีอากรทุกชนิด. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมเนียมการบัญชีและภาษีอากร จำกัด, ม.ป.ป.

สุพจน์ สุวรรณพานิช. "จริยธรรมกับธุรกิจ," ประชาชาติธุรกิจ. ฉบับพิเศษ โครงการ ปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

สุวัฒน์ ชื่นพิศาล. "การตลาดเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม : มาคุมกำเนิดขยะกันเถอะ," จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. 16(58) : 31 - 37 ; มกราคม 2537.

อัจฉรา อัมมายนกชาติ, แปล. พลังแห่งจริยธรรมระดับสุดยอดของการบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงหา, 2534.

อาชีวศึกษา, กรม. บทสัมภาษณ์ "คนอย่างไรที่นายจ้างต้องการ". การให้สัมภาษณ์พิเศษ เกี่ยวกับการรับบุคคลเข้าทำงานของภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ. กรุงเทพฯ : หจก.พิมพ์พรรณการพิมพ์, 2530.

อานวย วีรวรรณ. จริยธรรมนักธุรกิจ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการ จัดการแห่งประเทศไทย ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่, 2533.

- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. การสัมพัทธ์อย่างทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการ
ตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.
- อุษณีย์ โพธิสุข. สร้างลูกให้เป็นอัจฉริยะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก, 2537.
- Bailey, Jefferey Joseph. "Business Ethics : The Effects of Social
Cue Framing, Gain/Loss Framing and Situational Injustice on
Ethical Judgments and Decision - Making," Dissertation
Abstracts. Degree : PHD, The University of Akron, 1991.
- Best, John W. Research in Education. 3rd ed. New Delhi : Prentice-
Hall of India Private Limited, 1978.
- Cronbach, Lee Joseph. Essential of Phychological Testing. 3re ed.
New York : Harper and Row, 1970.
- Good. Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill,
Inc., 1973.
- Hilton, James M. "The Relationship between the level of Moral
Judgement of High School Students and Their levels of
Interpersonal Trust, Socio-Economic Status and Intelligence,"
Dissertation Abstracts. International, 1978.
- Kohlberg, L. "Development of Moral Character and Moral Idealogy,"
in Review of Child Development Research Vol.1" ed by M.L.
Hoffman. p.383-432. New York : Connecticut Printers, Inc.,
1964.

- Kroecker, Timothy S. "Situational and Individual Influences Upon Ethical Decision - Making in Organizations : A Policy Capturing Approach (Fast Food Industry, Business Ethics)," Dissertation Abstracts. Degree : P.HD., Illinois : Illinois Institute of Technology, 1993.
- Lohr - Schutz, Martha. "Business Ethics and Management Training : A Call for Integrating Ethics into the Curriculum of Austrian Business School," Dissertation Abstracts. Degree : DRSOCOEC, Austria : Johannes Kepler Universitaet Linz, 1993.
- Rarich, Jeffrey L. "The Application of Reinhold Niebuhr's Two-Tiered Political Ethic to the Business Realm with the Challenger Catastrophe as a case Study (Niebuhr Reinhold, Business Ethics)," Dissertation Abstracts. Degree : P.HD., Drew University, 1991.
- Reall, Michael John. "The Relationship of Cognitive Maral Development, Moral Reasoning, and Moral Conduct of Business Students in a Competitive Environment," Dissertation Abstracts. Degree : PHD, University of Idaho, 1993.
- Rest, Jame R. Moral Judgement Related to Characteristics. Unpublished Manuscripted University of Minisota, 1976.
- Snodgrass, James Edward. "Business Ethics : A Comparative Study of Undergraduates (Moral Reasoning)," Dissertation Abstracts. Degree : P.HD., University of Idaho, 1993.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม
- รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

ที่ ทม 1007/0671

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

24 มกราคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวพิศมัย พนาเวศร์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกธุรกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ.วดี ขาดีอุทิศ	ประธาน
ผศ.ทองหล่อ วิภาวิน	กรรมการ
อ.ดารา ภาคสุชน	กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

1. รองศาสตราจารย์ปรีชา ลีมไทย อาจารย์พิเศษประจำภาควิชาบริหารธุรกิจ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
2. รองศาสตราจารย์ไพศาล หวังพานิช รองอธิการบดี (องค์กรักษ์)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รองศาสตราจารย์พวงรัตน์ ทวีรัตน์ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. รองศาสตราจารย์สบสันต์ อุตกฤษฎ์ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
5. ดร.อนุวัติ คุ้มแก้ว อาจารย์โรงเรียนเบ็ญสพานวิทยา

ภาคผนวก ข

- หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม
- แบบสอบถาม
- รูปภาพแบบสอบถาม

ที่ ทม 1007/2325

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

15 พฤษภาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวพิศมัย พนาเวศร์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกธุรกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติ ในเขตกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ.วดี ขาดีอุทิศ ประธาน

ผศ.ทองหล่อ วิภาวิน กรรมการ

อ.ดารา ภาคสุชน กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ให้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ตอบ
แบบสอบถาม ในระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2539 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดฯ ให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

27 พฤษภาคม 2539

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน นักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวพิศมัย พนาเวศร์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกธุรกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร" ใ้ค้ดย้าให้นักศึกษาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ซึ่งข้อมูลนี้มีความสำคัญต่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมในทางธุรกิจ ตลอดจนปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จึงขอขอบคุณในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวพิศมัย พนาเวศร์)

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกธุรกิจศึกษา

แบบสอบถาม

เรื่อง "ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร"

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2

สำหรับ "จริยธรรมทางธุรกิจ" นั้น หมายถึงแนวทางการประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพทางธุรกิจที่กำหนดขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ ซึ่งอาจจะระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ สำหรับนักธุรกิจพึงยึดถือปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และสำนึกในความรับผิดชอบต่อพฤติกรรม และการกระทำที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ สังคม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น ๆ

การตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ไม่มีข้อใดถูกหรือผิดและไม่จำเป็นต้องชี้ถึงความดีและไม่ดีของบุคคล คำตอบจากนักศึกษามีประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง จึงขอความร่วมมือจากนักศึกษากรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ โดยไม่ต้องระบุชื่อ และโปรดตอบทุกข้อ เพราะถ้าข้อใดข้อหนึ่งขาดไป แบบสอบถามนี้จะใช้ไม่ได้ทันที

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของนักศึกษา โปรดขีดเครื่องหมาย / ใน ()

หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. วิทยาเขตที่ศึกษา

- () พณิชยการพระนคร
- () จักรพงษ์ภูวนารถ
- () เทคนิครุงเทพฯ
- () บพิตรพิมุข มหาเมฆ
- () บพิตรพิมุข จักรวรรดิ

2. เพศ

☐ ชาย☐ หญิง

3. สาขาวิชาที่ศึกษา

☐ สาขาวิชาการบัญชี☐ สาขาวิชาการตลาด☐ สาขาวิชาการเลขานุการ☐ สาขาวิชาการเงินการธนาคาร☐ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ☐ สาขาวิชาการโฆษณา☐ สาขาวิชาภาษาธุรกิจ4. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ปกครอง (ผู้ปกครองได้แก่ บิดา, มารดา, ญาติ
พี่น้อง หรือผู้ให้ความอุปการะเลี้ยงดูบุคคลใดบุคคลหนึ่ง)☐ ระดับประถมศึกษา☐ ระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า☐ ระดับอุดมศึกษา☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. อาชีพของผู้ปกครอง

☐ รับราชการ☐ ทำงานรัฐวิสาหกิจ☐ ทำงานบริษัทเอกชน☐ ประกอบธุรกิจส่วนตัว☐ เกษตรกรรม☐ รับจ้างทั่วไป☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้ของบิดาและมารดารวมกัน หรือรายได้ของผู้ให้ความอุปการะเลี้ยงดู โดยประมาณต่อเดือน)
- () 12.000 บาทหรือน้อยกว่า
 - () 12,001 - 30,000 บาท
 - () มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจ ในด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบที่มีต่อลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม ขอให้นักศึกษาพิจารณาข้อความแต่ละข้อที่กำหนดไว้ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อความเหล่านั้น ซึ่งอาจจะ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" "เห็นด้วย" "ไม่แน่ใจ" "ไม่เห็นด้วย" "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" โดยให้เลือกเพียงระดับเดียวต่อหนึ่งข้อความ และขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงดังนี้

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	ความคิดเห็นของลูกค้าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า.....					
2	การบริการลูกค้าจะต้องให้ทุกคนได้รับเท่าเทียมกัน.....					
3	การทำธุรกิจควรได้ผลตอบแทน 100% จึงจะอยู่รอด.....					
4	สินค้าประเภทอาหารจะต้องเน้นด้านสีกลิ่นให้มาก.....					
5	ข้าพเจ้าจะไม่สบายใจ ถ้าไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับลูกค้า.....					
6	การมีอัยยาศัยไมตรีต่อลูกค้าเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องฝึกทำ.....					
7	ถ้าความต้องการสินค้ามีมาก ควรลดจำนวนวัสดุลงบ้าง ในการผลิตสินค้า.....					
8	การนำสินค้าที่คุณภาพต่างกันมาขายคละกันเป็นการ บริหารงานที่ดี.....					
9	การแจ้งข่าวเท็จเป็นบางครั้งเพื่อให้ลูกค้ารีบซื้อสินค้า โดยเร็วเป็นเรื่องปกติ.....					
10	การส่งสินค้าที่ล่าช้าเล็กน้อยไม่เกิดผลเสียหาย.....					
11	การเก็บสินค้าไว้เพื่อขายในราคาสูง เป็นสิ่งที่ไม่ควร กระทำ.....					
12	เมื่อลูกค้าแสดงความเชยย่อมนถือเป็นเรื่องที่น่าขบขัน.....					
13	การใช้สารเคมีผสมในอาหารเป็นสิ่งไม่จำเป็น.....					
14	การส่งสินค้าครบถ้วนตามที่ลูกค้าสั่งเป็นสิ่งจำเป็น.....					
15	ลูกค้ามักเป็นเหยื่อของพ่อค้าเจ้าเล่ห์ ถ้าเราไม่หลอกเขา เขาก็ต้องถูกคนอื่นหลอกอยู่แล้ว.....					

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
16	การตรงต่อเวลาต่อลูกค้ามีความจำเป็นมาก.....					
17	คำแนะนำของลูกค้าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย.....					
18	การบริการลูกค้าด้วยความรวดเร็วเป็นสิ่งจำเป็น.....					
19	ควรต้อนรับลูกค้าที่แต่งกายภูมิฐาน.....					
20	การผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานเป็นสิ่งที่สำคัญมาก.....					
21	การให้ความร่วมมือกับคู่แข่งจนคิดค้นผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ไม่ จำเป็น.....					
22	การให้ความร่วมมือกับคู่แข่งจนวางแผนป้องกันการขาด แคลนทรัพยากรธรรมชาติทำให้เสียเวลา.....					
23	การแย่งลูกค้าจากคู่แข่งเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ.....					
24	การโจมตีสินค้าของคู่แข่งเป็นเรื่องธรรมดา.....					
25	การเป็นผู้นำทางการตลาดควรปรับปรุงที่คุณภาพของสินค้า.....					
26	การนำข้อมูลของคู่แข่งมาโดยมิชอบเป็นการกระทำที่ไม่ เหมาะสม.....					
27	การแย่งขายเมื่อลูกค้าได้ตกลงใจซื้อสินค้าจากคู่แข่ง แน่นอนแล้วเป็นสิ่งไม่ควรกระทำ.....					
28	การใช้อิทธิพลกับคู่แข่งบ้างถือเป็นเรื่องปกติ.....					
29	การร่วมมือคิดค้นกับคู่แข่งจะได้ผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่...					

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
30	การร่วมมือกับคู่แข่งชั้นสนับสนุนโครงการปลูกป่าเพื่อรักษา สภาพสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่น่ากระทำ.....					
31	การให้พนักงานทำงานเป็นหมู่คณะทำงานเสร็จช้า....					
32	ควรเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวของพนักงานไว้เป็นความลับ..					
33	ควรจ่ายค่าจ้างให้พนักงานเหมาะสมตามความสามารถ..					
34	ข้าพเจ้าจะประเมินผลงานของพนักงานทุกครั้งเมื่อมีการ มอบหมายงาน.....					
35	ควรให้พนักงานมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นโดยเสรี.....					
36	เป็นการสิ้นเปลือง ถ้าจะต้องติดตั้งอุปกรณ์การดับเพลิง					
37	การให้ความช่วยเหลือพนักงานในด้านต่าง ๆ ทำให้เพิ่ม ค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น.....					
38	การจัดสวัสดิการให้พนักงานอย่างเหมาะสมทำให้ผลงาน มีประสิทธิภาพ.....					
39	การมอบหมายงานให้พนักงานควรคำนึงถึงความพึงพอใจ ของเจ้าของกิจการ เป็นเกณฑ์.....					
40	ไม่ควรให้พนักงานมีส่วนในการตัดสินใจของบริหาร.....					
41	พนักงานที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านไม่จำเป็นต้อง ได้รับการฝึกอบรม.....					

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
42	การจัดอุปกรณ์เครื่องป้องกันภัยจากสารเคมีให้กับพนักงาน เป็นสิ่งจำเป็น.....					
43	ข้อมูลส่วนตัวของพนักงานไม่มีความสำคัญ.....					
44	การฝึกอบรมให้แก่พนักงานทำให้พนักงานขยันทำงาน.....					
45	การทำงานเป็นกลุ่มช่วยสร้างให้เกิดความสามัคคี.....					
46	การมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของพนักงาน ทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ.....					
47	การจ่ายค่าจ้างควรจ่ายตามความต้องการของนายจ้าง..					
48	พนักงานได้รับเงินเดือนอยู่แล้ว การจัดสวัสดิการจึง ไม่มีความจำเป็น.....					
49	นักธุรกิจควรเสียภาษีให้แก่รัฐตรงตามความจริง.....					
50	การมีความซื่อสัตย์สุจริตในการติดต่อกับหน่วยราชการ... เป็นวิถีทางที่ดีที่สุด.....					
51	ไม่ควรสนับสนุนข้าราชการที่มีเจตนาทำการทุจริต.....					
52	ข้าพเจ้ายินดีที่จะให้ความร่วมมือในการส่งเสริมความ... เป็นประชาธิปไตย.....					
53	การติดสินบนให้กับข้าราชการ เป็นสิ่งที่ไม่ดี.....					
54	ควรนำสินค้าทอผ้ามาขายบนกับสินค้าปกติ					

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
55	การช่วยเหลือสังคมไม่ใชหน้าที่ของพนักงาน เพราะ ทำให้เสียเวลาทำงาน.....					
56	การรู้จักหลีกเลี่ยงภาษี ทำให้กิจการมีเงินทุนหมุนเวียน..					
57	สินค้าที่ขายให้กับหน่วยราชการควรตั้งราคาให้สูงกว่า ลูกค้าอื่น ๆ.....					
58	ควรมีของฝากให้กับเจ้าหน้าที่ในหน่วยราชการเพื่อให้ สะดวกในการติดต่อ.....					
59	การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎระเบียบต่าง ๆ ในการดำเนิน ธุรกิจเป็นสิ่งที่ควรกระทำ.....					
60	ข้าพเจ้าพยายามหลีกเลี่ยงการติดต่อธุรกิจกับหน่วย ราชการ.....					
61	ถ้ามีเอกสารควรสนับสนุนให้ข้าราชการคอร์รับชั่นบ้าง.....					
62	การร่วมมือกับหน่วยราชการเพื่อช่วยเหลือสังคมเป็นสิ่งที่ น่ากระทำ.....					
63	การติดต่อกับหน่วยราชการมีระบบงานที่ล่าช้าเป็นเรื่อง ธรรมดา.....					
64	การให้พนักงานหยุดงานไปเลือกตั้ง ทำให้ธุรกิจต้อง เสียหาย.....					
65	การปฏิบัติตามแบบแผนในการทำธุรกิจเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก ล่าช้า น่ารำคาญ.....					

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
66	การขายสินค้าหน้าร้านเป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจของ ประเทศ.....					
67	ถ้าการผลิตสินค้ามีส่วนต่อการทำลายทรัพยากร ธรรมชาติ ข้าพเจ้าจะไม่กระทำ.....					
68	ไม่ควรรับซื้อของที่ผิดกฎหมายมาขาย.....					
69	การดูแลเอาใจใส่ต่อความมั่นคงของตัวอาคารที่ให้บริการ เป็นสิ่งจำเป็น.....					
70	ควรประกอบอาชีพที่ทำได้สูงถึงแม้จะผิดศีลธรรม บ้าง คงไม่เป็นไร.....					
71	ควรนำสิ่งที่ผู้อื่นคิดค้นแล้วมาผลิตเลียนแบบ.....					
72	การจำหน่ายสินค้าวัสดุก่อสร้างราคาพิเศษให้กับผู้ที่ถูก น้ำท่วมบ้าน เป็นการกระทำที่น่าชมเชย.....					
73	การโฆษณาสินค้าโดยการอ่านคำเตือนบนฉลากอย่าง รวดเร็ว เป็นการโฆษณาที่ดี.....					
74	การแสดงสินค้ารถยนต์หญิงสาวแต่งกาย นุ่งน้อยห่มน้อย ทำให้สินค้าน่าสนใจยิ่งขึ้น.....					
75	การประกาศซื้อให้สังคมส่วนใหญ่รับรู้ในการบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของให้แก่ผู้ยากไร้เป็นสิ่งจำเป็น.....					
76	การสื่อความหมายของสินค้ารถยนต์ข้อความสองแง่สอง งามหรือยั่วบุคมารมณ์ เป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ.....					

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
77	การนำพนักงานไปร่วมพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งที่ดี.....					
78	ข้าพเจ้ารู้สึกละอายใจ ถ้าจะประกอบอาชีพที่ทำให้สังคม เสื่อม.....					
79	ถ้าโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ ไม่มีการกำจัดน้ำเสียก็ไม่ สมควรที่โรงงานของเราจะต้องกระทำ					
80	การนำวัวมาทำเฟอร์นิเจอร์ขายบ้างเป็นสิ่งทำได้ เพราะป่าไม้ยังมีอีกมาก.....					
81	การให้ความเคารพในสิทธิทางปัญญาของผู้อื่นเป็นสิ่งดี...					
82	การโฆษณาสินค้าควรแนะนำคุณสมบัติประโยชน์ของสินค้าที่จะ ตอบสนองต่อผู้บริโภคได้.....					
83	ความปลอดภัยของผู้ใช้บริการในอาคารไม่มีความสำคัญ มากนัก.....					
84	การออกแบบทึบพอผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยลดจำนวนขยะ เป็นสิ่ง ควรกระทำ.....					
85	ถ้ามีเรือกาสควรรักษาตัวที่อาศัยอยู่มาเลี้ยงบ้าง เพื่อ สนองความต้องการของลูกค้า.....					
86	การเข้าเป็นสมาชิกของคณะกรรมการของชุมชน ทำให้ เสียเวลา.....					

ขอขอบคุณที่ทำให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

1. ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	3.78	23.	3.86	45.	5.30	67.	3.69
2.	5.51	24.	1.94	46.	3.31	68.	3.38
3.	2.43	25.	5.15	47.	6.62	69.	6.09
4.	3.97	26.	2.71	48.	60.7	70.	6.89
5.	2.86	27.	3.70	49.	5.80	71.	5.08
6.	3.28	28.	3.47	50.	3.69	72.	4.77
7.	4.27	29.	3.46	51.	7.39	73.	5.02
8.	6.45	30.	8.29	52.	7.69	74.	3.97
9.	5.35	31.	3.61	53.	7.30	75.	2.41
10.	4.19	32.	2.83	54.	4.66	76.	5.05
11.	8.87	33.	5.61	55.	9.32	77.	3.74
12.	9.38	34.	4.41	56.	4.51	78.	5.32
13.	1.79	35.	3.13	57.	5.80	79.	2.65
14.	6.12	36.	6.50	58.	3.81	80.	6.62
15.	4.56	37.	9.54	59.	4.20	81.	6.43
16.	6.08	38.	4.72	60.	3.52	82.	7.30
17.	7.23	39.	1.84	61.	7.85	83.	3.79
18.	4.76	40.	3.73	62.	6.69	84.	8.87
19.	3.46	41.	5.90	63.	3.08	85.	4.06
20.	5.34	42.	5.27	64.	5.20	86.	7.11
21.	4.14	43.	7.41	65.	7.29		
22.	2.29	44.	6.05	66.	2.83		

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวพิศมัย พนาเวศร์

เกิดวันที่ 14 ธันวาคม 2494

สถานที่เกิด 1435 ถนนประชากรราษฎร์สาย 1 บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 1435 ถนนประชากรราษฎร์สาย 1 บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2506 ระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนเขมพิทยา อำเภอเมือง

จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ.2509 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนกรุงเทพศึกษา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2512 ระดับ ปวช. จากโรงเรียนพัฒนการสื่อสาร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2514 ระดับ ปวส. จากวิทยาลัยพัฒนการพระนคร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2515 ระดับ ปม.ธ. จากวิทยาลัยพัฒนการพระนคร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2521 กศ.บ. (ธุรกิจศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ.2539 กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2516 พนักงานบัญชี บริษัทยนตรภัณฑ์ จำกัด

พ.ศ.2518 ตำแหน่งประจำแผนก บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ.2519 พนักงานการเงินและบัญชี กองคลัง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ.2524 นักวิชาการเงินและบัญชี กองคลัง

จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร